

Restaurant Supply (Wholesaler)

ਉੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ, ਪਤੀਲੇ, ਕੁੱਕਵੇਅਰ, ਸਰਵਵੇਅਰ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਜੂਸਰ, ਐਸਪਰੈਸੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

1125 Howard Street, Elk Grove Village, IL 60007

Ph: 847-979-5970, 847-979-5990, 847-228-0150, pragint@aol.com

Prag International
Ravi Kapoor (CEO)

773-262-4377 www.RegalJewels.com

FEBRUARY WIN GOLD CHAIN
EVERY PURCHASE, BIG OR SMALL, WILL QUALIFY AS AN ENTRY INTO THE RAFFLE!

22KT 24KT

773-262-4377 2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659 773-517-0574

Buying/Selling in Michigan

All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.

Raj S. Shergill (Broker)
5820 N Canton Center Rd, Suite 145
734-751-4455 (Cell)
Rajsshergill@yahoo.com

Twenty-Fifth Year of Publication

ਮਿਡਵੇਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 26, Issue 19; May 10, 2025

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਭਾਰਤ ਨੇ ਲੈ ਲਿਆ ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਦਲਾ

ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨੌਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਏਅਰ ਸਟਰਾਈਕ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪਹਿਲਗਾਮ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਨੌਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਏਅਰ ਸਟਰਾਈਕ ਕਰਕੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮੁਢਲੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਡਰੋਨਾਂ (ਐਲ ਐਮ ਐਸ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਅਜੇਹਾ ਡ੍ਰੋਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇੱਕ ਫਿਰਦਾਰੀ ਬੰਬ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਧਾ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗਏ ਭਾਰਤੀ ਜਹਾਜ਼ ਆਪਣਾ ਮਿਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਆਏ ਹਨ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਜੇ 44 ਮਿੰਟ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ “ਸੰਧੂਰ” ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਦੇ ਮੁਖੀ ਖੁਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਕਾਇਦ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਜ਼ਫਰਾਬਾਦ, ਬਿਲਾਵਲਪੁਰ ਅਤੇ ਮੁਰੀਦਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮੁਰੀਦਕੇ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੈਂਪ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ 9/11 ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਰਜ਼ੋਰੀ ਸਮੇਤ 10 ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੀਜ਼ ਫਾਇਰ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਸ

ਇੱਕੋ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੈਨਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ

ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੱਲ ਹੀ ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੁਤਿਨ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 4 'ਤੇ)

ਟਰੰਪ ਨੇ ਹੁਣ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਬਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਟੈਰਿਫ਼

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਚੀਨ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਹੁਣ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ 100 ਫੀਸਦੀ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਫਿਲਮ ਉਦਯੋਗ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਟਵੀਟ 'ਤੇ ਇਕ ਪੋਸਟ 'ਚ ਕਿਹਾ, ‘ਅਮਰੀਕਾ’ 'ਚ ਫਿਲਮ ਉਦਯੋਗ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਟੂਡੀਓਜ਼ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਕ ਸਾਥੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਹੈ।”

ਘਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

Buying or Selling Home?

Contact **PRADEEP SINGH**

COLDWELL BANKER REALTY

847-322-5832

ishowhomes@yahoo.com

1501 E Woodfield Rd Ste 113E, Schaumburg 60173

India Palace Restaurant And Banquet Hall

Best Price Wholesale
Ph: 630-400-0996
Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800

Restaurant-Fine Indian Cuisine
(Ph: 317-298-0773)

Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Carmel Ph: 317-580-0828

Amber Indianapolis Ph: 317-578-4400

Royal, Indianapolis, 317-893-2633

Desi Bazar Grocery Store Restaurant, Ph: 317-888-2040

Desi Bazar Indianapolis, Ph: 317-709-7800

Singh Auto Group

3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com

University Motors

3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com

Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

Bhaura Transport LLC
Noblesville, IN

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

*ਵੈਲਿਡ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਏ ਲਾਈਸੈਂਸ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ
*ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਮੇਤ ਮੀਲ .55 ਸੈਂਟ
*ਸਾਈਨ ਐਨ ਬੋਨਸ
*ਹਰ ਵੀਕਐਂਡ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਘਰ
*ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
*ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਮੀਲ 3000 ਤੋਂ 4000
*ਪ੍ਰੀ-ਪਾਸ, ਈ ਜੀ ਪਾਸ ਅਤੇ ਫਿਊਲ ਕਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ
*ਇੰਡੀਆਨਾ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੇ ਪੱਕੇ ਲੋਡ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-403-0493

Regal Jewels

773-262-4377 www.RegalJewels.com

LITTLE INDIA CHICAGO
2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659
www.RegalJewels.com
PH: 773-262-4377 WA: 773-517-0574

ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰਾਂ ਬਣੀਆਂ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ

ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਰੋਚੈਸਟਰ ਹਿੱਲ ਸਿਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲੰਘੀ 26 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਾ

ਯੋਗਦਾਨ ਸਬੰਧੀ ਲਾਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ। ਸਿਟੀ ਦੇ ਮੇਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ

ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਝਲਕੀਆਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਵਰਲਡ ਵਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਏ

ਪੰਨੇਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਖਾਸ ਟੇਬਲ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਦੂਜੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਵਾਈਆਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਇਹ ਮੇਲਾ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ।

ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੰਠ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਖੇ ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੰਠ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ 2 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 18 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਉਪਰਾਲੇ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਜਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਟਰਾਫੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੰਠ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ 2 ਸਾਲ ਦੀ ਬੱਚੀ ਅਮਰੋਜ਼ ਕੌਰ, ਜੋ ਵਿੰਡਸਰ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਸੀ, ਨੇ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਸੁਣਾਇਆ। ਬੱਚੀ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਏ ਗਏ। ਹੋਰਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਖਾਇਆ।

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ’ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਬੋਰਡ’ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਲੰਘੀ 27 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਜੰਮੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਇਸ

ਰਹੀ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ’ ਬਾਰੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਉਲੀਕੀਆਂ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਮਰਹੂਮ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ

ਦੌਰਾਨ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਪਰਸਿਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ, ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ), ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਮਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ, ਬੀਬੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 17 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਣ ਜਾ

ਕੀਤਾ। ਸਭਨਾਂ ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ’ ਨੂੰ ਹੋਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਦਦ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ’ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਵੀ ਕੀਤਾ।

UMATRAVELS

2541 W. Devon Ave.,
Chicago, IL 60659

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad, Hyderabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਵਿਚ ਪਾਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਸੈਲਫ ਸਟੋਰੇਜ

Indianapolis, IN

Yard Address: 10318 Pendleton Pike, Indianapolis, IN 46236

Semiyard

Parking & Self-Storage Available

Download Semiyard App & Book

916 755 0085

Mobile & Text:

916 610 0033

SCAN ME !

Install via
App Store

Install via
Google Play

24/7 Access & Support

PARK MONTHLY!

\$125

\$125

\$125

\$125

\$200

ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਏਦਾਂ ਹਾਰੇ ਕੇ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਰੋ ਪਵੇ

ਬਟਾਲੇ ਟੇਸਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਮੋੜ...ਮੁਹੱਲਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ...ਬੋਤੀ ਅੱਗੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਰੋਡ ਵੱਲ ਉੱਚੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਮਕਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ...ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਇਥੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਰਚਿਆ...ਐਸੇ ਅੱਖਰ ਅਹੁਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਸੁਣੇ ਹੁੰਦੇ...!

ਪੁੱਤਰ ਮੇਹਰਬਾਨ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਸਕੂਲੇ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਚੁਬਾਰੇ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ...ਬਟਾਲੇ ਦੇ ਲਾਲੇ ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਫ਼ਿਲ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁੰਦੇ...ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਦੇ...ਵਾਹ ਵਾਹ ਕਰਦੇ ਖੁਦ ਵੀ ਪੀਦੇ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਪਿਆਉਂਦੇ...ਫੇਰ ਰਾਤ ਗਈ ਬਾਤ ਗਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀ...!

ਬੇਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦਾ ਕਾਮਰਸ ਬਲਾਕ...ਮਗਰਲੇ ਪਾਸੇ ਹੰਸਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉੱਗੇ ਰੁੱਖ...ਉੱਤੇ ਬਣੀ ਡੰਡੀ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਲੰਘਦੇ...ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ...ਕੋਲ ਹੀ ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ ਕੰਧੋਂ ਪਾਰ ਸ਼ਿਵ ਐਂਡੀਟੋਰੀਅਮ...ਓਦੋਂ ਮੱਝਾਂ ਗਾਵਾਂ ਚਰਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ...ਪੁਰਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਦਹਾਕੇ ਲੱਗ ਗਏ...ਕੁਝ ਯਾਰ ਦੋਸਤ ਅਜੇ ਵੀ ਜਿਉਂਦੇ...ਉਸਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸਦੇ!

ਸ਼ਿਵ ਅਰਲੀ ਭਾਨ ਪਟਵਾਰੀ ਲੱਗਾ ਸੀ...ਇੱਕ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਕੰਮ ਕਢਵਾਉਣ ਘਰੇ ਸੱਦ ਲਿਆ...ਆਓ-ਭਗਤ ਮਗਰੋਂ ਮਿੱਠੀ ਲੱਸੀ ਪਿਆਈ...ਮਗਰੋਂ ਆਹਦਾ ਮੇਰਾ ਹਾਅ ਕੰਮ 'ਤੇ ਕਰਾ ਦੇ...ਸਿਧ-ਪੱਧਰ ਸ਼ਿਵ...ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਉਨ ਖਲੋਤਾ...ਬੋਝਿਓ ਚਵਾਨੀ ਕੱਚੀ...ਉਸਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ...ਆਹ ਰਹੀ ਤੇਰੀ ਖੰਡ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਲੱਸੀ ਸਮਝੀ ਕੁੱਤਾ ਪੀ ਗਿਆ...ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਨਈਓ ਹੋਣਾ!

ਛੱਬੀ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ...ਸ਼ਾਹਿੰਤ ਅਕੈਡਮੀ ਅਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ...ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਕੋਲ ਸਿੰਬਲ ਚੌਕ ਵੱਲ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇ...ਪਿੱਛੇ ਕਿਸੇ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ...ਓਏ ਪੰਡਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਜਾ...ਯਾਰਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭੱਕੇ ਵੇਖਿਆ...ਮੇਰੀ ਸੀ...ਦੋਸਤ ਦਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ ਤੈਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਜਾਚ ਹੋਈ...ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨੀ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਸ਼ਾਇਰ ਏ...ਇਸਨੇ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ...ਮੇਰੇ ਅੱਖੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਯਾਰ ਏ...ਕੁਝ ਨਾ ਆਖੋ...ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈ...!

ਆਖਦਾ ਕਈ ਵੇਰ ਖਾਲੀ ਵਰਕਾ ਵੇਖ ਡਰ ਜਾਂਦਾ...ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਅਹੁਦਾਨੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ...ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਖਿਆਂ ਵਰਕੇ ਦੇ ਐਨ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਓਕਾਰ ਲਿਖ ਦਿੰਦਾ...ਫੇਰ ਡਰ ਆਉਂਦੇ ਹਟ ਗਿਆ...ਬਿਰਹੇ ਦਾ ਸੁਲਤਾਨ...ਪੀਤਾਂ ਦੇ ਪਰਾਗੇ ਭੁੰਨਦੀ ਬੂੜੀ...ਅੱਜ ਦਿਨ ਚੜਿਆ ਤੇਰੇ ਰੰਗ ਵਰਗਾ...ਰਾਤ ਚਾਨਣੀ ਮੈਂ ਟੁਰਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਪਰਛਾਵਾਂ ਨੀ ਜਿੰਦੇ ਮੇਰੀਏ...ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਰਚਿਆ!

ਸੰਨ ਤਿਹੱਤਰ ਵਿਚ ਵਲੈਤ ਚਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ...ਓਥੇ ਸਰਾਬ ਪਿਆਈ ਗਏ ਤੇ ਗੀਤ ਸੁਣੀ ਗਏ...ਕਿਸੇ ਨੇ ਡੱਕਿਆ ਨਾ ਕੇ ਘੱਟ ਪੀ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ...ਵਾਪਿਸ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਸੀ ਵਲੈਤੋਂ ਅਟੈਚੀ ਭਰ ਕੇ ਪੌਡ ਲਿਆਇਆ ਹੋਣਾ, ਪਰ ਉਹ ਤੇ ਇੱਕ ਬਿਮਾਰੀ ਸਹੇਤ ਲਿਆਇਆ ਸੀ...ਸਦੀਵੀ ਰੋਗ...ਨਾਲਦੀ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿਆਣੇ ਲੈ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅੰਦਰ ਧੱਕੇ ਖਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ...ਚੜਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਯਾਰ ਲਾਗੇ ਨਾ ਲੱਗਿਆ...ਮਰਿਆ ਸੱਪ ਗੱਲ ਹੀ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ...!

ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਫੇਰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ ਲੈ ਚੱਲ...ਫੇਰ ਛੇ ਮਈ ਉਨੀ ਸੌ ਤਿਹੱਤਰ ਸੈਂਤੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰੇ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਿਆ...ਜਿੰਦਣ ਜਾਨ ਨਿੱਕਲਣੀ ਸੀ...ਨਾਲਦੀ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਕੋਈ ਹਕੀਮ ਦੀ ਪੂੜੀ ਦਵਾਈ ਬਚੀ ਏ ਤਾਂ ਲਿਆ ਦੇ...ਵਰਨਾ ਆਖੇਗਾ ਮੇਰੀ ਦੱਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਦੀ ਤਾਂ ਮਰ ਗਿਆ...!

ਜੋਬਨ ਰੁੱਤੇ ਜੋ ਵੀ ਮਰਦਾ ਫੁਲ ਬਣੇ ਜਾਂ ਤਾਰਾ...ਜੋਬਨ ਰੁੱਤੇ ਆਸ਼ਕ ਮਰਦੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਰਮਾ ਵਾਲਾ...ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਯਾਦ ਏ ਸੰਨ ਸਤਾਸੀ ਅਠਾਸੀ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਾਧ ਰੋਡ ਤੋਂ ਉਚੇਚਾ ਉਸਦੀ ਲਿਖੀ ਲੂਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੰਗਵਾਈਆਂ...ਅਖੇ ਜੋਬਨ ਰੁੱਤੇ ਮਰਨ ਦੇ ਵਲ ਫਰੇਬ ਸਿੱਖਣੇ ਨੇ...ਫੇਰ ਉਹ ਵੀ ਕੱਤੀ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਲੇਖੇ ਲੱਗ ਗਿਆ...!

ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਤੱਤ ਸਾਰ...ਜਦੋਂ ਲੱਭੂ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਓਦੋਂ ਯਾਰਾਨੇ ਟੁੱਟ ਹੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ...ਚੜਤ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸੱਜਣ ਬੋਲੀ ਢਲਦੇ ਵੇਲੇ ਕਿੱਦਾਂ ਪਾਸੇ ਵੱਟ ਜਾਂਦੇ...ਇਨਸਾਨ ਇਸ ਜਹਾਨ ਕੱਲਾ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕੱਲੇ ਹੀ ਰਵਾਨਗੀ ਪਹੁੰਚੀ ਪੈਂਦੀ...ਇਹ ਤੱਤ ਸਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰਥਿਕ ਨੇ...ਅਖੇ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਏਦਾਂ ਹਾਰੇ ਕੇ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਰੋ ਪਵੇ...!

-ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਸਨਮਾਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਔਰਗੇਨਾਈਜ਼ਡ ਰਿਸਰਚ ਵੱਲੋਂ ਟੀਚਿੰਗ ਐਕਸੀਲੈਂਸ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਅਤੇ ਡਾ. ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਾਲ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ, ਬਿਗ ਡਾਟਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 85 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕਈ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਰਨਲਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਸਰਚ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਲਰਨਿੰਗ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਦੋ ਪੇਟੈਂਟ ਦਰਜ ਹਨ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਾਮਯਾਬੀ ਉੱਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਪਲੱਬਧੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਖਿਾਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਹੀ ਵਿਚ ਆਯੋਜਿਤ ਸਾਲਾਨਾ I2OR ਰਿਸਰਚ ਗਿਆ। ਡਾ. ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਦੇ 105 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਰਨਲਾਂ ਅਤੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਸਰਚ ਦਾ ਖੇਤਰ ਕਲਾਉਡ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਪੇਟੈਂਟ ਵੀ ਦਰਜ ਹਨ। ਡਾ. ਕੀਰਤੋ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Looking for a USA Citizen match for Ramdasia Sikh girl, 1988 born, 5'9", divorcee and has one child living with. She belongs to Punjab (Ludhiana). She has completed her nursing associate in India, currently working in India. Please whatApp biodata and recent picture at 262-960-7366.

19-22

US citizen Nai girl 27, 5'6" is looking for a suitable match. She has done DMD (Doctor of Dental medicine) and never married. Seeking an educated and well settled boy in the USA. Preference to same caste. Please contact at: 937-776-6474

17-20

Jatt Sikh family seeking a suitable match for their USA citizen girl 30, 5'5". Girl is working as a Dentist. Entire family is in the USA. Seeking a Doctor or engineer match from the USA. Jatt Sikh should be preferred. Please contact us at: 773-679-5664

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Ramgharia Sikh Turbaned boy 33, 5'8", MEng Western University Canada, Working as Senior Software Engineer in Toronto Canada, Looking for a professionally qualified girl living in Canada or US. Email: dev.kirat@gmail.com Ph +1 (313) 718-0178

19-26

ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ ਲੜਕਾ, ਉਮਰ 29 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'6" Bio Tech ਵਿਚ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਅਤੇ Stannford University ਵਿਚ ਰਿਸਰਚ ਜੋਬ ਕਰਦੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੈਣੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਾਹਵਾਨ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 510 557 6988 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

18-21

Sikh Sunaar family from Ohio seeks a comparable match from USA (Student visa/H1B) for their 24, 5' 11", US Citizen (India born) Son. He has done Bachelors degree in Computer Science/Software Development & MBA. He is non-vegetarian and does not drink or smoke. No Sibling. Father is running Trucking and Gold Business. Caste no bar. Please contact us at Phone number 513-448-8599 or E-mail at Kanwal450@gmail.com.

18-21

Seeking an educated and professional match (American citizen or Permanent Resident) for a 1992-born Punjab boy (Ramdasia and others), 5'8". Education: B.Tech, MBA (IIT Delhi), MS in Business Analytics (University of Colorado). Currently working as a Business Analyst in Chicago, USA; H1B picked recently. Belongs to a well-educated and reputed family. Caste no bar. Please contact at +91-7589242016 (WhatsApp) and +1-7204996020.

17-20

Jatt Sikh family seeking a match for their son, born in America. He is 22 years old, 6ft tall and wears a Turban. He did study in computer science and working as a Software Engineer. He has property both in America and India. Seeking a nice girl that enjoys family and lives in USA. He has no siblings. Please contact us at: 206-208-4064 or E-Mail at gursikhjatt@gmail.com

16-19

Jatt Sikh Family seeking bride for their son, 25, 6'1" Amritdhari. Currently on work permit in Surrey, Canada. Working as electrician apprentice. Brother well settled in USA. Please contact us at: 847-660-9644

16-19

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

Jatt Sikh SF Bay Area family seeking bride for their USA born Son 24, 5'10". Our Son wears a turban and keeps his hair. He has a BS and MS in Computer Science and is well settled in his profession. Beyond education, girl must have a joint family-oriented mindset with good moral family values. Please Contact ph: 510 861 6491 or email: pgrrealty@gmail.com

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010

EARLY BIRD SALE!!!!

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

Domestic fares
available

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

847-359-0746

To Advertise In Punjab Times

Call: 847-359-0746

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email: punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Managing Editor
Jaspreet Kaur
Editor
Lakhvinder S. Johal
Astt. Editor
Amrit Pal Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703
Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
Correspondents
California
Ashok Bhaura
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 130 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer
The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਕੁੱਕ ਕਾਊਂਟੀ ਵਲੋਂ ‘ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਅਪੀਲ ਸਿਸਟਮ’ ਰਾਹੀਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ’ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਪਹਿਲ

- ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਪੀਲਾਂ ਨੇ ਕਾਊਂਟੀ ਭਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਤੋਂ ਲਗਭਗ \$3.3 ਬਿਲੀਅਨ ਘਟਾ ਦਿੱਤੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ 'ਤੇ ਲਗਭਗ 2 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨੁਪਾਤਕ ਹਿੱਸਾ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਲੈਟਿਨੋ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ 'ਤੇ ਪਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਸਟਮ 2021 ਤੋਂ 2023 ਤੱਕ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਪੀਲਾਂ ਨੇ ਕਾਊਂਟੀ ਭਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਤੋਂ ਲਗਭਗ \$3.3 ਬਿਲੀਅਨ ਘਟਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ \$1.9 ਬਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਏ। ਪਿਛਲੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਪੀਲਾਂ ਟੈਕਸ ਬੋਝ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਘੱਟ ਆਮਦਨੀ ਵਾਲੇ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ, ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟੈਕਸ ਰਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ

ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਬਿੱਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵੇਲੇ ਸਟਿੱਕਰ ਝਟਕੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਿਉਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਮਾਰੀਆ ਪੱਪਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਤੀਜੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ।”

ਸਫਲ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਟੈਕਸ ਬਿੱਲਾਂ ਵਿੱਚ \$3.3 ਬਿਲੀਅਨ, ਜਾਂ 12.5% ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਟੈਕਸ ਬਿੱਲਾਂ ਵਿੱਚ \$1.9 ਬਿਲੀਅਨ, ਜਾਂ 6.9% ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਲਗਭਗ 64% ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਂਕਣਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ 27% ਵਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ।

ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਪੱਪਾਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ

ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ 46% ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਂਕਣਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ 11% ਵਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਲੈਟਿਨੋ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਹੁਤ ਘੱਟ

ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੋਰੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲ ਦਰ 35.5% ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਲੇ 14.06% ਅਤੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ 10.85% ਸੀ।

ਲੈਟਿਨੋ ਅਪੀਲਾਂ ਕਾਰਨ ਟੈਕਸ ਦਾ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ, ਉੱਚ-ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 5% ਅਤੇ ਘੱਟ-ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 10% ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਆਬਾਦੀ ਸੀ। ਟੈਕਸ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਮੀਰ ਗੋਰੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ

ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਅਪੀਲ ਕਰਕੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਕਸਰ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਜਿੱਥੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਟੈਕਸ ਬਿੱਲਾਂ ਵਿੱਚ 14.8% ਦਾ ਵਾਧਾ ਦੇਖਿਆ।

ਗੇਜ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਗਣਨਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ, ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮੀ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੈਟਿਨੋ ਭਾਈਚਾਰਾ ਖੇਤਰ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ 5.2% ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਂਕਣਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਅਪੀਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੈਕਸ ਬਿੱਲ ਲਗਭਗ 23% ਵਧੇ।

ਉੱਤਰੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਗਣਨਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਉੱਚ-ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਗੋਰੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, 60% ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਟੈਕਸ ਬਿੱਲਾਂ ਵਿੱਚ 15% ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ “ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਬੋਰਡ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੁਝ ਅੰਤਰੀਵ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਟੈਕਸ ਬੋਝ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਸਮਾਨਤਾ ਬਦੀਲੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁੱਕ ਕਾਊਂਟੀ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ,” ਪੱਪਾਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੂਰਾ ਅਧਿਐਨ, ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਇੰਟਰਐਕਟਿਵ ਮੈਪਿੰਗ ਦਾ ਲਿੰਕ ਇੱਥੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਆਫ ਡਿਫੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓਫਿਸ਼ੀਅਲ ਪ੍ਰੈਸ ਬਰੀਫਿੰਗ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਖਵਖ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਅਟੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਕੁਝ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਹਨ।

(ਸਫ਼ਾ 1 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ

ਨਾਲ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਨੌਂ ਥਾਂਵਾਂ ਉੱਤੇ ਅਟੈਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪਨਾਹ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ “ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਦੂਰ”। ਭਾਰਤੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਤ ਦੇ ਲਗਪਗ ਡੇਢ ਵਜੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈਆਂ

ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਅਟੈਕ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਵਨ ਸਾਈਡਡ ਅਟੈਕ ਹੈ। ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਟਰਾਈਕ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੀਓਕੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੀਓਕੇ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਲਾਸਟ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਿਨਿਸਟਰੀ ਆਫ ਡਿਫੈਂਸ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਜ਼ ਕੇ 44 ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਇਹ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਦੂਰ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ 'ਤੇ 1000 ਡਾਲਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ

1,000 ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣਗੇ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੋਮਲੈਂਡ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਯਾਤਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਲੋਕ ਸੀਬੀਪੀ ਹੋਮ ਐਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ

ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਕਾਸੀ ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਈ ਉਡਾਣਾਂ ਰੱਦ

ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਦੂਰ ਤਹਿਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕੈਂਪਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਡੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਡਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਵਿਘਨ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸਰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੈਂਕੜੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ।

ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਉਡਾਣਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਰੱਦ - ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਜੰਮੂ, ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ, ਲੇਹ, ਜੋਧਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਭੁਜ, ਜਾਮਨਗਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਰਾਜਕੋਟ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਡਾਣਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਪਾਈਸਜੈੱਟ ਏਅਰਲਾਈਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਫੈਸਲਾ -

ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਪਾਈਸਜੈੱਟ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਏਅਰਲਾਈਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਲੇਹ, ਜੰਮੂ, ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਮੇਤ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਡਾਣਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਡਾਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ।

ਉਡਾਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਇੰਡੀਗੋ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਦਾ ਬਿਆਨ - ਇੰਡੀਗੋ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਨੇ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਦਲਦੇ ਹਵਾਈ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ, ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ, ਜੰਮੂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਲੇਹ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਤੋਂ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਬੀਕਾਨੇਰ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਉਡਾਣ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚੈੱਕ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੰਨਤ

‘ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ -2025’ ਦੀਆਂ ਝਲਕੀਆਂ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ

ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ 'ਤੇ ਲਾਈ ਰੋਕ; ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਵੀ ਬੰਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪਹਿਲਗਾਮ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਧੂ ਜਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਣਨੀਤਿਕ ਕਦਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਤੀਹਰਾ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਕਦਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਕਦਮ ਤਹਿਤ ਪਾਕਿ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਡਾਕ ਤੇ ਪਾਰਸਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਆਉਣ-ਜਾਣਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਫੇਸਲੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਗੇ।

ਓਧਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਟੈਸਟ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਭਤਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਕਾਰੋਬਾਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ (ਡੀਜੀਐੱਫਟੀ) ਨੇ ਇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਣੇ ਜਾਂ ਉਥੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮਾਨ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਵੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਦਰਾਮਦ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਮੁਕਤ ਦਰਾਮਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਦਰਾਮਦ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ, ਉਸਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦਮ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਚੀਜ਼ ਦਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੇਧਾ ਨਮਕ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2019-20 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸੂਤੀ ਕਪੜੇ, ਮਾਰਬਲ ਦਾ ਬਣਿਆ ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ, ਕੁਝ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਸਾਲੇ ਆਦਿ ਦਰਾਮਦ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਵੀ ਬੰਦ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਪੁਲਵਾਮਾ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਰਾਮਦ 'ਤੇ ਦੋ ਸੌ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਟੈਰਿਫ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਘੱਟ ਕੇ ਸਿਫਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਪ੍ਰੈਲ-ਜਨਵਰੀ 2024-25 ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਵਪਾਰ 447.65 ਮਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਰਿਹਾ, ਜਦਕਿ ਦਰਾਮਦ ਸਿਰਫ 0.42 ਮਿਲੀਅਨ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਸੀ।

ਦੱਸਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2012-13 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਪਸੀ ਵਪਾਰ ਨੂੰ

ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਦਰਾਮਦ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੱਤਵਾਦ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮਦਦ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਹੁਣ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ

ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਿਤ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ 'ਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ਜੀ 'ਤੇ ਦੋਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਛ ਮਿੰਤਰ ਇਕ

ਹਵਾਈ ਖੇਤਰ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਬੰਦਰਗਾਹ ਵੀ ਬੰਦ

ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਹਵਾਈ ਖੇਤਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਫਲੈਗ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਆਦਿ ਭੇਜਦੇ ਤ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਜਦੋਂ ਅਗਸਤ, 2019 1 ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਧਾਰਾ-370 ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 15 ਨੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਲ ਪਾਰਸਲਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੀ ਕੁਝ ਹੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਰੋਕ ਹਟਾ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਅਬਦਾਲੀ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦਾ ਪ੍ਰੀਖਣ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਵਧਦੇ ਤਣਾਅ ਵਿਚਾਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ 450 ਕਿੱਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਰੇਂਜ ਵਾਲੀ ਸਤ੍ਹਾ ਤੋਂ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦਾ ਸਫਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦਾ ਨਾਂ ਅਬਦਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਸੋਨਮਿਅਾਨੀ ਰੇਂਜ 'ਚ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੀਖਣ ਆਰਮੀ ਸਟੇਟੇਜਿਕ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਕਮਾਂਡ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਉਪਭੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਜੋ ਪਾਕਿ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ-ਸਮਰੱਥ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਬਲਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾਕਿ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਬਦਾਲੀ ਵੈਪਨ ਸਿਸਟਮ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਇਸ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦਾ ਪ੍ਰੀਖਣ ਫ਼ੌਜੀ ਅਭਿਆਸ 'ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼ ਇੰਡਸ' ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੀਖਣ ਦੌਰਾਨ

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਰਣਨੀਤਕ ਫੋਰਸ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਖਾਨ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਡੀ. ਜੀ. ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸ਼ਹਰਯਾਰ ਪਰਵੇਜ਼ ਬੱਟ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿੰਗ ਇੰਟਰ-ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪਬਲਿਕ ਰਿਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਪ੍ਰੀਖਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਨੈਵੀਗੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਸਮੇਤ ਮੁੱਖ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਗਲੋਬਲ ਫਾਇਰ ਪਾਵਰ ਰੈਕਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਫ਼ੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ 145 ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਚੌਥੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 12ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਆਸੀ ਹਵਾ

ਲੰਡਨ: ਜਦੋਂ ਰਿਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣਾ ਛੱਡ ਦੇਣ ਤਾਂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨਵੇਂ ਰਸਤੇ ਲੱਭਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੋਈਆਂ ਸਥਾਨਕ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਰੀਫੋਰਮ ਯੂ. ਕੇ. ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ 677 ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਨੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 10 ਕੌਂਸਲਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹੀ ਲਿਬਰਲ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 3 ਕੌਂਸਲਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁੱਲ 370 ਕੌਂਸਲਰ ਜਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ 3 ਕੌਂਸਲਾਂ ਤੇ 163 ਕੌਂਸਲਰ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਫਾਈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਰਫ

319 ਕੌਂਸਲਰ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ 674 ਕੌਂਸਲਰ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਇੱਕ ਵੀ ਕੌਂਸਲ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਤੇ 16 ਕੌਂਸਲਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੱਥੋਂ ਛੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੌਂਸਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹਟਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਟ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 88 ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੇ 11 ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗਰੀਨ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 79 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ 44 ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਨਵੀਂ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਰੀਫੋਰਮ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਲੁਕ ਕੈਮਬੈੱਲ ਨੇ ਹੁੱਲ ਐਂਡ ਈਸਟ ਯੋਰਕਸ਼ਾਇਰ ਤੋਂ ਅਤੇ ਐਡਰੇਆ ਜੈਨਕਿਨਸ ਨੇ ਗ੍ਰੇਟਰ ਲਿੰਕੋਲਨਸ਼ਾਇਰ ਤੋਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਨਕੋਰਨ ਐਂਡ ਹੇਲਸਬੇਅ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸਾਰਾਹ ਪੇਚਿਨ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਿਫੋਰਮ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਆਗੂ ਪ੍ਰਭਾਤੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਲੋਕ ਰਿਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਅੱਕ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬਦਲਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਫੇਰ ਜਿੱਤੀ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ

ਰਹੇ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਆਗੂ ਪੀਟਰ ਡਟਨ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ। ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 150 ਸੀਟਾਂ 'ਚੋਂ 78 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਬਹੁਮਤ ਲਈ 76 ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕੇ। ਅਲਬਨੀਜ਼ ਸਾਲ 2004 ਵਿੱਚ ਲਿਬਰਲ-ਨੈਸ਼ਨਲ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੌਨ ਹਾਵਰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਏ

ਹਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁਲਕ 'ਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬਦਲੇ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਠੋਸ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਅਤੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣਯੋਗ ਭਰੋਸਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਹੀ। ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਐਂਥਨੀ ਅਲਬਨੀਜ਼ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ

ਸਨ। ਲੇਬਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਟੈਕਸ ਰਾਹਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਕਟੌਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਐਲਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ।

ਮੋਦੀ ਨੇ ਐਲਬਨੀਜ਼ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਮ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਮੁੜ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਐਂਥਨੀ ਅਲਬਨੀਜ਼ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਨੇ 'ਐਕਸ' 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣ ਫ਼ਤਵੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਐਲਬਨੀਜ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਭਰੋਸਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ-ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਆਪਕ ਰਣਨੀਤਕ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਖ਼ਿੱਤੇ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਗੇ।

ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਕਾਰਵਾਈ: ਮੋਦੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਈਦਿਆਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਕ ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਕਾਫ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਠੋਸ ਤੇ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅੰਗੋਲਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੇਆਓ ਗੋਜ਼ਾਲਵਿਸ ਲੋਰੇਂਸ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਕਹੀ। ਅੰਗੋਲਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਲੋਰੇਂਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਮੁੱਦੇ

'ਤੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਪੀਐੱਮ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਅੰਗੋਲਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਕਾਫੀ ਅਹਿਮ ਮੰਨੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 38 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅੰਗੋਲਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਛਮੀ ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਮੁੰਦਰੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਹਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸ ਕੋਲ ਬੇਇੰਤਹਾ ਕੁਦਰਤੀ ਖਣਿਜ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਅੰਗੋਲਾ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਲਈ 20 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ।

ਲਾਰੈਂਸ ਇੰਟਰਵਿਊ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੋਲੀਗ੍ਰਾਫ ਟੈਸਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2025 ਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ 'ਚ

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੋਲੀਗ੍ਰਾਫ ਟੈਸਟ ਦੀ ਮੰਨਜ਼ੂਰੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੁਕਮ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2025 ਨੂੰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ

ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਅਤੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਇਜ਼ਤ ਦੇ ਪੋਲੀਗ੍ਰਾਫ ਟੈਸਟ ਦੀ ਇਸਤਰਾਜ਼ਾ ਪੱਖ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਸੁਣਵਾਈ ਜਸਟਿਸ ਐਨ.ਐਸ ਸੋਖਾਵਤ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਵਕੀਲ ਦਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਬਤੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਹਿਮਾਚਲ ਵੀ ਕੁੱਦਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਹਿਮਾਚਲ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕੁੱਦ ਗਈ ਹੈ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪਾਣੀ ਹਿਮਾਚਲ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਵੰਡ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਸੋਚੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਡੈਮ 'ਚ ਹਿਮਾਚਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 12 ਫੀਸਦੀ ਰਾਇਲਟੀ ਮਿਲੇ।

ਪਾਣੀ ਸੰਕਟ ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ

ਹਰਿਆਣਾ ਲਈ ਭਾਖੜਾ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਛੱਡਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਇਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਾਸੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਕੀਲ ਆਰਐੱਸ ਚੁੱਲ ਵਲੋਂ ਦਾਖਲ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਮਨਾਹੀ ਵਰਗਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇ ਕਿ ਉਹ ਭਾਖੜਾ ਹੈਂਡਵਰਕਸ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਪੁਲਿਸ ਦਸਤੇ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾਏ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ

ਜੰਮੂ: ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕੁਪਵਾੜਾ, ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਅਤੇ ਰਾਜੌਰੀ-ਪੁੰਛ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਕੰਟਰੋਲ ਲਾਈਨ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ।

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਨੁਕਸਾਨ

ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਤਣਾਅ ਵਿਚਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੱਟਣ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਹੰਗਾਮੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਬੰਕਰਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਲੋਚ ਬਾਗੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨੱਕ 'ਚ ਦਮ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਬਾ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ 'ਚ ਬਲੋਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਘਰੇਲੂ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਬਲੋਚ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ (ਬੀ. ਐੱਲ. ਏ.) ਨੇ ਜਾਫਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਨੂੰ ਹਾਈਜੈਕ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ 2 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਲਾਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੰਗੋਚਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਲੋਚ ਬਾਗੀ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਧਕ ਬਣਾ ਕੇ ਮੰਗੋਚਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਨੇ ਫੌਜ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੰਗੋਚਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਬੀ. ਐੱਲ. ਏ. ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ 'ਚ ਬਲੋਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਕੇ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੂਹ ਵਲੋਂ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਬਲੋਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਮੂਹ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ 10 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੈਨ 'ਚ ਲਿਜਾਇਆ ਰਿਹਾ। ਸੀ. ਜਦੋਂਕਿ 4 ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਸਮੇਤ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ

ਮੀਡੀਆ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਲਾਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੰਗੋਚਰ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਬਲੋਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਭਿਆਨਕ ਗੋਲੀਬਾਰੀ 'ਚ ਤਿੰਨ ਹਮਲਾਵਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੰਗੋਚਰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਡਰ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦੇ ਤੁਰਬਤ ਅਤੇ ਦੁੱਕੀ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਝੜਪਾਂ 'ਚ 22 ਸੈਨਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ, ਜਦੋਂਕਿ 6 ਬੀ. ਐੱਲ. ਏ. ਦੇ ਲੜਾਕੇ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਬੀ. ਐੱਲ.

ਏ. ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਬਲੋਚ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਆਰਮੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗੁਰੀਲਾ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੇ ਲੜਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਰਬਤ ਦੇ ਦਾਨੁਕ ਖੇਤਰ 'ਚ ਫੌਜ 'ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲੜਾਈ 'ਚ 13 ਫੌਜੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਝੜਪਾਂ 'ਚ ਬੀ. ਐੱਲ. ਏ. ਦੇ 3 ਲੜਾਕੇ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੁੱਕੀ ਦੇ ਕਾਪੋਰੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਗਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਝੜਪ 'ਚ 9 ਫੌਜੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਲੜਾਈ 'ਚ ਵੀ 3 ਬੀ. ਐੱਲ. ਏ. ਦੇ ਲੜਾਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਵਾਨ ਬਰਖਾਸਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੀਆਰਪੀਐੱਫ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀਆਰਪੀਐੱਫ ਦੇ ਜਵਾਨ ਮੁਨੀਰ ਅਹਿਮਦ ਨੂੰ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੀਆਰਪੀਐੱਫ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁਨੀਰ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਔਰਤ ਮੀਨਲ ਖਾਨ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਨਿਕਾਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਵੀਜ਼ਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਮੀਨਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੀ ਰੱਖਿਆ। ਜੰਮੂ ਦੇ ਘਰੇਟਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਮੁਨੀਰ ਅਹਿਮਦ ਸੀਆਰਪੀਐੱਫ ਦੀ 41ਵੀਂ ਬਟਾਲੀਅਨ 'ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ।

ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗਾ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਦਲਣ ਦੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹਨ ਪਰ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਦਲਣ ਦੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ 'ਤੇ ਫਿਲਹਾਲ ਵਿਰਾਮ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਈਕਮਾਨ ਅਜੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਵਡਿੰਗ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਮੂੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੇ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੋੜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਝਟਕਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੇ ਕਈ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾ ਵਡਿੰਗ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਜਤਾਈ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ, ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਲਿਕਾਰਜੁਨ ਖਤਗੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਭੁਪੇਸ਼ ਬੁਘੇਲ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ

ਸਥਿਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉੱਚ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਤਾਰ ਬੋਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ

ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਡਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਦੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੇ ਚਲਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਭਰੋਸਾ ਜਿਤਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਵੀ ਥਾਪਤੀ ਹੈ।

ਰੂਸੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪਹਿਲਗਾਮ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਵਧ ਰਹੇ ਤਣਾਅ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੂਸੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸਰਗੇਈ ਲਾਵਰੋਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਰਤੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਐਸ. ਜੈਸ਼ਕਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਲਾ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਵਾਂ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਹਿਮਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ. ਜੈਸ਼ਕਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੂਸੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਸਰਗੇਈ ਲਾਵਰੋਵ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਗਾਮ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ, ਸਮਰਥਕਾਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੀ.ਐੱਸ. ਟੀ. ਤੋਂ 2653 ਕਰੋੜ ਕਮਾਏ: ਚੀਮਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚ 2653.77 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰ (ਜੀਐੱਸਟੀ) ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੀਐੱਸਟੀ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪ੍ਰੈਲ 2025 ਦੇ ਜੀਐੱਸਟੀ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰੈਲ 2024 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 19.77 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਅਤੇ ਮਾਰਚ 2025 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 30.84 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪ੍ਰੈਲ 2025 ਲਈ ਕੁੱਲ ਜੀਐੱਸਟੀ ਮਾਲੀਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰੈਲ 2024 ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ 2215.70 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 438.07 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ

ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂਕਿ ਮਾਰਚ 2025 ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ 2028.14 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੁੱਲ ਜੀਐੱਸਟੀ ਮਾਲੀਏ ਨਾਲੋਂ 625.63 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਾਧਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀਐੱਸਟੀ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ

ਵਾਧਾ ਕਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ, ਪਾਲਣਾ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਵਪਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚੀਮਾ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਧਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੁਲਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਰਗੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇਗੀ।

ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਇਕ ਜੁੱਟ ਹੋਈਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ

ਬੀ.ਬੀ.ਐੱਮ.ਬੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਤਾ ਪਾਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਦੀ ਜਲ ਬਟਵਾਰੇ ਸੰਬੰਧੀ ਭਾਖੜਾ ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ (ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ) ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇਗਾ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਡੈਮ ਸੇਫਟੀ ਐਕਟ 2021 ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੂਬੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਐਕਟ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਕਟ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਐਕਟ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ! ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਵੇਗਾ?

ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦੇ ਬੀ.ਬੀ.ਐੱਮ.ਬੀ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਲ ਵਸੀਲੇ ਮੰਤਰੀ ਬਹਿਰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਮਤੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਹਾਥੀ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਸੂਬੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੋਟ-ਅਧਾਰਤ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੀ ਹਰਿਆਣਾ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਹਾਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਗ਼ੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੈਠਕਾਂ ਬੁਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰੇ। ਤਾਖ਼ਤਾ ਬੰਨ ਤੋਂ ਕਿਸ

ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਇਹ 1981 ਦੇ ਜਲ ਸਮਝੌਤੇ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ

ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਣੀ ਖੋਹਣ ਦੇ ਯਤਨ 'ਚ ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਤੋੜਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਸਗੋਂ ਜਦੋਂ ਸੂਬੇ 'ਚ ਹੜ੍ਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਯਮੁਨਾ ਸਤਲੁਜ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ (ਵੀਐੱਸਐੱਲ) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤਲੁਜ, ਬਿਆਸ ਤੇ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਦੋਂ 1981 'ਚ ਜਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਜਿੰਨਾ ਪਾਣੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਓਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਦੀਆਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਿੰਨੀ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਤੇਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਓਡੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਾਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮਤੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੈਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਸਮਾਂ ਘੱਟ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਡੈਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਵਿਰੁੱਧ ਐਕਟ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਡੈਮਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਇਹ ਮਤਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਪਨਾਹਗਾਹ: ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਖਵਾਜਾ ਮੁਹੰਮਦ ਆਸਿਫ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਪਾਕਿ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ (ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ.) ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਪਨਾਹਗਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿ ਦਾ ਇਕ ਅਤੀਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਦਾ ਇਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸੰਘੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਖਵਾਜਾ ਆਸਿਫ਼ ਵੱਲੋਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਅਤੇ

ਫੰਡਿੰਗ 'ਚ ਪਾਕਿ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਇਆ ਹੈ। ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦ ਨਾਲ ਪਾਕਿ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ

ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਕਿ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ 'ਚ ਪਾਕਿ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਭੇਡ ਹੈ। ਇਕ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੰਗ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਜੰਗ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੰਗ ਦਾ ਢੋਲ ਨਹੀਂ ਵਜਾਉਂਦੇ, ਪਰ ਜੇ ਭੜਕਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਾਕਿ ਦੀ ਗਰਜ਼ ਬੋਲਾ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਚੇਤਨਾ ਮੰਚ ਵਲੋਂ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ

ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ

ਫਗਵਾੜਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਧੌਲੇਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਚੇਤਨਾ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ

ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਖੜਤਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ "ਡੈਮ ਸੇਫਟੀ ਕਾਨੂੰਨ" ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਹੈ ਇਵੇਂ ਹੀ ਇੱਕ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤੋਂ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਚੇਤਨਾ ਮੰਚ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਖਤਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

30 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਲੁਕੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤਿਵਾਦੀ

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ: ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਪਹਿਲਗਾਮ 'ਚ 25 ਤੋਂ 30 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਹੀ ਕਿਤੇ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਪਹਿਲਗਾਮ, ਬੈਸਰਨ, ਲਾਰਨੂ, ਹਪਤਗੰਡ, ਡੂਰੂਵ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਸਥਿਤ ਜੰਗਲਾਂ ਤੇ ਪਹਾੜਾਂ 'ਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਬੈਠੇ ਲਸ਼ਕਰ ਕਮਾਂਡਰ ਤੇ ਆਈਐੱਸਆਈ ਹਮਲੇ ਦੇ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਹਾਸ਼ਿਮ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੱਢਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

2 ਹੋਰ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼

ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਫੜੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜੌਰੀ- ਪੁਣਛ, ਬੋਟਾਪਥਰੀ ਤੇ ਗਗਨਗੀਰ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਸਥਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਤੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਮਾਡਿਊਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ।

ਪਹਿਲਗਾਮ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ: ਪਹਿਲਗਾਮ ਕਤਲੇਆਮ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਹੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਐਨਐਫਾਈਏ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਐਨਐਫਾਈਏ ਛੇਤੀ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਇਕ ਮੁੱਢਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ, ਉਸ ਦੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈਐੱਸਆਈ, ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਤੇ ਜੈਸ਼ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਨਐਫਾਈਏ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਹਮਲਾਵਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਓਵਰਗਰਾਊਂਡ ਵਰਕਰਾਂ ਤੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਬੈਠੇ ਹੈਂਡਲਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸਬੂਤ ਤੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਅੱਤਵਾਦੀ

ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਹੈਂਡਲਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ 3 ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰ ਪਹਿਲਗਾਮ ਦੀ ਬੇਤਾਬ ਘਾਟੀ 'ਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ 'ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭੱਜਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਐਨਐਫਾਈਏ ਨੇ ਕੁਝ ਓਵਰਗਰਾਊਂਡ ਵਰਕਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ੱਕੀ ਅਨਸਰਾਂ

ਦੀ ਸੂਚੀ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਥੇ ਹਮਲਾਵਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੈਂਟਲਾਈਟ ਫੋਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਮਦਦ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਫੜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁੱਢਲੀ ਹਮਲੇ 'ਚ ਕਸਾਬ ਦੇ ਫੜੇ ਜਾਣ, 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੇਨਕਾਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਇਹੀ

ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ 'ਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲਗਾਮ ਦੇ ਬੈਸਰਨ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਪੁੱਛ ਕੇ 25 ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਘੋੜੇ ਵਾਲਾ ਵੀ ਸੀ। ਹਮਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਸ਼ਕਰ ਦੇ ਮੁਖੱਫਾ ਸੰਗਠਨ ਦਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫਰੰਟ (ਟੀਆਰਐੱਫ) ਨੇ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਧਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਬਾਅਦ 'ਚ ਟੀਆਰਐੱਫ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੰਜ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹਾਸ਼ਿਮ ਮੂਸਾ ਸਣੇ ਤਿੰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਤੇ ਆਦਿਲ ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਸ਼ੇਖ ਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸਥਾਨਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਨ।

ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲਗਾਮ ਦੇ ਬੈਸਰਨ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਪੁੱਛ ਕੇ 25 ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਘੋੜੇ ਵਾਲਾ ਵੀ ਸੀ। ਹਮਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਸ਼ਕਰ ਦੇ ਮੁਖੱਫਾ ਸੰਗਠਨ ਦਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫਰੰਟ (ਟੀਆਰਐੱਫ) ਨੇ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਧਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਬਾਅਦ 'ਚ ਟੀਆਰਐੱਫ ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪੰਜ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਗਾਮ ਦੇ ਬੈਸਰਨ 'ਚ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਲਸ਼ਕਰ ਸਰਗਨਾ ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰੋ: ਸੁਖਬੀਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਦਲੇਰ, ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਬਦਲੇ ਝੂਠੇ ਤੇ ਆਧਾਰਹੀਣ 'ਸਬਦ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚਲਾਈ 'ਅਪਰਾਧ ਭਰੀ ਨਵਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ' ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬਾਂ 'ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਜੋ ਸਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤੀ, ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੈਰ ਗੰਭੀਰ ਰਵੱਈਏ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਹੈ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰ ਖਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਜੁਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ -ਆਪਣੀ ਸਾਖ ਬਣਾਉਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ, ਕਮਲਨਾਥ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ।

ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ: ਰਾਜਾ ਵੜਿੰਗ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਇਕ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵੜਿੰਗ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬੀਬਾ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਰਾਜਾ ਵੜਿੰਗ ਨੇ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ 'ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ 'ਤੇ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਦੁਆਰਾ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਵੜਿੰਗ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੀਬਾ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਇਸੇ ਮਿਆਰ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੜ੍ਹਦਾਦਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਲਈ ਵੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ 'ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਡਾਇਰ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ

ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ? ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸ.ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਟਵੀਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਹੈ।

ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਨਾ ਮੰਗਣਾ ਨਿੰਦਣਯੋਗ: ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸਰਦਾਰਨੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਨਾ ਮੰਗਣ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਦੀ ਨੇ 1984 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਸਾੜਨ ਵਰਗੇ

ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਰਦਾਰਨੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬਰਾਊਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਬਲਕਿ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਟਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸਨ।

ਚੀਨ 'ਚ ਬੇੜੀ ਪਲਟਣ ਨਾਲ 10 ਮਰੇ

ਬੀਜਿੰਗ: ਦੱਖਣੀ-ਪੱਛਮੀ ਚੀਨ 'ਚ ਤੂਫਾਨ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆਈਆਂ ਚਾਰ ਬੇੜੀਆਂ ਦੇ ਪਲਟਣ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 10 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਗੁਈਝੋਊ ਸੂਬੇ 'ਚ

ਤੂਫਾਨ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਚਾਰ ਬੇੜੀਆਂ ਪਲਟ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ 80 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਨਦੀ 'ਚ ਡਿੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਚੀਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬੀ ਨਦੀ ਯਾਂਗਤਜੀ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਨਦੀ ਵੂ ਦੇ ਉੱਪਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਤੇਜ਼ ਬਾਰਿਸ਼ ਤੇ ਗੜੇਮਾਰੀ ਵੀ ਹੋਈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਸੈਲਾਨੀ ਬੇੜੀਆਂ ਪਲਟੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਚਾਰ ਬੇੜੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਨੌਕ-ਝੋਕ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਵੇਲੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦਰਮਿਆਨ ਤਿੱਖੀ ਨੌਕ-ਝੋਕ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮਗਰਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਲੁਟਾਉਣ ਲਈ ਬਾਜਵਾ ਵੀ ਅੱਜ ਜਨਤਕ ਮਾਫੀ ਮੰਗਣ ਤਾਂ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਰੈਲੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਾਣੀ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ, ਜੋ ਉਹ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਸੋਚ ਲਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸਾਰੇ ਸਮਝੌਤੇ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। 'ਆਪ' ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਸਦਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1981 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਪਲਬਧ ਪਾਣੀ 17.17 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਹੁਣ ਉਪਲਬਧ ਪਾਣੀ 12.91 ਐਮ.ਏ.ਐਫ. ਹੈ, ਪਰ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਰਾਣੀ ਵੰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਣੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1966 ਵਿਚ ਗੈਰ ਰਾਇਪੇਰੀਅਨ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬਰਾਬਰ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੋ ਸਰਾਸਰ ਗੈਰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸੀ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਤਰਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੌਂਦ ਨੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 78-79-80 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 24 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਾਣੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਾਜਸਥਾਨ, 20.30 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਰਿਆਣਾ, 3.80 ਜੰਮੂ ਤੇ 1.16 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਕਿਊਮਿਕ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਸਵਾ ਕਰੋੜ ਰੁਪਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਗਰਲੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਣੀ ਲੁਟਾਉਣ ਲਈ ਤਿੱਖੀ

ਬਹੁਤੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਪੀਕਰ ਵਲੋਂ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਕਿ ਬੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਬੀ. ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੋਪੜ ਤੇ ਨੰਗਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ

ਸੀ। ਬੈਂਸ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਨੰਗਲ ਡੈਮ 'ਤੇ ਧਰਨਾ ਲਗਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਇਕ ਬੂੰਦ ਪਾਣੀ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ ਨੇ ਵੀ ਮਤੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮਗਰਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜੋ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹਿਸ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2016 ਵਿਚ ਐਸ.ਵਾਈ.ਐਲ. ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਮਤੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਸਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਚਟਾਨ ਵਾਂਗ ਖੜੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਮਗਰਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵੱਧ ਪਾਣੀ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਤੇ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮਤੇ 'ਤੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਆਜ਼ਾਦ ਮੈਂਬਰ ਰਾਣਾ ਇੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਆਪ) ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬੁੱਧ ਰਾਮ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਡਿੱਧੀ ਵਿੱਲੋਂ ਨੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਿੰਧੂ ਜਲ ਨਾਂ ਸੰਧੀ ਰੱਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੱਦ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਪਾਣੀ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੇ ਦੂਜੇ ਸਾਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਪੈਟਰੋਲ, ਕਲਾ ਆਦਿ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ।

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਔਰਤ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਨਿਊਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਇਕ 21 ਸਾਲਾ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਦੀ 78 ਸਾਲਾ ਔਰਤ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਹੈ 1 ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 2024 ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀਜ਼ਾ 'ਤੇ ਓਹੀਓ ਦੇ ਸਿਨਸਿਨਾਟੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਿਲਫੋਰਡ ਕਾਉਂਟੀ ਸ਼ੈਰਿਫ ਦਫਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀੜਤ ਔਰਤ ਨੇ ਦਫਤਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗਿਲਫੋਰਡ ਕਾਉਂਟੀ ਸ਼ੈਰਿਫ ਦਫਤਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸੰਘੀ ਏਜੰਟਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਫੋਨ ਕਾਲਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉੱਤਰੀ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਦੇ ਸਟੋਕਸਡੇਲ ਦੀ ਪੀੜਤਾ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

10 ਮਈ, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ

ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਉਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਡੀਪ ਸਟੇਟ ਪਿਛਲੇ 78 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਇਕ ਮੱਤ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੇ ਛੇ ਸਾਲ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ 2014 ਤੋਂ 2020 ਤੱਕ ਦੇ ਛੇ ਸਾਲ ਤਾਂ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਤਕਰਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕੰਨ ਵਲੋਟ ਕੇ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਸੁੱਤਾ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਹੁਣ ਪੀਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਹੀਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਡੈਮ ਸੇਫਟੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੰਭ ਕੁਤਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਨਿਯਮ ਕਾਨੂੰਨ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਉੱਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਤੋਖ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀਨਾਜ਼ੋਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਮੱਤ ਹੋ ਕੇ ਨਿਤਰਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲ ਉੱਤੇ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਬੁਲੰਦ ਹੋਈ ਸਾਂਝੀ ਆਵਾਜ਼ ਇਕ ਸੁਭ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕ ਵੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਕਮੁੱਠ ਵੀ ਹੈ। ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ 'ਚ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਇਕ ਬੂੰਦ ਵੀ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ, ਉਥੇ ਹੀ ਭਾਖੜਾ ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ (ਬੀਬੀਐਮਬੀ) ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਨੌਵਾਂ ਮਤਾ ਸੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1966 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅੱਠ ਮਤੇ ਪਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਖਰੀ ਮਤਾ 2023 ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਲਹਾਲ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਜਿਹੜੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਬੂੰਦ ਵੀ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਪੰਜੂ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ 4000 ਕਿਊਸਿਕ ਪਾਣੀ ਮਨੁੱਖੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਤੋਖ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਡੈਮ ਸੇਫਟੀ ਐਕਟ 2021 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਦੌਰਾ ਵੱਟ ਕੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਡੈਮਾਂ ਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਕੰਟਰੋਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਡੈਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ। ਇਹ ਡੈਮ ਸੇਫਟੀ ਕਾਨੂੰਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਤਲੁਜ, ਰਾਵੀ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵਗਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਹੀ ਸਬੂਤ ਹਨ।

ਸੰਨ 1981 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮਝੌਤੇ 'ਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਅਸਲ 'ਚ ਉਪਲਬਧ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਰਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਭਾਖੜਾ ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਖੜਾ ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਸੁਣੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਭਾਖੜਾ ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਬੀ. ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੀ.ਬੀ.ਐਮ.

ਬੀ. ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਬੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਬੀ. ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਨ 1981 ਦੀ ਸੰਧੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਪਾਣੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਭਾਖੜਾ ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਬੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਬੀ. ਇਕ ਸੂਬੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੋਣਗੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਬੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਬੀ. ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਦੇ ਵੀ ਹਰਿਆਣੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਲੜਾਈ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਬੋਧੀ ਗਈ। ਹੁਣ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੜਾਈ 'ਚ ਧੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਬੇਦਜ਼ਾ ਟਕਰਾਅ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਡਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਨੰਗਲ ਡੈਮ ਗਏ ਅਤੇ ਫ਼ਾਲਤੂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਰੁਕਵਾਈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਪਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੈਮਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਖੜਾ ਰਾਹੀਂ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪਾਣੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਵਾਜਬ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਰੁਸਤ ਵੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਲਾ ਤੋਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਚਿਤਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਨੇਸ਼ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਮਿਲ-ਬੈਠ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੱਕੀ ਹੱਲ ਕੱਢੇ। ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਅਮਨ ਚੈਨ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੀ ਜਨਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਘੁੰਮਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਜੰਦਰਾ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬੌਧਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਮਾਜਕ-ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਗਠਨ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਰੰਗਕਰਮੀ, ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਹੋਣ ਹਨ। ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਕਿ ਲੋਕ-ਮੁੱਦੇ, ਲੋਕ-ਮਸਲੇ, ਲੋਕ-ਚੇਤਨਾ, ਲੋਕ-ਸਰੋਕਾਰ, ਲੋਕ-ਸੋਚ, ਲੋਕ ਰਾਏ ਦਾ ਕੰਮ 50ਵਿਆਂ-60ਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਲਗਭਗ ਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਲੋਕ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕ ਰਾਏ ਤੱਕ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਸਿਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਦਲਾਂ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਵੀ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ
ਫੋਨ: 98158-02070

ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ ਕਿ ਜਨਤੰਤਰ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਸਿਆਸੀ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਬਿਨਾਂ ਚੱਲ ਸਕੇਗਾ?

ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਲੋਕ ਮੁੱਦੇ ਹਥਿਆਉਣ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਮਾਮਲਾ ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦਾ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਬਿੱਲੀ ਝੱਪਟਾ ਮਾਰਿਆ, ਸਰਜੀਕਲ ਸਟਰਾਈਕ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਦਾ ਚਿਹਰਾ-ਮੋਹਰਾ ਨੰਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੱਲ ਤੱਕ ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਹੀ ਅੱਜ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਸੀਦੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ 2011 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੁੜ ਇਹ 2021 ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਕੋਵਿਡ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਤੰਬਰ 2025 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ 2035 ਵਿਚ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹਰ 10 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 2011 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਨਗਣਨਾ ਅਰਥਾਤ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦਾ ਅਸਲ ਮੰਤਵ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਦੋਵਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਹੈ। ਉਂਵ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਜਨਗਣਨਾ ਦਾ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਅਸਲੀਅਤ ਅਤੇ ਬਦਲਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਅੱਖੋਂ-ਪਰਖੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਧਾਉਣ, ਸੋਚ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਦਲਣ 'ਚ ਵੀ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 1921 ਵਿਚ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ 597, ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ 494 ਬੱਚੀਆਂ ਵਿਧਵਾ ਸਨ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਬਾਲ-ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਵਿਧਵਾ-ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ।

ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਅਤੇ ਖਾਸੀਅਤ ਖੁੱਲ੍ਹਾਪਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਤੰਗ-ਸੰਕੀਰਨ ਸੋਚ 'ਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵੀ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਤੰਗਦਿਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿਉਂਕ, ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ

ਤੱਕ ਵੀ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਵੀ ਅੱਗੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ, ਨਾਂਹ-ਨੁੱਕਰ ਅਤੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਨਾਲ ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਇੰਨਾ ਤੋਹ-ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਜਾਗ ਪਿਆ? ਕੀ ਇਹ ਪਹਿਲਗਾਮ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹਥਿਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ? ਸਵਾਲ ਇਹ ਵੀ ਉੱਠ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਅੱਠ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ! ਆਖਰ ਕਿਉਂ?

ਯਾਦ ਕਰੋ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਬਿਆਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਮੇਰੇ ਲਈ ਚਾਰ ਹੀ ਜਾਤਾਂ ਹਨ- ਔਰਤਾਂ, ਨੌਜਵਾਨ, ਗ਼ਰੀਬ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ।' ਫਿਰ ਇਹ ਜਾਤ ਅਧਾਰਤ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਕਿਉਂ ?

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 2011 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 46 ਲੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਰੂਪ 'ਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ 2025 ਦੀ ਜਾਤੀ ਗਣਨਾ ਦਾ ਮੰਤਵ ਪੱਛਤੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਲੈਣ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਸਿਆਸੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਬ੍ਰਹਮਅਸਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੇਗੀ ਅਤੇ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਜਾਤ ਅਧਾਰਤ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤ ਕੇ, ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਸੱਤਾ ਖੋਹਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ 'ਜਾਤੀ ਅਧਾਰਤ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ' ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਸੰਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸਾਲ ਲੱਗਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 2027 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ। 2028 ਦਾ ਅੱਧਾ ਸਾਲ ਸਿਆਸੀ ਦਲ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗੁਣਾ-ਘਟਾ ਕਰਨਗੇ। ਤਦ 2029 'ਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸਾਲ 2029 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲੜਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿੱਤਣਗੀਆਂ। ਜਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰੇਗੀ, ਪੱਛਤੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਵਾਇਦੇ ਕਰੇਗੀ, ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਹੀ ਫ਼ਾਇਦੇ 'ਚ ਰਹੇਗੀ।

ਬਿਹਾਰ, ਤਿਲੀਗਾਨਾ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਜਿਹੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪੱਛਤੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ ਹੈ। 2023 'ਚ ਬਿਹਾਰ 'ਚ 'ਬੀ.ਸੀ. ਅਬਾਦੀ 63 ਫੀਸਦੀ ਸੀ। ਸਾਲ 1931 ਵਿਚ 'ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਔਸਤ 52 ਫੀਸਦੀ

ਸੀ। 63% ਤੱਕ 'ਬੀ.ਸੀ. ਪਹੁੰਚਣ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਇਹ ਧਿਰਾਂ ਨੌਕਰੀਆਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਚ ਵੱਧ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਮੰਗਣਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਦੁਰਗਮੀ ਹੋਣਗੇ। 63% 'ਬੀ.ਸੀ. ਅਬਾਦੀ ਬਿਹਾਰ 'ਚ ਹੋਣ ਨਾਲ, ਬਿਹਾਰ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਰਾਜਦ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਜਿਸ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਅਬਾਦੀ, ਉਸ ਦੀ 'ਨੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਲਹਾਲ ਦੱਖਣ ਦੇ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ 'ਬੀ.ਸੀ. ਦਾ ਕੋਟਾ 27.5 ਫੀਸਦੀ ਹੈ।

1891, 1901, 1911 ਅਤੇ 1921 ਵਿਚ ਭਾਰਤ 'ਚ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੋਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੂਝਵਾਨ, ਚੰਗੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਐੱਚ.ਐੱਚ. ਰੋਸਲੀ, ਈ.ਏ. ਗੇਟ ਅਤੇ ਜੇ.ਐੱਚ.ਹਟਨ ਜਿਹੇ ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਸਨ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਰੁਚੀ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ 'ਚ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਉੱਠੇ ਕਿ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਸਿਰਫ ਭੌਤਿਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਤੱਕ ਸਮੇਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅੱਜ ਸਮਾਜਿਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਤੱਕ ਨਿਪਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੈਦਾਨ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਸਿਆਸਤ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੱਡੇ ਸੱਚ ਵਜੋਂ ਉਭਰੀ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਨਾਲ 'ਅਸੀਂ' ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਕਸ ਅਤੇ ਮੰਤਵ ਹਾਸਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜਾਤੀਹੀਣਤਾ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਢੁੱਕਵੀਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤਾਂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ, ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਾਤੀਹੀਣ ਬਣਨਾ ਅਤੇ ਬਣਾਉਣਾ ਨੈਤਿਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਕਸ ਧੁੰਦਲਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਤਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਆਧੁਨਿਕ, ਸ਼ੌਚਾਲਿਆ, ਅਵਾਸ ਅਤੇ ਦਵਾਈ ਕੇਂਦਰਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸਹੀ ਸਿੱਖਿਆ-ਸੋਚ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ।

ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਸਲ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣੇ। ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਧਾਰਤ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪੈਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਕ ਕਲਿਆਣ ਕਰ ਸਕਣ। ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮੂਹਿਕ ਚੇਤਨਾ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰੇ। ਤਦੇ ਇਹ ਸਾਰਥਕ ਗਿਣੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਧਿਰਾਂ ਜਾਤੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ ਜਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਸਿਰਫ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਹਾਕਮੋ ਠੰਢ ਰੱਖੋ!

ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਣਾ ਨੀ ਫੌਜੀ ਕੋਈ ਜੰਗ ਲੱਗੇ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਚਾਅ ਹੈ ਨਫਰਤਾਂ ਮਾਰਿਆਂ ਨੂੰ। ਪੁੱਤਰ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਉਂ, ਜਿਹੜੇ ਲਾ ਰਹੇ ਤੱਤਿਆਂ ਨਾਹਰਿਆਂ ਨੂੰ। ਦੇਖੋ ਕਿੰਦਾਂ ਫਿਰ 'ਤਾਲੂ ਨੂੰ ਜੀਭ' ਲੱਗਣੀ, ਭੇਜੇ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਵੱਡਿਆਂ 'ਦਾਰਿਆਂ' ਨੂੰ। ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੇ ਨੂੰ ਕਰੜੀ ਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੇ, ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਕਿਉਂ ਸਮਝਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਸਤੇ ਹਲ ਮਿਲ ਕੇ ਯਤਨ ਕਰੀਏ, ਤੁਰੀਏ ਅਮਨ ਦੇ 'ਪੱਥ ਵਿਚ ਪੱਥ' ਧਰਕੇ। ਲਹੂ-ਪੀਣੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ, 'ਹੁਕਮਰਾਨੇ ਜੀ' ਠੰਢੇ ਰਹੋ ਰੱਬ ਕਰਕੇ!

ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ (ਜੇ.ਕੇ.) ਦੇ ਪਹਿਲਗਾਮ ਵਿਖੇ ਬੈਸਰਨ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਸੈਲਾਨੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਰਮਿਆਨ ਤਣਾਅ ਨੇ ਯੁੱਧ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 22 ਅਪ੍ਰੈਲ 2025 ਨੂੰ ਹੋਏ ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 26 ਸੈਲਾਨੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਐਸੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ 'ਯੁੱਧ' ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨੀਲੋਫਰ ਸੁਹਰਵਰਦੀ, ਅਨੁਵਾਦ : ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਇੰਡਸ ਜਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਸਿੰਧ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਹਵਾਈ ਖੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਵਪਾਰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵੀਜ਼ਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਰਾਜਦੂਤ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਆਦਿ। ਲਾਈਨ-ਆਫ-ਕੰਟਰੋਲ (LOC) ਉੱਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਮਾਮੂਲੀ ਝੜਪਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਦਲਾਂ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ 'ਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਤੀਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੇਰਵੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲੈਣ ਲਈ ਅਕਸਰ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਪੱਤਾ' ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਯੁੱਧ ਨਾਅਰਾ' ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਤਾ ਵਧੇਗੀ, ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂ ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਰਮਿਆਨ ਵਧਦਾ ਤਣਾਅ: ਕੀ ਯੁੱਧ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਨੇ ਦੋਨੋਂ ਮੁਲਕ?

ਨੀਲੋਫਰ ਸੁਹਰਵਰਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮਾਹਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉਪਰ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਗਾਮ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਉਸਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਯੁੱਧ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰਹਿਬਰਾਂ ਦੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜੇਤੂ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੀ ਸਫਲਤਾ-ਅਸਫਲਤਾ ਆਦਿ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।- ਸੰਪਾਦਕ

ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ, ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟਵਾਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਫਿਰਕੂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸਲਾਮਿਕ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਅੱਸਬੀ ਸੋਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਦੂਜਾ ਮੁਲਕ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ, ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖੋਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰਣਨੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ-ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਲਗਭਗ 80% ਅਬਾਦੀ ਹਿੰਦੂ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਈ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੇ ਝਾਂਸੇ ਵਿਚ ਐਨਾ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਪਹਿਲਗਾਮ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਪਰ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਕ ਆਗੂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਘਾਟੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ

ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਇਸ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਵਕਤ ਹੀ ਹੋ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਕ ਸਾਲਾਨਾ ਹਿੰਦੂ ਯਾਤਰਾ (ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ) ਵੀ ਪਹਿਲਗਾਮ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ, ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਕਦੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੈਲਾਨੀ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸੈਲਾਨੀ ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਬਚ ਗਏ, ਉਹ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਕ ਹਮਲਾਵਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 20-30 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਉੱਥੇ ਰਹੇ। ਜੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੀ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲੁਕ-ਛਿਪ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤੁਰੰਤ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਪਹਿਲਗਾਮ ਕਾਂਡ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਨਿੰਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਤੋਂ ਹਮਦਰਦੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ 'ਸੰਜਮ' ਵਰਤਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਵੱਲੋਂ ਵੀ 'ਤਣਾਅ ਵਧਣ' ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਦੇ 'ਕੂਟਨੀਤਕ' ਹੱਲ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੈ।

ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਘੱਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸੰਕੇਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਸੰਬੰਧ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਣਾਅ ਵਾਲੇ ਹੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ

ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉਪਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਟਕਰਾਅ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਤਾਕਤ ਬਣੇ ਹਨ, ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਚਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਕੂਟਨੀਤੀ' ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ 'ਦੁਵੱਲੇ ਰੂਪ' 'ਚ ਯਕੀਨਨ ਤਬਾਹੀ' ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਣ। ਜੇ ਉਹ ਹੁਣ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਯੁੱਧ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਰਣਨੀਤੀ ਲਈ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ 'ਮਿਊਚੁਅਲ ਅਸ਼ੋਰਡ ਡਿਸਟਰਕਸ਼ਨ' (MAD) ਵੱਲ ਵਧਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਭਲੇ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੋਣ, ਨਾ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਰਸਤਾ ਚੁਣਨਾ ਨਹੀਂ

ਚਾਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ, ਇਹ ਜੋ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵੇਂ 'ਸੱਚਮੁੱਚ' ਯੁੱਧ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਲਿਆ ਜਾਵੇ? ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਕਦੇ ਵੀ 'ਦੋਸਤਾਨਾ' ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੁੱਧ ਨਾ ਛੇੜਨ ਨੂੰ ਇਕ ਚੰਗੇ ਸੰਕੇਤ ਵਜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸਤੀ ਵਾਲਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਗਾਇਕ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰੇ ਹਨ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ 'ਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਉਪਰ ਵੀ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ - ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੀਰੀਅਲਾਂ ਵਾਲੇ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਸਖ਼ਤ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਯੁੱਧ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਕੂਟਨੀਤਕ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਇਹ ਵੀ ਭਾਪ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਦੀ ਤਣਾਅ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਆਲਮੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕੀ ਹੈ। ਯੁੱਧ ਨਾਲ ਨਾ ਤਾਂ ਤਣਾਅ ਘਟੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਨਿਕਲੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਜੇਤੂ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਅਕਸ ਉਭਾਰਨਾ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਉਸਦਾ ਹਮਰੁਤਬਾ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਯੁੱਧ ਕੂਟਨੀਤੀ' ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲੀ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਛੇੜਨ ਅਤੇ 'ਚੋਣਵੇਂ' ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਵਰਗੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਫ਼ਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ 'ਯੁੱਧ ਵਰਗੀ ਕੂਟਨੀਤੀ' ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਣਨੀਤਕ ਕਦਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਯੁੱਧ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਯੁੱਧ-ਕੂਟਨੀਤੀ' ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਚੱਲੇਗੀ? ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ।

ਮਜ਼ਹਬ – ਅੱਤਵਾਦ – ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਵਪਾਰ...

ਪਰਦੇਸੀ ਵਸਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਅਧਾਰਤ ਅੱਤਵਾਦ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਹਿਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਸ 'ਯਾਰ' ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਭਰਾ ਅਗਵਾ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਿਆ, ਬਾਪ ਅਗਵਾ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਿਆ। 25 ਮਾਰਚ 1989 ਸੀ ਜਦੋਂ ਟਰਾਲੀਆਂ 'ਚ ਸਮਾਨ ਲੱਦ ਪਿੰਡ ਵਾਲਾ ਘਰ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ। ਉਹ ਘਰ ਜੋ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਰੀੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਣਤੀ

ਨਵਚੇਤਨ

ਸੀ। ਇੱਕ ਹੱਸਾਸ ਬੰਦਾ ਜਦੋਂ ਪਸ਼ੇਮਾਨ ਤੇ ਬੇਵਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਬਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਐਸੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਅਧੋਤ ਉਮਰੇ ਰੋਜ਼ ਖੁਰਦਿਆਂ, ਖਪਦਿਆਂ, ਖਿੜਦਿਆਂ, ਟੁੱਟਦਿਆਂ-ਭੁਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣਾ ਉਹਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਉਹਦਾ ਇਸ਼ਟ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਤੇ ਐਕਸ-ਸਰਵਿਸਮੈਨ ਕੋਟੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਕਦੀ ਵੀ ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ 'ਚ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਪੰਤਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਦੀ ਪੂਣੀ ਫਿਰ ਤੋਂ ਕੱਤਣੀ ਪੈਣੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਹ ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਾਰਾਂ ਮਾਸੀ ਬੂਟਾ ਵੱਸਦਾ ਸੀ ਉਹ ਪੰਜ-ਛੇ ਸਾਲ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਲਿਖ ਸਕਿਆ।

ਮੇਰੀ ਬੇਹਦ ਧਾਰਮਿਕ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੀ ਦਾਦੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਆਖਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ, "ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਰੱਬ ਦਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜੀ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਹਨ।" ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਰੌਲ 'ਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਵੀ ਤੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਦਾ ਅਕੀਦਾ ਸੀ ਜਨੂੰਨ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਸਾਂ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੇਰੀ ਧਰਮ ਨਾਲ ਉਪਰਾਮਤਾ ਇਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਰਮ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨੂੰ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਹੱਕਣ ਦਾ ਸੰਦ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਡੰਡੀ ਪਿੱਟੀ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਣਾ ਵੀ ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ 20-22 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਛੋਕਰੇ 'ਵਲਾਗਰ' ਆ ਕੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ ਢਿਮਕਾ" ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜਦਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਰਿਐਕਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਚਵਲ ਵੀ ਉਨਾ ਹੀ "ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ" ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਸੋ ਗੁੱਡ ਰਿਡੈਂਸ...

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਵਾਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਸਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐਸੇ ਸੋ

ਕਾਲਡ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਉਨੇ ਵੱਡੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮਿੱਥਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮਾਝੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਟਾਏ ਪਿੰਡੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਲੁਸ-ਲੁਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲੋਕੀਂ ਐਸੀਆਂ ਮਿੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਲਾਉਣੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਮੁੜ ਉਸੇ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਕੁਟਾਉਣ ਲਈ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਦੋਸਤ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੁੜ ਉਭਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕਨੇਡਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਟੋਰਾਂਟੋ ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨਾ ਗੁੰਦਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਬੱਚਾ ਕਵਾਲੀਫਾਈਡ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਟ੍ਰੇਨਾਂ ਤਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਵਪਾਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਤੰਦ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਵਿਚ ਨਿਬੇੜ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਣ। ਧਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨ ਐਮਐਸਪੀ ਦੀ ਮੰਗ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ

ਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਉਤੀਸਾ ਵਰਗੇ ਸੂਬੇ ਲਈ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਕਣਕ ਮੰਗਾਉਣੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਨਿਸਬਤ ਕਿਤੇ ਸਸਤੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਆਰਥਿਕ ਗੁੰਦਵੇਪਣ ਜਾਂ ਇਕਨੋਮਿਕ ਇੰਟੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਤੈਹਾਂ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਕਦੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਘਾਹ ਪਾ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਉਹ ਅਸੀਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦਾ ਰੱਦੇ ਅਮਲ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਚੰਭਿਤ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਅਰਤਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਹੁਰਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਦੋ ਕੁ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਲੱਖ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਚ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆਏ।

ਕਾਰਨ ਸਾਫ਼ ਸਮਝ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। "ਇਟ ਇਜ਼ ਦੀ ਇਕੋਨਮੀ ਸਟ੍ਰਾਈਡ"। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਦੀ 'ਚ ਗਏ ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 35 ਲੱਖ ਹੈ। ਜੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਛੇ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹੈ।

ਐਸੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਜਿੱਥੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹੋਰ ਵਸੀਲੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਗੂਣੇ ਹਨ ਤੇ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਕਿਆ ਘਰਾਂ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁੱਝਣ ਦੀ ਨੌਬਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕੀਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਨ। ਢਿੱਡ 'ਤੇ

ਵੱਜਦੀ ਲੱਤ ਦੀ ਪੀੜ ਬਹੁਤ ਦੁਖਵੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੱਖਣੇ ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਜੁਗਾਤ ਕਰਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਹ ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਭਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖਿੱਤਾ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਨਾਲ ਗੁੰਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸਦੀਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਉਪ-ਮਹਾਦੀਪ ਫਿਰ ਜੰਗ ਦੇ ਦਹਾਨੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਐਸੀ ਜੰਗ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਖਵਾਰੀ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬਰੇ ਸਗੀਰ ਜਾਂ ਉਪ-ਮਹਾਦੀਪ ਦੀ ਇਸ ਖਵਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਰਹਿਨੁਮਾ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੁੰਦ ਨਹੀਂ ਸਕੇ।

ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਲਾ ਵਪਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਟਮਾਟਰਾਂ ਤੇ ਪਿਆਜ਼ਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੁਬਈ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨਵੇਂ ਠੱਪਿਆਂ ਸਮੇਤ ਭੋਜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਉਪ-ਮਹਾਦੀਪ ਜਿਸ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ 200 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਵਪਾਰ ਲਈ ਇੱਕ 4 ਲੱਖ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਦੁਬਈ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਹੱਬ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਅੰਗ ਬਰੇਸਗੀਰ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਨਿਰਵਿਘਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ 26ਵੇਂ ਸਾਲ 'ਚ (ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 2000-2025)

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸੰਪਾਦਕ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਾਥੀਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ, ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਅਯੋਧਿਆ ਸਲਵਾਨ ਅਤੇ ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ 26ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ’

17 ਮਈ 2025 ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮੀ 6:00 ਵਜੇ

Atlantis Banquets

1273 N. Rand Road,
Arlington Heights, IL 60004

ਚੀਫ ਗੈਸਟ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ

ਅਮਰਜੀਤ ਚੀਡਸਾ

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਰਾਹੀ

ਹਰਮਨ ਬਿੰਦ

ਯਾਦ ਸਲਾਮਤ ਰਹੇ...

ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ

ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ

ਜੇ ਪੀ ਖਹਿਰਾ

ਲਖਵੀਰ ਚੀਡਸਾ

ਪਾਲਾ ਸ਼ੇਰਮਾਰ

ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਗਰੇਵਾਲ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ
ਸਿੰਘ

ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ
ਦਿੱਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ
ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਭੱਠਲ

ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ
ਕਲੇਰ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਗਰੇਵਾਲ

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਸਾਹੀ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਦਰੜ

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਭੂਰਾ

ਰਖਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਘੁੱਨ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਵਾਲੀਆ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ
(ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟ)

ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ
ਧਾਲੀਵਾਲ

ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮੰਡੇਰ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ
ਮੁਲਤਾਨੀ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਧਾਲੀਵਾਲ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਜੋੜਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਸੰਘਾ

ਆਗਿਆਪਾਲ
ਸਿੰਘ ਬਾਠ

ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ
ਢਿੱਲੋਂ

ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ
ਥਾਂਦੀ

ਡਾ. ਨਵਦੀਪ
ਕੌਰ ਸੰਧੂ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
(ਨਿੱਕੀ) ਸੇਖੋਂ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ
ਸਿੰਘ ਲੈਲ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਚੀਡਸਾ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਟਿਵਾਣਾ

ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ
ਅਟਵਾਲ

ਸ. ਰੈਪੀ ਸਿੰਘ
ਹੀਰ

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ
ਗਾਖਲ

ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ

PUNJAB TIMES NIGHT 2025

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ

ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਦਿਲਗੀਰ
(ਸਿੱਖ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ)

ਪਰਮ ਸਿੰਘ
ਗੋਰਾਇਆ

ਪ੍ਰੋ. ਸੁਹਿੰਦਰ ਬੀਰ

ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਗੁਰਾਇਆ

ਦਵੀ ਦਵਿੰਦਰ
(ਸੰਪਾਦਕ:
ਸਪੋਕਸਮੈਨ)

ਮੈਡੀ ਸਿੰਘ
(ਗਾਇਕ)

ਡਾ. ਆਤਮਜੀਤ
ਸਿੰਘ

ਰਵਿੰਦਰ
ਸਹਿਰਾਅ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ

ਜਗਜੀਤ ਨੌਂਸਹਿਰਵੀ

ਮੱਖਣ ਬੈਂਸ

ਰਜਿੰਦਰ ਟਾਂਡਾ

ਗੁਰਚਰਨ
ਮਾਨ

ਡਾ. ਦਲਬੀਰ ਪੰਨੂ

ਸੈਮ ਚਾਹਲ

ਅਜੇ ਤਨਵੀਰ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਝੱਜ

ਜਸਮੀਰ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ
ਭੱਡਾਲ

ਬੱਬੂ ਐਪਲਟਨ

ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ
ਗਿੱਲ

ਰਾਣਾ ਸਿੰਘ
ਵਿਰਕ

ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਪਾਲੀਵਾਲ

ਜੱਸੀ ਸਰੋਤਾ

ਪਾਲ ਖਲੀਲ

ਰਵਿੰਦਰ
ਵਾਲੀਆ

ਲਖਵੀਰ
ਜੌਹਲ

ਮਨਜੀਤ
ਨਾਗਰਾ

ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ

ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ
ਕਾਹਲੋਂ

ਰਾਜਵੀਰ
ਬੋਪਾਰਾਏ

ਕੁਲਦੀਪ ਗਿੱਲ

ਮੁਖਤਿਆਰ
ਖਹਿਰਾ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਜਿੰਦੀ

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ
ਮਿਆਣੀ

ਪਰਮਿੰਦਰ
ਗੋਲਡੀ

ਡਾ. ਵਿਕਰਮ
ਗਿੱਲ

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਰੰਗੀ

ਜਗਪਾਲ ਗਰੇਵਾਲ

ਗੁਰਮੇਲ ਕੰਗ

ਲੱਕੀ ਸਰੋਤਾ

ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਅਨੰਦ ਲੱਖਣ
ਖਹਿਰਾ

ਜਸਪਾਲ
ਖੋੜੜਾ

ਡਾ. ਰਫ਼ਪਾਲ
ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ

ਰਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ

ਠਾਕਰ
ਬਸਾਤੀ

ਸਨੀ ਕੁਲਾਰ

ਰੋਨੀ ਕੁਲਾਰ

ਪ੍ਰਦੀਪ ਕਾਹਲੋਂ

ਜੱਸੀ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਮੁਖ
ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਪਰਮਿੰਦਰ
ਖਟੜਾ

ਯਾਦਵਿੰਦਰ
ਖਟੜਾ

ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ
ਸੰਧੂ

ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਸੰਧੂ

ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਸ਼ਿਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ

ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ
ਕਲੇਰ

ਸਤਨਾਮ
ਸਿੰਘ ਔਲਖ

ਕਮਲਜੀਤ
ਘੁਮਾਣ

ਦੀਪਇੰਦਰ
ਵਿਰਕ

ਬਲਜੀਤ
ਟਿਵਾਣਾ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ

ਪਿੰਦੀ ਫੀਨਾ

ਹਨੀ ਖੰਗੂੜਾ

ਜਸਬੀਰ
ਪਲੀਆ

ਸੁਰਿੰਦਰ
ਪਲੀਆ

ਅਮਰਦੇਵ
ਬਦੇਸ਼ਾ

ਪ੍ਰਦੀਪ
ਸਲਵਾਨ

ਰਜਿੰਦਰ
ਦਿਆਲ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਭੀ ਸੀ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸਰਾਂ

ਰਾਣਾ ਸੇਖੋਂ

ਪਰਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਨੰਧੂਆ

ਨਵਤੇਜ
ਸੋਰੀ

ਪਾਲ
ਪਾਲੀਵਾਲ

ਸੁਖਪਾਲ ਗਿੱਲ

ਬਲਬੀਰ
ਬੈਦਵਾਨ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ 26ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ 17 ਮਈ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ' ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਗਾਇਕ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ।

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ ਸੀ ਐਸ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ; ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਮਿਡਵੈਸਟ); ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰੀਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਪਾਓ); ਫਾਈਵ ਰਿਵਰਜ਼ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ-ਮਿਲਵਾਕੀ; ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਪੀ ਐਚ ਓ), ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਇੰਡੀਆਨਾ; ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ; ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰੀਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ ਇੰਡੀਆਨਾ; ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ; ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ; ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਡੇਅਟਨ (ਓਹਾਇਓ); ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ; ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ; ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਫਰਿਜ਼ਨੋ; ਇੰਡੋ ਯੂ ਐਸ ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਸਵੇਰਾ ਇੰਕ।
ਮੀਡੀਆ ਪਾਰਟਨਰ: ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ, ਦੇਸੀ ਜੰਕਸ਼ਨ, ਢੋਲ ਰੇਡੀਓ, ਪੀ.ਟੀ.ਸੀ।

ਮਈ ਦਿਵਸ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਦਿਨ ਸਮਝਣਾ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਦੀ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ- ਅਤੇ ਇਸੇ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਇਨਕਲਾਬ- ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਬਦਲਾਅ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਬਣਾਇਆ। ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਤ ਤੇ ਸਿਰਜਣਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਸ 'ਤੇ

ਬਾਦਲ ਸਰੋਜ
ਅਨੁਵਾਦ: ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਨੱਤ

ਬਾਅਦ ਦੇ 140 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ, ਉਨੀ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਦਾ ਮਈ ਦਿਵਸ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਠੀਕ ਉਹੀ ਹਾਲਾਤ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਡੇਢ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮਈ ਦਿਵਸ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ, ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਦਿਹਾੜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਤੇ ਪੂੰਜੀ ਦੀਆਂ ਗਿਰਝਾਂ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਬਿਆਝਾਤ ਝਪਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਰਕਰਾਂ 'ਤੇ ਅਠਾਰਾਂ-ਅਠਾਰਾਂ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ ਮਾਹੌਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਬਦਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਅਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪੱਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ, ਹੁਣ ਠੇਕਾ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਿਚ ਬਦਲਦੇ-ਬਦਲਦੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਨੀਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਰਕਰ, ਇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਔਰਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਤੀਹਰੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪੀਸਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮੂਹਿਕ ਸੰਦੇਸ਼ਾਧੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਲਗਭਗ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦਮਨ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਸਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਮਈ ਦਿਵਸ ਦੀਆਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ 1 ਮਈ 1886 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੱਚਮੁੱਚ ਧਰਤੀ ਦਾ ਇਕ ਅਨੂਠਾ ਦਿਨ ਬਣ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਯੁਗ-ਪਲਾਟਾਊ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਹਿੰਸਕ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਸਕ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਹਿਸ਼ੀਪੁਣੇ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤਰਕ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਬਾਰਾ ਸੁੰਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸ਼ੀਰਾਜ਼ਾ ਖਿੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੱਖ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦਾ ਸੰਕਟ ਸੁਲਝਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਹਰ ਲੰਘਦੇ ਦਿਨ ਨਾਲ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੇ ਜਿਸ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ੋਸ਼ਣਕਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਚਾ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੂੰ ਗਾਂ ਦੀ ਪੂਛ ਫੜ ਕੇ ਵੈਤਰਣੀ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ 'ਪਵਿੱਤਰ' ਢੰਗ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਪੰਡਤ ਵੀ ਹੁਣ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਦੀਵਾਲੀਏਪਣ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕਹੀਣ ਬੇਤੁਕੇਪਣ 'ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਚਾਲਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਤਰਕਹੀਣ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਪਰ ਇਹ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਮੰਤਰ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਅਸਫਲ ਹੋ ਕੇ ਮੁਧੇ-ਮੁੱਧ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਜੋ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਉਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਗਰੀਬੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਖਾਈ ਚੌੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਦਾ ਕੁਝ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਨੇ ਇਸ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹੇਪਨ ਅਤੇ ਅਵਿਵਹਾਰਕਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮੌਜੂਦਾ ਦਰਬਾਰੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਮੋਹਲਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਧੁਰ ਸਜੇਪੱਖੀ ਰੁਝਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਤਰਦੱਦ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ-ਪੋਸਿਆ ਅਤੇ ਉਕਸਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੀ, ਇਹ ਤਾਕਤਾਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ੈਤਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਖੁਦ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਉਭਰਨ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣਾ ਬੋਝ ਦੁਨੀਆ ਉਤੇ ਸੁੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ 'ਤੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਜੰਗਾਂ ਬੋਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਲਸਤੀਨ ਦੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਲੜਾਈ ਦੇ ਇਸ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ ਈਰਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਲਾਤੀਨੀ

ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਤੱਕ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਤਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਹੈ- ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਜਿਸ ਮੁਹਾਨੇ 'ਤੇ ਧੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਕੱਟੜ ਸੱਜੇਪੱਖ ਦੀ ਹੀ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀ- ਨਵ-ਫਾਸੀਵਾਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਹੁਮਤ ਵੀ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਜੇਤੂ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਸੁੰਘਾ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ, ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬਕ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਨਵ-ਫਾਸੀਵਾਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਦਰਬਾਰੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਇਹ ਨਸਲ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਰਾਹ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਕਫ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਨਫਰਤੀ ਜ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਜੰਗੀ ਜਨੂੰਨ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ

ਹਿੰਦੀ ਬੋਧਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਆਦਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਚਾਲਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਮਿਲ ਕੇ ਵੰਡੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਫਰਤ ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਅੰਗ ਵਿਚ ਘਿੱਓ ਵਾਂਗ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਲੋਕ ਆਮ ਜਨਤਾ ਉੱਪਰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰ ਸਕਣ, ਇਸ ਲਈ ਚਾਣਕਯ ਤੋਂ ਅਰਸਤੂ ਅਤੇ ਮੈਕਿਆਵੇਲੀ ਤੱਕ ਨੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਜੰਗ ਛੇੜ ਦੇਣ ਦਾ ਰਾਹ ਸੁਝਾਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਨੁਸਖੇ ਵੀ ਪੁਰਾਣੇ ਪੈ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੱਸ ਕੇ ਵੰਡ ਦੀ ਭੱਠੀ ਸੁਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਖਾਸ ਦੋਸਤ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਇਥੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਛੇੜ ਰੱਖੀ ਹੈ; ਇਸ ਵੇਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਈਸਾਈ ਹਨ, ਪਰ ਗੱਲ ਇਥੇ ਹੀ ਰੁਕਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਵ-ਫਾਸੀਵਾਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੁਤਵੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਗਿਰੋਹ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਵਾਦ ਦੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬਦਨੀਅਤੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਲੁੱਟ ਦੀ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਫੁੱਟ ਦੀ ਇਸ ਚਾਲ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ; ਪਰ ਕੀ ਲੁੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸੱਚ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ ਹਨ? ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਪੁਲਵਾਮਾ ਕਾਂਡ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਭੁਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਪਹਿਲਗਾਮ ਵਿਚ ਉਲਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਫੁਲੇ ਨਾਮ ਦੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦਾ ਰੋਣਾ ਰੋਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਦੇ ਮੰਦਿਰ-ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਵੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਝ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ, ਕਿ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ ਸੱਤਾ ਦੇ ਬੁੱਝੇ 'ਤੇ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ

ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਾਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਨਵੇਂ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਣ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਗਠਜੋੜ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਹੋਰ ਵੀ ਆਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਚੋਣਨਾ 'ਤੇ ਉੱਗੇ ਅਤੇ ਉਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵੀ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਲਈ ਜਾਣਨਾ, ਅਤੇ ਸਮਝਣਾ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲੀ ਸ਼ਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

2025 ਦੇ ਮਈ ਦਿਵਸ ਇਹੀ ਉਹ ਪਿਛੋਕੜ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ 10 ਕੇਂਦਰੀ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਸੁਤੰਤਰ ਮਹਾਸੰਘਾਂ, ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ 20 ਮਈ 2025 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਵਿਆਪੀ ਆਮ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਇਸ ਹੜਤਾਲ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਫਲਤਾ ਦਿਲਾ ਕੇ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਹੜਤਾਲ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦਿਨ - 20 ਮਈ ਨੂੰ - ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਆਮ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਬਾਰੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਾਲ, ਜੁਝਾਰੂ ਅਤੇ ਇਕਜੁੱਟ ਕਾਰਵਾਈ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੈਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਧੁੰਦ ਅਤੇ ਕੋਹਰੇ ਨੂੰ ਚੀਰ ਸਕੇ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਬਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸਿਆ ਸਦੀਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਰਾਤ ਚਾਹੇ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਲੰਮੀ ਹੋਵੇ, ਰਾਤ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਗ੍ਰਹਿਣ ਚਾਹੇ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਸਮਾਂ ਚੱਲੇ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਪੁਰਨਾਮਾਸੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਵੇਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹੂ-ਕੇਤੂ ਦੀ ਜਕੜ 'ਤੇ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝਦਾਰ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਮਾਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ- ਅਜਿਹਾ ਜਲਦੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਲੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਨਤੋਤ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋਮਾਰਕੀਟ ਸਕੂਏਅਰ 'ਤੇ ਵਾਪਰੇ ਸਾਕੇ ਦੌਰਾਨ 4 ਮਈ 1886 ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਹਿਦ ਹੋਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ 1 ਮਈ ਨੂੰ 'ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੂਲੀਅਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ

ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਇੱਕ ਖਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਵੀ ਲਗਭਗ ਵਰਜਿਤ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ, ਕੋਲੇ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ, ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹਵਾਈ ਉਡਾਣਾਂ ਆਦਿ। ਪਰੰਤੂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵਰਕਿੰਗ ਪੀਪਲਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਮਰਦ ਔਰਤ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਸਾਰੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਔਰਤਾਂ ਇਸ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ 'ਤੇ ਪੂਰੀਆਂ ਉਤਰਦੀਆਂ ਸਨ। 25 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ 4 ਮਈ 1886 ਦੇ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਵਰਕਰ, ਸੁਧਾਰਕ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਅਤੇ ਅਰਾਜਕਤਾਵਾਦੀ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ

ਨਿਕਲ ਆਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਰੀਬ 19 ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਤੋਂ ਹੋਰ 35,000 ਵਰਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆ ਰਲੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ 3-4 ਮਈ ਨੂੰ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹੋਰ ਹੁਨਰਮੰਦ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਹੁਨਰਮੰਦ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ਲਾ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ 8 ਘੰਟੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ 10 ਤੋਂ 12 ਘੰਟੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚਕਾਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 12 ਵਾਰ ਝੜਪਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵੀ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਮੈਕ ਕੌਰਮਿਕ ਰੀਪਰ ਪਲਾਂਟ ਵਿਚ ਵੀ ਹੜਤਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ 3 ਮਈ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕ ਉਠੀ। ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹੀ ਹੋਮਾਰਕੀਟ ਸਟਰੀਟ 'ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

4 ਮਈ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੜਤਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਤਕਰੀਰਾਂ ਆਦਿ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਧਰ ਮੇਅਰ, ਸੀ.ਐਚ. ਹੈਰੀਸਨ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਗਤਬਤੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਭੀੜ ਵਿਚੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲ ਇੱਕ ਬੰਬ ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ।

ਉਧਰੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਲਗਭਗ 60 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਤੇ 8 ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਵਰਕਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਛਪੀ। ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਵੱਡੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ

ਅਨੇਕਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਬੰਬ ਕਿਸ ਨੇ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ 8 ਵਰਕਰਾਂ ਉੱਪਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਬਾਕੀ ਸਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗੌਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਕ ਕਾਉਂਟੀ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ 11 ਨਵੰਬਰ 1887 ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ। ਬਾਕੀ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਸ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਹੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਮਈ ਦਿਵਸ' ਜਾਂ 'ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ' ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟੇ ਘਟਾਉਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਹਿਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੋਲਡ ਵਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ 1955 ਵਿਚ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 'ਲਾਇਲਟੀ ਡੇਅ' ਜਾਂ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਿਵਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਦੇਖ ਕਬੀਰਾ ਹੱਸਿਆ

ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਨੇ ਬੁਧੀਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਭਰੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ‘ਤੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਧੂੰਆਂ-ਧਾਰ ਲੈਕਚਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਬੜੀਆਂ ਸੱਜਰੀਆਂ ਅਤੇ ਤਰਕ-ਯੁਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਪ੍ਰਭੂ, ਖੁਦਾ, ਔਲੂ-ਤਾਲਾ, ਰੱਬ ਜਾਂ ਕੋਈ ਗ਼ੈਬ-ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਮਨੁੱਖ ਤੁਛ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਲੈਕਚਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਵੇਗਮੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਸੋਚ ਕੇ ਹੈਰਤ ਗੁੰਮ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ

ਕਿਰਪਾਲ ਕਜ਼ਾਕ

ਪੇਸ਼ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੋਕ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਭ ਦੇ ਮਨਾਂ ‘ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਵਜਦ ਤਾਰੀ ਸੀ। ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਲੋਕ ਅਸ-ਅਸ ਕਰ ਉਠੇ।

ਉਸਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਅਸਰ ਏਨਾ ਸੀ ਕਿ ਲੈਕਚਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮੁੱਚੇ ਹਜ਼ੂਮ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਸੰਨਾਟਾ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ।

ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਨੇ ਮਾਈਕ ‘ਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛ ਕੇ ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੀ ਨਾ ਪਈ। ਪਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਜ਼ੂਮ ਸੀ। ਡਰਦੇ-ਡਰਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਠ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਇਕ ਦੋ ਸੁਆਲੀਆਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਸੁਆਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਜੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਝੋਝਿਆ, ਬਾਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਕਰਤਾ, ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਦੇ ਡਰੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਹੀ ਬੈਠ ਗਏ। ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਉਹ ਹਾਲੇ ਕਈ ਘੰਟੇ ਹੋਰ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਕਤ ਦੀ ਸੀਮਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈਕਚਰ ਛੇਤੀ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ-ਸ਼ੁਭਾ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਝਿਜਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਮਾਈਕ ‘ਤੇ ਖਲੋ ਕੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੀਆ ਨਾ ਪਿਆ।

ਜਦੋਂ ਸਭ ਨੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਬੁਲਾਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਭਰੇ ਹਜ਼ੂਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਹਿਲਾ ਕੇ ਇਕ ਜੇਤੂ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹੀ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਤਰਨ ਲਈ ਮੁੜਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸ਼ਖ਼ਸ ਉਠ ਕੇ ਐਨ ਉਸ

ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜ੍ਹਿਆ। ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਇਕ-ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਸ਼ੰਕਾ ਜਾਹਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਦ ਉਸ ਨੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੁੰਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਲੈਕਚਰ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਅਜਿਹਾ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਅਤੇ ਦਲੀਲ-ਯੁਕਤ ਲੈਕਚਰ ਸੁਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਸ਼ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਸਦਾ ਲੈਕਚਰ ਕਰਵਾਉਂਦਾ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ! ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਭਾ ਅਜਿਹੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਥੇ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਸਤਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਤਾਂ ਨਾਸਤਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਹੈ।

ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਨੇ ਇਕ ਪਲ ਉਸ ਨਾਸਤਕ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗਾ। ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਮਾਈਕ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਹਾਸਾ ਸਾਰੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਭ ਲੋਕ ਸਾਹ ਰੋਕ ਕੇ ਸੁਣਨ ਲੱਗੇ।

‘ਮੂਰਖ!’ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਚੀਕਿਆ, ‘ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ? ਵਿਦਵਾਤਾ ਕਦੇ ਆਸਤਿਕ-ਨਾਸਤਿਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਰਕ ਹੀ ਆਸਤਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰਕ ਹੀ ਨਾਸਤਿਕ...।’

‘ਇਥੇ ਅੱਜ ਮੈਂ 500 ਡਾਲਰ ਲੈ ਕੇ ਸੌ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਸਤਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਨਾਸਤਿਕ ਲੋਕ ਬੁਲਾਓ...500 ਡਾਲਰ ਦਿਉ...ਮੈਂ ਸੌ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਧ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਹੈ।...

ਦੇਖ ਕਬੀਰਾ ਰੋਇਆ

ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਗਿਰਜੇ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਦਾ ਆਇਆ। ਸੱਦੇ ਵਿਚ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲੈਕਚਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ਾ ਇਹ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਗੱਲ ਪੱਲੇ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਕਿਉਂਕਿ ਖੁਦ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਜਾ ਕੇ ਲੈਕਚਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲੈਕਚਰ, ਲੈਕਚਰਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੈਕਚਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ

ਦੇਖ ਕਬੀਰਾ

ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਕੱਚ ਨਾ ਰਹੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਵਿਦਵਾਨ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਪੁੱਜਾ। ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਪਰ ਉਹ ਗਿਰਜੇ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਲੈਕਚਰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕੀ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਉਹਨੇ ਉਸ ਸਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਏ? ਤਦ ਉਸ ਸਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਜਾਣਨ ਦੀ ਅਸਮਰਥਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਬਹੁਤ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਇਆ। ਸਾਰੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਅਰਥ ਗਈ।

ਉਹ ਸਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਵਿਹਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਇਕ ਬੈਂਚ ‘ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਨਿਮੋਝਣਾ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਕੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਦ ਉਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਅਤੇ ਗਿਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਧੱਕਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਤਦ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸਾਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਾਈਸ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹਰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦੇ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਿਕਲ ਆਵੇ। ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਠੀਕ ਹੈ। ਸਮਝ ਕੇ ਦਿਖਾਉ।

‘ਦੇਖੋ! ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਲਈ ਆਏ ਹੋ...ਪਰ ਏਥੇ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਸਰੋਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।’

‘ਹਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ...’

‘ਦੇਖੋ! ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੰਨ ਲਵੋ ਮੈਂ ਇਕ ਅਸਤਬਲ ਵਿਚ ਵੀਹ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਚਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ...ਪਰ ਉਥੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਤਬਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਘੋੜਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਗਏ ਹਨ? ਤਾਂ ਕੀ ਮੈਂ ਉਸ ਇਕੱਲੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾਵਾਂਗਾ? ਜੇ ਉਥੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਜੇ ਉਥੇ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਰੱਖ ਕੇ ਦਿਆਂਗਾ?’

‘ਨਹੀਂ...।’ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ।
‘ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਰੋਤੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖੋਗੇ?’

ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਠੀਕ ! ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆ ਗਈ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੈਨੂੰ ਕਿਉਂ?’

‘ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ...ਮੈਂ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ।’

ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਭਾਸ਼ਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਘੱਟ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ... ਅਤੇ ਫਿਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪੂਰੇ ਜਲੌਅ ਨਾਲ...। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਬਿੜਕਦੇ ਸੀ ਸਥਿਰ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਆਵਾਜ਼ ਧੀਮੀ ਸੀ, ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਗਿਰਜੇ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਬੈਂਚ ਖਾਲੀ ਦਿਸਦੇ ਸਨ ਭਰੇ-ਭਰੇ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗੇ...ਅਚਾਨਕ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਹਰ ਫਿਕਰੇ ‘ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਤੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜਾਰ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੀ, ਉਹ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਿਆ ਕਿ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਆਦਮੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਰ ਉੱਚੀ, ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਾ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਝੰਗ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗੀ। ਉਹਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੱਛਾਂ ਹੇਠੋਂ ਪਸੀਨਾ ਵਗਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਮੱਥਾ ਧਨੁਸ਼ ਵਾਂਗ ਤਣ ਗਿਆ। ਸ਼ਬਦ ਬੰਬਾਂ ਵਾਂਗ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗੇ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਵਾਂਗ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਅਚਾਨਕ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਲਬ ਹੋਈ, ਉਹ ਰੁਕਿਆ... ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਹਾਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਆਦਮੀ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਧਾਹ ਕੇ ਉਸ ਸਾਈਸ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ‘ਕੈਸਾ ਲੱਗਾ ਮੇਰਾ ਭਾਸ਼ਣ...?’

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਧਾਰਨ ਸਾਈਸ ਕੋਈ ਉਤਰ ਦਿੰਦਾ...ਉਹ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਹੈਰਾਨ!

ਉਹਨੇ ਸਾਈਸ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ...‘ਮੂਰਖ! ਤੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰੋ ਲਈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਭਾਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸ।’

ਸਾਈਸ ਅਚਾਨਕ ਚੁੱਪ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਚੀਕਿਆ!

‘ਮੈਂ ਘੋੜੇ ਦਾ ਚਾਰਾ ਇਕ ਨੂੰ ਖੁਆ ਦਿਓਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਬੋਲਣ ਜੋਗਾ ਰਹੇਗਾ?’

ਦੁੱਮ ਛੱਲਾ:
ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਕੀ

ਮਈ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੋ...

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਕਾਮੇ ਤੁਹਾਨੂੰ, ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਮਈ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਣ ਪਏ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗੂ ਮਾਲਕ ਤੁਹਾਨੂੰ, ਦਿਨ ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਹੁੰਦੇ ਸੀ।
ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਪੱਲੇ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ।
ਜ਼ਾਲਮ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਕੇ ਹੱਥੀਂ, ਸੁੱਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਜਗਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੋ....।

ਹੱਕ ਸੱਚ ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਲਈ, ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਗੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਰ।
ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀ ਕੰਬਣੀ ਛੇਤੀ, ਤੁਸਾਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਖਿੱਚ ਲਕੀਰ।
ਗਿੱਦੜ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਲੋਲਾ ਕਰਦੇ, ਸ਼ੇਰ ਫਿਰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਮਾਹਨ ਸ਼ਹੀਦੋ....।

ਘੰਟੇ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਜੋ ਗੱਲ, ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਨਾ ਸੀ ਤਿਆਰ।
ਹਫਤਾ ਵਾਰੀ ਛੁੱਟੀ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਡੇ ਨਾਹੀਂ ਇਹ ਅਖਤਿਆਰ।
ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਚੁਰਸਤੇ ਭੰਨ, ਯੋਧੇ ਫਿਰ ਈਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੋ....।
ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ,

ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਦ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁੰਮਨਾਮ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਅਣਲਿਖੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵੀ) ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਤਕ ਪੁਜਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਵਾਂ ਕਾਲਮ ‘ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਦ’ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਵਲੋਂ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲੇਗਾ।

–ਸੰਪਾਦਕ

ਗੱਲ ਤੂੰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ?

‘ਨਹੀਂ ਤਾਰੀਫ਼ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ।

000
ਇਕ ਔਰਤ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਨਾਲ ਥਾਣੇ ਆਪਣੇ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਪਤੀ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਵਾਉਣ ਗਈ।

ਬਾਹਰ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਸਹੇਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਨੀਂ ਇਹ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਤੂੰ ਪਤੀ ਦਾ ਏਨਾ ਸੁੰਦਰ ਹੁਲੀਆ ਲਿਖਵਾਇਆ, ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਟੁੱਢੂ ਜਿਹਾ ਸੀ।’

‘ਤਾਂ ਕੀ ਐ? ਜੇ ਹੁਣ ਗੁਆਚ ਈ ਗਿਐ ਤਾਂ ਲੱਭ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਲਵਾਂ।’

000
ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਘਰ ਗਏ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਬੜੇ ਹੱਸਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ।

‘ਭੈਣ ਜੀ ਘਰ ਈ ਨੇਂ?’ ‘ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

‘ਕਮਾਲ ਐ! ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ?’

000
ਬੀਵੀ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਖਾਵੰਦ ਬਦਸੂਰਤ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਤੀਵੀਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਭੈਣ! ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ-ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਤਾਂ ਨੀਂ ਆਉਂਦੀ?’

‘ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ’
‘ਕਿਵੇਂ ਅਭਜਸਟ ਕਰਦੀ ਐਂ?’

‘ਕਰਨਾ ਕੀ ਐ ਜਿਥੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਆਪ ਚਲੇ ਜਾਈਦੈ, ਜਿਥੇ ਮਰਨਾ-ਪਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਲ ਦੇਈਦੈ।’

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ (ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਡਰਾਇਆ ਧਮਕਾਇਆ ਵੀ ਗਿਆ। ਫਾਂਸੀ ‘ਤੇ ਲਟਕਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਲਬਰਟ ਪਾਰਸਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਲੂਸੀ ਪਾਰਸਨ ਕੋਲ ਕਵਾਈ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਝੰਡਾ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਪੇਟ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਮੇਅਰ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਲ ਰੰਗ ਜਾਂ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਝੰਡੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗ਼ੁਰੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਝੰਡਾ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਕਬਰ ਤੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜਾਵੇਗਾ ਹੀ। ਇਹ ਅੰਤਿਮ ਯਾਤਰਾ 1,25,000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੂਸੀ ਪਾਰਸਨ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹਿਯੋਗੀ ਔਰਤ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ 1887 ਵਿਚ ਅਲਬਰਟ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਛਪਵਾਈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ 300 ਕਾਪੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ।

ਹੇਮਾਰਕੀਟ ਸਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੀ ਮਈ ਦਿਵਸ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾਵਾਂ, ਜਲਸੇ, ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ

ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਮਾਜਿਕ ਅਨਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਲੜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਣਖੋਂਕ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਮਨਵਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕੰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅੱਠ ਘੰਟੇ, ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਵਾਸ਼ਰੂਮ, ਰਾਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਫਟਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸੁਵਿਧਾ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੰਮ ਕਾਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ, ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਬਦਲੇ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਉਜਰਤਾਂ, ਅਤੇ ਕੰਮ ਬਦਲੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਰਦ-ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਆਦਿ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ। ਇਹ ਵੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਲਿੰਗ ਅਧਾਰਤ ਵਿਤਕਰਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ 1911 ਵਿਚ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਸ਼ਰਟਵੇਸਟ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਭਿਆਨਕ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ 150 ਦੇ ਕਰੀਬ ਔਰਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਝੁਲਸ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ 1913

ਵਿਚ ਲੇਬਰ ਵਿਭਾਗ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੁਆਰਾ ਲੇਬਰ ਵੂਮੈਨ ਬਿਊਰੋ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 1913 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। 1920 ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਉਥੋਂ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀਆਂ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਂਦਿਆਂ ਅੱਜ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਗਰੂਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਔਰਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਸਾਝੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ। ਆਓ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਂ ਅੰਦੋਲਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਫਿਰਕੂ ਫਸਾਦਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਧਿਆਪਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਡਾਕਟਰ, ਵਕੀਲ, ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ। ਸਹੀ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮਨਾਹੀ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ‘ਤੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹੀ ਮਈ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜੋ ਗੱਲੀਂ-ਬਾਤੀਂ ਟਾਲਦੇ ਸੀ।
ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਹੀ ਮੁਫਤ ਦੇ ਵਿਚ,
ਜਰਬਾਣੇ ਤੁਹਾਥੋਂ ਭਾਲਦੇ ਸੀ।
ਉਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ,
ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕਮਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਮਾਹਨ ਸ਼ਹੀਦੋ....।

ਤੁਹਾਡੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੇ ਉੱਤੇ,
ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ।
ਆਪਣੇ ਜਾਣੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਵਾਜ਼,
ਗੋਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦਬਾਈ ਸੀ।
ਇਹ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਗੋਦ ਵਾਂਗਰਾਂ,
ਦੱਬਿਆਂ ਉਪਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ।
ਮਾਹਨ ਸ਼ਹੀਦੋ....।

ਗੋਲੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਤੁਸਾਂ,
ਛਾਤੀ ਛਲਣੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।
ਉਸਦੇ ਸਦਕਾ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਸ਼ੇਰੇ,
ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਵਾਈ ਸੀ।
ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ ਉੱਤੇ,
ਮਜ਼ਦੂਰ ਵੀ ਪੈਰ ਟਿਕਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਮਾਹਨ ਸ਼ਹੀਦੋ....।
ਉੱਝ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਤੁਹਾਨੂੰ,
ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਪਰ ‘ਅਮਰੀਕ’ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ.
ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ।
‘ਤਲਵੰਡੀ’ ਵਾਂਗਰ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕੀਂ,
ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਨੇ।
ਮਈ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੋ....।
–ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 94635-42896

ਦੋਸਤੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਜਾਸੂਸ ਦੀ

ਇਹ ਘਟਨਾ 12 ਫਰਵਰੀ 2020 ਦੀ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਗੁਪਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਸਨ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਕੁਝ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੂਰੀ ਬੇਰੋਣਕੀ ਸੀ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ। ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਡੀ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਗੇਟ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਦੋ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ 'ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ' ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਝੱਟ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਕੌਣ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ
ਫੋਨ: +91-98555-01488

ਭਾਂਪ ਗਏ ਕਿ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸਤ ਸੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਟ। ਭਾਰਤੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ 'ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਐਨੇਲਾਇਸਿਸ ਵਿੰਗ' (ਰਾਅ) ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਦੋਸਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਹੋਵੇ।

ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਐੱਸ.ਪੀ., ਸ਼੍ਰੀ ਦੁੱਲਟ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਲੰਚ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਬੋੜਾ ਬਹੁਤ ਖਾਣਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਖੁੰਬਾਂ ਤੇ ਸ਼ਤਾਵਰੀ (ਐਸਪੈਰੇਗਸ) ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਤੇ ਇੱਕ ਦਾਲ। ਸ਼ੁੱਧ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਲੰਚ। ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੌਲੀ ਨੇ ਮੁਆਫ਼ੀਨੁਮਾ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ: “ਘਰ ਵਿਚ ਬਸ ਇਹੋ ਕੁਝ ਪਿਆ ਸੀ।” ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘਰ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਲੰਚ ਖਾਣ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀ ਦੁੱਲਟ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਤਜਰਬਾ ਸੀ। ਲੰਚ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਮਦ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਬਿਨਾਂ ਲੱਗ-ਲਪੇਟ ਦੇ: “ਦਿੱਲੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਏ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ।” “ਕਿਵੇਂ?” ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। “ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ। ਪਹਿਲਾ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜੇ ਬਾਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 370 ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਨੂੰ ਦਰੁਸਤ ਦੱਸ ਕੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਗ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਕੇ।” ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਦੁੱਲਟ ਨੂੰ ਇਸੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਵੱਕੇ ਸੀ। ਉਹ ਸਤੰਬਰ 2019 ਵਿਚ ਧਾਰਾ 370 ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਨਾਖ਼ੁਸ਼ ਸਨ। ਪਰ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਟਾਲ ਸਕਦੇ। ਉਂਜ ਵੀ, ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸਨ ਗੁਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਖ਼ੈਰ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਹ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦੂਤ ਦੀ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮੀਡੀਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ‘ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ’ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਤੈਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਦੇ ਅਕਸ 'ਚ ਚਿੱਝ ਪਾ ਦਿੱਤੇ; ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਦੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਟ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ‘ਦਿ ਚੀਫ ਮਿਨਿਸਟਰ ਐਂਡ ਦਿ ਸਪਾਈ’ (ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਜਾਸੂਸ ਦੀ ਅਣਕਿਆਸੀ ਦੋਸਤੀ; ਜਗਰਨੋਟ ਬੁੱਕਸ; 289 ਪੰਨੇ; 799 ਰੁਪਏ) ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਸਾਰ-ਅੰਸ਼ ਹੈ। ਖ਼ੂਬ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ ਇਹ

ਕਿਤਾਬ; ਡਾਕਟਰ ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋਤਨ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਦੁੱਲਟ ਉਪਰ ‘ਦੋਸਤ, ਦੋਸਤ ਨਾ ਰਹਾ’ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਕਰ ਕੇ। ਦੁੱਲਟ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤਾਬ, ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਵਫ਼ਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਜਿਸ ਇੱਕ ਪੈਰੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਮੀਡੀਆ ਮੰਚ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਬਦੁੱਲਾ ਬਾਪ-ਬੇਟੇ (ਫਾਰੂਕ ਤੇ ਉਮਰ) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 370 ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਧਾਰਾ ਹਟਾਈ ਗਈ, ਉਸ ਪੈਰੇ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹੇਠਲੇ ਪੈਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਮੀਡੀਆ ਮੰਚਾਂ ਨੇ ਜ਼ਹਿਮਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ (ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ) ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਤੇ ਨਾਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼੍ਰੀ ਦੁੱਲਟ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਫਾਰੂਕ ਦੀ ਫ਼ਰਾਖ਼ਦਿਲੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਰਤ ਆਏਗੀ ਅਤੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਦੋਸਤੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਣ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਤਸਵੀਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੈ ਵੀ ਤਸਵੀਰ। ਉਹ ਤਸਵੀਰ ਜੋ ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਨਿਖਾਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਗ਼ਾਂ, ਛਾਈਆਂ ਤੇ ਮੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਟੋਸ਼ਾਪ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਮੱਧਮ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਾਖੀਕਾਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਪੂਰੀ ਦਿਲਚਸਪ; ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ। ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪੈਂਦੀ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਜਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਅਬਦੁੱਲਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕਿਉਂ ਹੈ।

ਨੱਬੇਵਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਢੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਸ ਅਜੇ ਵੀ ਜਵਾਮਰਦ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਰੰਗੀਨ-ਮਿਜ਼ਾਜ, ਮਿਲਣਸਾਰ, ਸੁਨੱਖੇ, ਉੱਚੀ ਕੱਦ-ਕਾਨੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰੋਂ-ਬਾਹਰੋਂ ਪੂਰੇ ਮਜ਼ਮੇਬਾਜ਼। ਫਾਰੂਕ, ਲੁਕਾਅ-ਫੁਪਾਅ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਰਖਾ ਦੱਤ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਿਕ “ਉਹ ਆਖ਼ਰੀ ਜ਼ਿੰਦਾਦਿਲ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹਨ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੁੱਲਟ ਵੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੂਹੀਆ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਸੂਹੀਆ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ। ਆਈਪੀਐੱਸ ਤੋਂ ਉਹ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਓਰੇ (ਆਈ.ਬੀ.) ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਅਤੇ ਆਈ.ਬੀ. ਵਾਲਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ 'ਰਾਅ' ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਪੇ ਗਏ। ਸੂਰਤ ਤੇ ਸੀਰਤ ਪੱਖੋਂ ਉਹ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਰਵਾਇਤੀ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੇ। ਖ਼ੁਸ਼ਮਿਜ਼ਾਜ, ਦੋਸਤਾਨਾ, ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੇ। ਲੰਮੀਆਂ ਜੁਲਫਾਂ, ਐਨਕ ਪਿਛਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚਮਕ ਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤ, ਹੇਠਾਂ 'ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ, ਹਰ ਕਸੂਤੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਸ਼ੇਅਰ ਨਾਲ ਟਾਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਕਿਵੇਂ ਉਪਜੀ, ਕਿਵੇਂ ਮੌਲੀ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਾਂਝ ਵਿਚ ਬਦਲੀ, ਇਹੋ ਸਾਰਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਹੈ ‘ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਜਾਸੂਸ’ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ।

ਦਸ ਅਧਿਆਇ ਹਨ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ। ਆਖ਼ਰੀ ਤਿੰਨ ਅਧਿਆਇ ਧਾਰਾ 370 ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹਨ। ਸੱਤਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਬਾਪ-ਬੇਟੇ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਵਜੋਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਦੁੱਲਟ ਵੱਲੋਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਸਮਤੋਲ ਬਿਠਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਲਤਾ ‘ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ’ ਵੱਲ ਝੁਕਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੀ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਕਿਤਾਬ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਝਲਕਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹਨ, ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿਚ:

ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਆਗਾਜ਼

ਅਕਤੂਬਰ 1987 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਤੇ ਦੁੱਲਟ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਆਗਾਜ਼। ਫਾਰੂਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ। 1986 ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ

ਕਰਵਾਈਆਂ ਚੁਣਾਵੀ ਧਾਂਦਲੀਆਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਪਕਰ ਰੋਡ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਆਈ.ਬੀ. ਦੇ ਵਿਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚੀਫ਼ ਕੇ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਵਾਸਤੇ ਵਿਦਾਇਗੀ ਚਾਹ ਪਾਰਟੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੁੱਲਟ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੇ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਪਾਲ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਬੜਾ ਸੀਮਿਤ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਚਾਹ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰਦਾ ਲੋਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਦੁੱਲਟ ਦੇ ਵਾਕਿਫ਼ਕਾਰ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਸਨ, ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਬਗ਼ੀਚੇ ਦੇ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਉਸ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਖ਼ੁਸ਼ ਰੱਖਣ’ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਹਸਤੀ ਸੀ ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ। ਲੰਮਾ-ਉੱਚਾ, ਗੋਰਾ-ਚਿੱਟਾ, ਹਸਮੁੱਖ। ਉਸ ਨੇ ਐਚਕਨ ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਟੋਪੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਨਿੱਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹ। ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦੁੱਲਟ ਨਾਲ ਤੁਆਰੁਫ਼ ਕੇ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਾਇਆ। ਰਸਮੀ ਦੁਆ-ਸਲਾਮ ਮਗਰੋਂ ਫਾਰੂਕ ਅੱਗੇ ਵਧ ਗਿਆ। ਦੁੱਲਟ ਨੂੰ ਸ਼ੇਖ਼ ਅਬਦੁੱਲਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦਾ ਇਹ ਚਸ਼ਮ-ਓ-ਚਿਰਾਗ਼ ਕ੍ਰਿਸਮਈ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਜਾਪਿਆ, ਪਰ ਅਗਲੇਰੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਹਰੀ ਨਿੱਘ ਤੇ ਮਨਮੋਹਕਤਾ ਪਿੱਛੇ ਪੇਚੀਦਾ ਇਨਸਾਨ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਸਮੇਂ, ਸਥਾਨ ਤੇ ਮੂਡ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬੇਬਾਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿੱਤ-ਭਾਜ਼ੀ ਵੀ।

ਖ਼ੈਰ, ਚਾਹ ਪਾਰਟੀ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਕੁਝ ਅਣਕਿਆਸਿਆ ਵਾਪਰਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕਾਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਸੀ ਤਾਂ ਦੁੱਲਟ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਜਬਰੀ ਚੜ੍ਹਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਫਾਰੂਕ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਝਿਜਕ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਆ ਜਾ, ਆ ਜਾ। ਆਪਾਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕਰਾਂਗੇ।” ਅਜਿਹੇ ਗ਼ੈਰ-ਰਵਾਇਤੀ ਆਗਾਜ਼ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੁੱਲਟ ਨੂੰ ਫਾਰੂਕ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਕਈ ਨਿਵੇਕਲੇ ਰੰਗਾਂ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ਼ ਕਰਵਾਇਆ।

ਫਾਰੂਕ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਫਾਰੂਕ ਦੇ ਜੀਜੇ (ਸ਼ੇਖ਼ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੇ ਦਾਮਾਦ) ਗ਼ੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਹਟਾ ਕੇ ਫਾਰੂਕ ਨੂੰ 1985 ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਪਰਤਾਇਆ ਸੀ। ਪਰ 1986 ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਸਾਖ਼ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਜੋ ਧਾਂਦਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਵਿਦਰੋਹ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਫਰੰਟ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਬਰੀ ਹਰਾਏ ਗਏ। ਮਸਲਨ, ਅਮੀਰਾ ਕਦਲ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਮੁਹੰਮਦ ਯੂਸੁਫ਼ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਮੋਹੀਉਦੀਨ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਜੇਤੂ ਮੋਹੀਉਦੀਨ ਨੂੰ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਯੂਸੁਫ਼ ਸ਼ਾਹ ਇਸ ਨਾਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਬਾਗ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚੰਦ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਖਾੜਕੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹਿਜ਼ਬੁਲ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਦੇ ਸਰਗਨੇ ‘ਗਾਜ਼ੀ’ ਸੱਯਦ ਸਲਾਹੂਦੀਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਆ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਚੋਣ ਮੈਨੇਜਰ ਯਾਸੀਨ ਮਲਿਕ ਵੀ ਬਾਗ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫਰੰਟ ਦੇ ਸਰਗਨੇ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਹੁਣ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੈ।

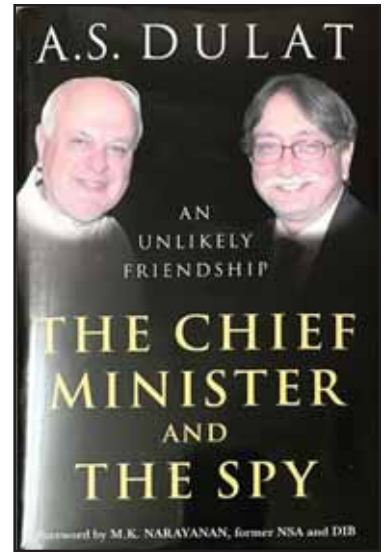
ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਫਾਰੂਕ ਨੇ ਚੋਣ ਧਾਂਦਲੀਆਂ 'ਤੇ ਨਾਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਈ ਵਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ, “ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜੋ ਕਰਵਾਇਆ, ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਰਵਾਇਆ।” ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਦੁੱਲਟ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਅਸਲ ਫਾਰੂਕ ਕੌਣ ਹੈ? ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਗਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਨੇੜਤਾ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਦੋਵੇਂ ਗੋਲਫ਼ ਇਕੱਠੇ ਖੇਡਦੇ; ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਡ ਦਾ ਪੂਰਾ ਝੱਸ ਸੀ। ਸ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਪੈਂਗ ਇਕੱਠਿਆਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਦੋਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਫ਼ਾਸਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ।

ਦੁੱਲਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜੀਵਤ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ‘ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ’ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਫ਼ਾਸਲਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਗਾਤਾਰ ਪਕੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਕਿ “ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ।” ... ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਭੁਪਾਲ ਵਿਚ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਦੁੱਲਟ ਦੇ ਅਗਲੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹੋ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਾਇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸੌ ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਹੀ ਸੀ।

ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਦਗੋਬਾਜ਼ੀ

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪੰਜ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1982 ਤੋਂ ਹੋਈ। 2009 ਤੋਂ 2014 ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਰਹੇ। ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਵਫ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਬੇਵਫ਼ਾਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਭੋਗੀਆਂ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪਾਲੀ। ਦੁੱਲਟ ਦੇ ਲਿਖਣ ਅਨੁਸਾਰ “ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਹੇ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਦਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਕਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ “ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ (ਸ਼ੇਖ਼ ਅਬਦੁੱਲਾ) ਵਾਂਗ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਾਲਣਾ। ਮੇਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹੋ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦਿੱਲੀ (ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ) ਦੇ ਸਹੀ ਪਾਸੇ ਰਹਾਂ।” ਸਹੀ ਪਾਸੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚੈ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਵੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਰਾਓ ਤੇ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ-ਪਾਤਰ ਵੀ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਘੁਲਣ-ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਸੰਗੀ ਬਣਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਜੋਖਿਮ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਧਾਰਾ 370 ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਹ ਧਾਰਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਰਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨੀ ਦਰਜ ਸੀ। ਉਂਜ ਵੀ, 1975 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਧਾਰਾ ਆਪਣੀ ਵੱਕਤ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ “ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣਾ ਨੰਗੇਜ਼ ਕੱਜਣ ਵਾਲੇ ਲੰਗੋਟੀਨੁਮਾ ਅੰਜੀਰੀ-ਪੱਤੇ ਵਰਗੀ ਸੀ ਇਹ ਧਾਰਾ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਹ ਕੱਜਣ ਜਬਰੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦਾ ਸਵੈਮਾਣ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੜੇ ਕਰੂਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਕਾਰਾ।” ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਮੋਦੀ ਵਾਲੇ ਪਾਲੇ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਲਈ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਉਮਰ ਨੂੰ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਦੂਰੀ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ।

ਕਿਤਾਬ ਮੁਤਾਬਿਕ ਧਾਰਾ 370 ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਤੋਂ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਫਾਰੂਕ, ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਬੜੀ ਸੁਖਾਵੀਂ ਰਹੀ ਸੀ ਮੁਲਾਕਾਤ। ਸ਼ਹਿਦਨੁਮਾ ਸੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਬੋਲ-ਬਾਣੀ। ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਧਾਰਾ 370 ਦੀ ਗੱਲ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਤੁਰੀ। ਫਾਰੂਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਅਚਨਚੇਤੀ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸਕੜੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਵੀ ਐਲਾਨ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਕਰਵਾਇਆ। ਫਾਰੂਕ ਦੀ ਰਾਇ ਵਿਚ ਇਹ ਗਿਣੀ-ਮਿਥੀ ਚਾਲ ਸੀ; ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਬਹੁਤਾ ਅਸੁਖਾਵਾਂ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਘੜਾ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਿਰ ਭੰਨਣ ਦੀ।

ਗੁਪਕਰ ਐਲਾਨਨਾਮਾ

ਦੁੱਲਟ ਅਨੁਸਾਰ 2020 ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ ਮਗਰੋਂ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਸੀ ਪੀ.ਏ.ਜੀ.ਡੀ. ਭਾਵ ਪੀਪਲਜ਼ ਐਲਾਇੰਸ ਫਾਰ ਗੁਪਕਰ ਡੈਕਲਾਰੇਸ਼ਨ। ਇਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ‘ਗੁਪਕਰ ਐਲਾਨਨਾਮੇ’ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮਕਸਦ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸੀ: ਜੋ ਨਵਾਂ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਸ਼ਮੀਰ ਉੱਤੇ ਬੋਧਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚੰਡ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ। ਪੀ.ਏ.ਜੀ.ਡੀ. ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੀ ਨੇਤਾ ਮਹਿਬੂਬਾ ਮੁਫਤੀ ਦੇ ਘਰ ਹੋਈ। ਇੱਥੇ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਉਠਾਉਣਗੇ। ਇਹ ਧਿਰਾਂ ਸਵਾ ਸਾਲ ਇੱਕਮੁੱਠ ਰਹੀਆਂ। ਫਿਰ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹੈ।

ਬੜੀਆਂ ਨਾਟਕੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਰਜ ਹਨ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ। ਦੁਹਰਾਅ ਵੀ ਹੈ ਗੱਲਾਂ ਦਾ। ਪਰ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੀ ਜੋ ਤਸਵੀਰ ਉਭਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵਾਜਪਾਈ-ਕਾਲ ਵੇਲੇ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬ੍ਰਿਜੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੀ ਹੈ: “ਫਾਰੂਕ ਸੌ ਫ਼ੀਸਦੀ ਭਾਰਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੌ ਫ਼ੀਸਦੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਹੈ।” ਕੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਡਾ. ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੂੰ?

ਦੇਸੀ ਫਰਿੰਜਾਂ

ਪਿੱਲੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਘੜੇ, ਮੱਟੀਆਂ, ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਫਰਿੰਜ। ਤਪਦੀ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ, ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਗਏ ਸਨ ਗਿੱਝ।

ਸੁਰਾਹੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਝੱਜਰ ਹੁੰਦੀ, ਪਾਣੀ ਹੋਰ ਹੋਵੇ ਠੰਢਾ ਠਾਰ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛੋ, ਕੀ ਮਿਲਦੇ ਨੇ ਹੱਟ ਘੁਮਿਆਰ?

ਜੇ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਲੈ ਆਉਣੀਆਂ ਦੋ, ਇੱਕ ਰੱਖੇ ਘਰੇ ਇੱਕ ਮੈਨੂੰ ਦੇਵੇ। ਫਿਕਰ ਮੁੱਕ ਜਾਏ ਜੇਠ ਹਾੜ੍ਹ ਦਾ, ਡਰ ਕੋਰੇਨਾ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਵੜ ਸੌਵੇਂ।

ਆਈਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਡਾਢੀਆਂ, ਤਾਪਮਾਨ ਗਿਆ ਛਾਲ ਮਾਰ। ਫਰਿੰਜ ਦਾ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ,

ਸਦਾ ਬਹੁਤੇ ਹੋ ਜਾਣ ਬੀਮਾਰ।

ਕੱਚੇ ਰਸਤੇ ਲੰਬੀਆਂ ਵਾਟਾਂ, ਲੋਕੀਂ ਪੈਦਲ ਵਾਂਞੇ ਕੱਢਦੇ ਸੀ। ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮੱਟਕੇ, ਠੰਢੀ ਛਾਂ ਥੱਲੇ ਕਿਤੇ ਲੱਭਦੇ ਸੀ।

ਰੁੱਖੀ ਮਿੱਸੀ ਖਾ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਂਦੇ, ਪੇਟ ਨੂੰ ਸੀ ਉਦੋਂ ਝੁਲਕਾ ਪਾਂਦੇ। ਸਾਦਾ ਪਾਣੀ ਘੜੇ ਦਾ ਸੀ ਪੀਂਦੇ, ਬੈਠ ਕੇ ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ ਸੀ ਗਾਂਦੇ।

ਸਾਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀਆਂ ਸਨ ਗੱਲਾਂ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਨੇ ਸ਼ੌਕ ਬਦਲੇ। ਅੱਧਿਉਂ ਵੱਧ ਬੀਮਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਨਿੱਤ ਪੈਣੇ ਬਦਲੇ।

—ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ “ਨੂਰਪੁਰੀ”

ਭੁੱਖਮਰੀ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਹਕੂਮਤ

ਫਲਸਤੀਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹਮਾਸ ਦੇ 7 ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਕਬਿਤ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਫਲਸਤੀਨੀ ਖੇਤਰਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। 2 ਮਈ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 40 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ 52535 ਫਲਸਤੀਨੀ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ 118491 ਫੱਟੜ ਹਨ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਆਏ ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਰ ਅਸਲ, 61700 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਲਾਪਤਾ ਹਨ ਜੋ ਮਲਬੇ ਹੇਠ ਦੱਬ ਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਘਿਣਾਉਣੇ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਫਲਸਤੀਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਯੁੱਧ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਵੱਲੋਂ 60000 ਹੋਰ ਰਾਖਵੀਂ ਫੌਜ ਸੱਦਾ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਕੇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਾਜ਼ਾ ਉੱਪਰ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਹਮਲਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਲ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਲਸਤੀਨੀ ਖੇਤਰ ਹੱਤਮ ਲਈ ਅਤੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਲਮਕਾਉਣ ਲਈ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਪਸਾਰਵਾਦੀ ਸਟੇਟ ਕੋਈ ਵੀ ਬਹਾਨਾ ਘੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਕਤਲੇਆਮਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ

ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਡਿਵੈਲਪਰਜ਼, ਨੇਸੇਟ (ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ) ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਬਸਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਆਗੂ ਖਾਲੀ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਜੀ-ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਦੇ ਦੇਖੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਫਲਸਤੀਨੀ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨਾਲ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦਈ ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੰਢੇ ਉੱਪਰ ਘੱਟ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਘਿਣਾਉਣੀ ਸੋਚ ਇਕੱਲੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਕਬਜ਼ੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਮਰੀਕਨ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜਿਸਦਾ ਸਬੂਤ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਜੈਰਡ ਕੁਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਖੁਦ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਬੇਰਹਿਮ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਉਘੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਐਨੀ ਨਿਰਦਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ।

ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਸ਼ਹਿ ਅਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਫੌਜੀ, ਵਿਤੀ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਦੇ ਨਸਲਵਾਦੀ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਫਲਸਤੀਨੀ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬਾਪੜੇ ਨਾਲ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਵੱਲੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗਾਜ਼ਾ ਨੂੰ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੱਦਦ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ

ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਜਵਾਨ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਬਾਰੀ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਗਰਭਵਤੀ ਮਾਵਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ-ਪਿਆਸੇ ਮਾਰਕੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਦਿਓ। ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਨੇ 9 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਕੁਲ ਸਪਲਾਈ ਲਾਈਨ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਮਿੱਥ ਕੇ ਬੰਬਾਰੀ ਅਤੇ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਦੀ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਯੂਨੀਟੀ ਕਾਰਨ ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬੇਹੱਦ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਲ-ਜ਼ਜ਼ੀਰਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 2.9 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਬੱਚੇ 'ਮੌਤ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ' ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਰੈੱਡ ਕਰਾਸ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਹੁੰਗਾਰਾ 'ਮੁਕੰਮਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਹੈ' ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਗੜਨ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਗਾਜ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਦਫ਼ਤਰ (ਜੀਐਮਓ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ 3,500 ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਮਰਨ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਲੱਗਭੱਗ 70,000 ਬੱਚੇ ਪੋਸ਼ਟਿਕਤਾ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਹਸਪਤਾਲਾਂ 'ਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਬਣੀ ਹੈ।

ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਜੀਐਮਓ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਤਹਿਤ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ 3,500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚੇ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਲੱਗਭੱਗ 2.9 ਲੱਖ ਬੱਚੇ ਮੌਤ

ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਖੜੇ ਹਨ।' ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, 'ਇਕ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ 11 ਲੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਊਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ, ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੁੱਪ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹੈ।'

ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 57 ਫਲਸਤੀਨੀ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ 23 ਲੱਖ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਮੱਗਰੀ ਦੀ ਭਾਰੀ ਘਾਟ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭੁੱਖਮਰੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਾਮੱਗਰੀ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁੱਕਣ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਬੇੜਾ ਬਹੁਤ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਸਮਾਨ ਬਚਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਕਸਰ ਏਨਾ ਮਹਿੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਾਜ਼ਾ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਖਰੀਦਣਾ ਹੀ ਵੱਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਥੋਂ ਦੀ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਸਹਾਇਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਸਹਾਇਤਾ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਹਮਾਸ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕੈਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰੇ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਜ਼ਾ 'ਚ ਹਾਲੇ ਵੀ

59 ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਕੈਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 24 ਦੇ ਜਿਊਂਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਵੱਲੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਯਾਨੀ ਰਾਸ਼ਨ, ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਵੰਡਣ ਦੀ ਨਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਕੁਝ 'ਹੱਬ' ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਦੁਸ਼ਟ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਤਾਂ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਮਹਿਜ਼ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹੈ।

ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਅਮਰੀਕਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਯੂਏਈ ਅਤੇ ਕਤਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੰਨਸੋਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਉੱਪਰ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਗਾਜ਼ਾ ਲਈ ਚੰਗੇ ਬਣੋ।'

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜੀ ਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨਾਲ ਇਸਦੇ ਮਾਨਵਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਰੁੱਧ ਡੱਟ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲੜਦੇ, ਮਜ਼ਲੂਮ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਚੁੱਪ ਵੀ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ, ਜਿਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਜੀਐਮਓ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਰਾਖਾ - ਹਿੜਮਾ

ਇਕ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਕ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਨ। ਉਹ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਂਦੇ ਦੇਂਦੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨ ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਦੇ ਗੁਪਤ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੱਥਰ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰੂਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜ ਸਕੇ।

ਮੈਂ ਸੰਮੇਲਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਸਤਰ ਦਾ ਆਦਿਵਾਸੀ ਬਾਗੀ ਨੌਜਵਾਨ ਹਿੜਮਾ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗਾ।

ਹਿਮਾਂਸੂ ਕੁਮਾਰ ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਮੇਰਾ ਮਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਕਾਰਕੁਨ ਅਤੇ ਹਿੜਮਾ ਵਿਚਕਾਰ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਕਾਰਕੁਨ ਆਪਣੀ ਬੇਵਸੀ ਉੱਪਰ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਸਤਰ ਦਾ ਉਹ ਆਦਿਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਹਿੜਮਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਹਿੜਮਾ ਨੂੰ ਨਕਸਲੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹਿੜਮਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣੇ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜ ਨੇ ਹਿੜਮਾ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਤੇ ਇਹ ਡਰ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਬਸਤਰ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ

ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੇ 24 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ-ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਸਰਹੱਦ ਉੱਪਰ ਕਰੇਗੁੱਟਾ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਾਓਵਾਦੀ ਛਾਪਾਮਾਰ ਕਮਾਂਡਰ ਹਿੜਮਾ, ਦੇਵਾ, ਦਮੋਦਰ ਆਦਿ ਸਮੇਤ 1000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮਾਓਵਾਦੀ ਛਾਪਾਮਾਰ ਲੁਕੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਕੇ ਮਾਰਚ 2026 ਤੱਕ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਓਵਾਦ ਮੁਕਤ ਬਸਤਰ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਹਨ। ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਭੇਤੀ ਉਘੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਕਾਰਕੁਨ ਹਿਮਾਂਸੂ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਸ ਕਰੂਰ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵਪੂਰਤ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਗਾਰ' ਦੇ ਅਸਲ ਮਨੋਰਥ ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਟਾਕਰੇ ਨੂੰ ਬਖ਼ੂਬੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਿਮਾਂਸੂ ਕੁਮਾਰ ਜੀ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।-ਸੰਪਾਦਕ

ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨ ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਰੈਂਕ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਸਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਦੀਦੀ, ਹਿੜਮਾ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।'

ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਜੋ ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦਾ ਦਲਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਿੜਮਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਦਿਨ ਤੱਕ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਘੇਰ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਹਿੜਮਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਹਿੜਮਾ ਜੰਗਲੀ ਚੀੜੇ ਵਾਂਗ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਦੇ ਬਚ ਨਿਕਲਣ 'ਤੇ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਕਿਉਂ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਕਸਲੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਬਸਤਰ ਨਾਲ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧ ਹੈ।

ਮੈਂ ਬਸਤਰ ਵਿਚ ਆਦਿਵਾਸੀ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਕਰੂਰ ਕਾਰੇ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਵੱਡੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਬਸਤਰ ਵਿਚ 18 ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਸਤਰ ਦੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਹਰ ਰੁੱਖ, ਹਰ ਪੱਤੇ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਡਰਦੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਸੋਚ ਕੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਜਾਗ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਡਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜੰਗਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਲਈ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਘੁਸ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਖ਼ਾਤਰ ਆਦਿਵਾਸੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਲੁੱਟਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਿੜਮਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਜੋ

ਬੌਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੀ, ਉਹ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਿਵੇਂ ਲੋਕ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਜੁੱਤੀ ਲਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਘੁੱਸਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੁੱਤੀ ਲਾਹ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਪਵਿੱਤਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਹਿੜਮਾ ਸੀ। ਹਿੜਮਾ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ।

ਹਿੜਮਾ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਇਕ ਮਾਣ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਜੰਗਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸਿਪਾਹੀ ਭੇਜ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੇਗੀ, ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਰੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਹਿੜਮਾ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ।

ਅੱਜ ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਬਸਤਰ ਦਾ ਇਕ ਬਾਗੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਤਤੀਪਾਰ ਗੁੰਡੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰ ਲੋਭੀਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਬਿਰਸਾ ਮੁੰਡਾ ਅਤੇ ਗੁੰਡਾਧੁਰ ਵਾਂਗ ਹਿੜਮਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋਵਾਂਗੇ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਰਹੇ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਅਨਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਚੁੱਪ ਰਹੇ।

ਨਵੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ 'ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ'

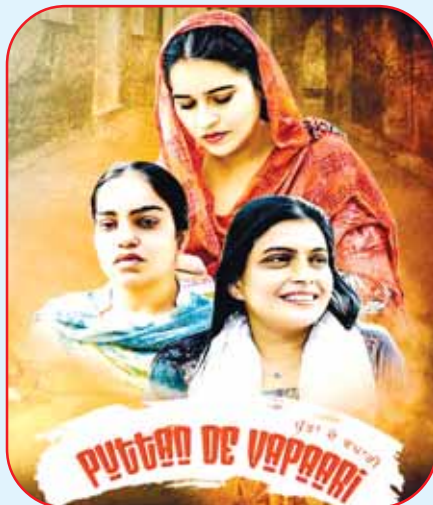
ਸੂਖਮ ਸੋਚ ਦੇ ਮਾਲਕ ਚਰਚਿਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੇ ਫਿਲਮ ਰਚੇਤਾ ਭਗਵੰਤ ਕੰਗ ਜੀ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਣ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਕਤੀ ਵਿੱਚ 'ਜੇ. ਐਸ. ਮੋਸਨ ਪਿਕਚਰਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ' ਅਤੇ 'ਫਿਲਮੀ ਅਦਾ' ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ 'ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ' ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਅਤੇ

ਸ਼ਿਵਨਾਥ ਦਰਦੀ
ਫਰੀਦਕੋਟ

ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ, ਅਗਲੀ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ 'ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ' ਦੇ ਸਾਰੇ ਤਕਨੀਕੀ ਕੰਮ ਪੂਰੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਓ.ਟੀ.ਟੀ. ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨੌਂ ਐਪੀਸੋਡ ਦੀ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ ਫੈਮਲੀ ਡਰਾਮੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੰਡਸਟਰੀ ਅਤੇ ਬੀਏਟਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਸ਼ੇਤ ਰੰਧਾਵਾ, ਜੈਸਮੀਨ ਬਰਨਾਲਾ, ਗੁਰਹਰਪੀਤ ਕੌਰ, ਐਂਜਲੀਨਾ ਰਾਜਪੂਤ, ਟਵਿੰਕਲ ਭੱਟੀ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕਸ਼ਯਪ, ਹਰਮੀਤ ਜੱਸੀ, ਕੁਲਦੀਪ

ਸੰਧੂ, ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨੇਹਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਵਪੂਰਤ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਹਨ। ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫੀਚਰ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਕਲਾਕਾਰ ਧੀਰਾ ਮਾਨ, ਤਰਸਿੰਦਰ ਬਿੰਦ, ਜੱਸ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਭੁਪਿੰਦਰਜੀਤ ਅਤੇ ਸੋਨੂੰ ਕੋਲੋਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਮਾਡਲਿੰਗ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟ ਚੁੱਕੇ 'ਰਾਣਾ ਸਿੰਘ ਦਰਸ਼' ਨੇ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਦਾਜ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਜਿਹੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ, ਇਹ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ ਸਾਨੂੰ ਪੈਰ ਪੈਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਭਗਵੰਤ ਕੰਗ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਦੋ ਗੀਤ ਵੀ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਮਹਿੰਦਰ ਮੀਤ ਅਤੇ ਪਰਵੇਜ਼ ਮਾਨ ਜੀ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਸਬੀਰ ਰਿਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੱਤਿਆ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਿਤ, ਇਸ ਵੈੱਬ ਸੀਰੀਜ਼ ਲਈ

ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰ' ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮੈਨੇਜਰ 'ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ' ਦੇ ਨਾਲ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਟੀਮ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਗੀਤਕਾਰੀ, ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਤ੍ਰੈਮੂਰਤੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ

ਜਿਸ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਗੁਰਬਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੰਢਾਉਂਦਿਆਂ ਹਿੰਮਤ ਨੂੰ ਯਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਮਤੀ, ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਕਰਤੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਮੁਦੱਈ ਇੰਜੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਹਾਕਮ ਬਖਤੀਵਾਲਾ ਦੇ ਇਸ ਲਾਡਲੇ ਸਾਹਿਰਦ ਇੰਜੀ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ ਨੂੰ ਗੀਤਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧਾਯੋਗ ਕੰਮਾਂ ਸਦਕਾ 10 ਮਈ 2025 (ਸ਼ਨੀਵਾਰ) ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣਾ ਇੱਕ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਉੱਪ ਮੰਡਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਇੰਜੀ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲਵੇ ਜ਼ਿਲੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਮਾਰੂਥਲ ਵਰਗੇ ਰੇਤੀਲੇ ਟਿੱਬਿਆਂ 'ਚ ਵਸੇ ਪਿੰਡ ਬੀਬਤ ਵਿੱਚ (ਨੇੜੇ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ) ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਪਿਤਾ ਸੂ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ 25 ਫਰਵਰੀ 1970 ਨੂੰ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਹੱਡ ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦੇ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜਚਿੱਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਤਾ ਦੀ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ,

ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉੱਪਰ ਮੰਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਚੋਟੇ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਪਕਾ ਕੇ ਖੁਆਈਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅਤੇ ਇੰਜੀ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਸੰਸਥਾ ਨਾਭਾ ਤੋਂ ਈਟੀਟੀ, ਥਾਪਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਸਿਵਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ। 1998 ਤੋਂ ਉਹ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲ ਅਧਿਆਪਨ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ 2001 ਵਿੱਚ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਜੁਲਾਈ 2023 ਵਿੱਚ ਉੱਪ ਮੰਡਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰਮੋਟ ਹੋਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਿਮਾਲਿਆ ਪਰਬਤ ਦੀ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਵੱਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰੋਪੜ ਵਿਖੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉਸਨੇ 1992 ਵਿੱਚ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਉਸਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਗੀਤ, ਲੇਖ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਆਦਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਅਖਬਾਰਾਂ

ਪ੍ਰੋ. ਨਵ ਸੰਗੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਹਨੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਝੁਕਾਅ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਵੱਲ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਰਿਹਾ। ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤਾਂ, ਦਰਿੰਦਗੀ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਘਾਣ, ਮੁੱਢੇਟਾਧਾਰੀ ਚੌਧਰੀਆਂ ਦੇ ਤਸੱਲੂਆਂ ਆਦਿ ਵਿਰੁੱਧ ਡਟ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੱਕ-ਸੱਚ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਗੀਤ ਰਚੇ, ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗਾਇਕਾਂ ਰਵੀ ਵਿੱਲੋ, ਲੱਕੀ ਦੁਰਗਾਪੁਰੀਆ, ਕਰੀਨਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਕਮਲ ਬਠਿੰਡਾ, ਜੇ ਰਿਆਜ਼, ਜੱਸ ਜਸਵਿੰਦਰ, ਬਿੰਟੂ ਬਹਾਦਰ ਆਦਿ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਲਮ ਕਾਫਲਾ, ਚੰਨ ਰਿਸ਼ਮਾਂ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਜਾਦੂਗਰੀ, ਕਲਮਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ ਆਦਿ ਸਾਂਝੇ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ

ਕਲਾ
ਪਰਿਕਰਮਾ

ਉਸਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੂਬ ਸਲਾਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹਫ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਅਤੇ ਖੋਫਨਾਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਢਾਹੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਤਸੱਲੂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਖੂਨ ਭਿੱਜੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ "ਯਥਾ ਰਾਤਾਂ ਪੋਹ ਦੀਆਂ" (6 ਤੋਂ 13 ਪੰਨੇ) ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਲਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੂਬ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। "ਹੋਮਕੁੰਟ ਪਰਬਤ ਹੈ ਜਹਾਂ" ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਨਾਲ ਉਸਨੇ ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੁਲਾਘ ਪੁੱਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਛੇਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਹਰਿਦੁਆਰ, ਰਿਸ਼ੀਕੋਸ਼, ਪੰਜ ਪ੍ਰਯਾਗ, ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ, ਚਮੇਲੀ, ਜੋਸ਼ੀਮੱਠ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਥਿਤੀ ਉੱਪਰ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਲੇਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸਨੇ ਕਤਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਪਿਆਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜ਼ਖੀਰੇ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਰੋਪੜ, ਭਾਰਤੀ ਕਰਾਂਸੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਜੀਅ ਭਰਕੇ ਜੀਓ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਲੇਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਨੈਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ, ਵਾਤਾਵਰਨ, ਜਲ ਹੀ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸੂਝ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਇੰਜੀ. ਮੱਟੂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ 'ਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਯੋਗਦਾਨ ਸਦਕਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮੁਹਿੰਮ 'ਚ ਫ਼ਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਸਵੱਛ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 17 ਮਈ 2025 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-690

ਪੱਕ ਗਏ ਸੰਧੂਰੀ ਅੰਬ ਅੱਧਾ ਹਾੜ੍ਹ ਲੰਘਿਆ,
ਟੁੱਟਿਆ ਸਬਰ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨ ਗਿਆ।
ਲਾਈ ਪੌੜੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਸੀ ਜੁਗਾੜ ਬਣਾ ਲਿਆ,
ਤੜਕੇ ਅੱਧ ਪੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸੀ ਢੇਰ ਲਾ ਲਿਆ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-688

ਪਿੰਡ ਹਾਲੇ ਵਸਿਆ ਨਹੀਂ,
ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਚੋਰ ਉਚੱਕੇ,
ਹਾਲ ਕਿਰਸਾਨੀ ਦੇ ਇਵੇਂ,
ਖਾਂਦਾ ਉਮਰ ਭਰ ਧੱਕੇ।
ਛੋਈਂ ਮਹੀਨੀਂ ਦਾਣਾ ਛੱਕਾ,
ਜਦੋਂ ਪਾਉਂਦੇ ਘਰ ਫੇਰੇ,
ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮਗਰੇ,
ਲੁੱਟਣ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਡੇਰੇ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਗੱਡੇ ਰੇਹੜਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੁਣ ਲੱਦ ਗਏ।
ਢੋਣ ਦਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਲੱਭ ਗਏ।
ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਫਸਲ ਨਾ ਹੁਣ ਗਾਹੁਣੀ ਪੈਂਦੀ ਏ।
ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਕੰਬਾਈਨ ਸਭ ਸਾਧ ਲੈਂਦੀ ਏ।
ਤੂਤੀ-ਤੰਦ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਝਮੇਲਾ ਮੁੱਕਿਆ।
ਦਮਾਮੇ ਮਾਰ ਜੱਟ ਮੇਲੇ ਆਉਣਾ ਰੁਕਿਆ।

ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ

ਕਵਿਤਾ ਗੀਤ ਜੋ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੈ।
ਮਾਂ ਮਗਰੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਮਾਂ ਹੈ।
ਏਹ ਜੋ ਹੈ ਮਾਂ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ,
ਹਾਵਾਂ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਰਵਾਂ ਹੈ।
ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕੈਸ਼ ਕਰਾ ਲਓ,
ਮਾਂ ਦਾ ਏਥੇ ਪਿਆਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੈ।
ਕੀ ਹੋਇਆ ਮਾਂ ਰਹੀ ਨਾ ਸਾਡੀ,
ਓਹਦੇ ਵਰਗਾ ਅੱਖਰ ਤਾਂ ਹੈ।
ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਮਾਂ ਪਰਤ ਆਉਗੀ,
ਜੇਕਰ ਕਵਿਤਾ ਲਈ ਸਮਾਂ ਹੈ।
ਮਾਂ ਵਾਲਿਓ ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਦੱਸਿਓ,

ਵੇਝਲੀ ਨਾ ਕੱਛ ਨਾ ਕੋਈ ਸੱਦ ਲਾਉਂਦਾ ਏ।
ਟਰੈਕਟਰ 'ਤੇ ਬੈਠ ਉੱਚੀ ਗੀਤ ਲਾਉਂਦਾ ਏ।
ਮੰਡੀਆਂ 'ਚ ਰਾਤੀਂ ਬੈਠ ਖੁਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਏ।
ਮੇਘ ਵਰਸ ਜਾਏ ਕਣਕ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਏ।
ਛਿੱਤਾਂ ਨਾ ਲੱਗਣ ਨਾ ਹੀ ਢੋਲ ਵੱਜਦੇ।
ਪਿੰਡੇ ਤੋਲ ਲਾ ਕੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ੇਰ ਗੱਜਦੇ।
ਸੀਰੀ ਕਾਮੇ ਕਮੀਣ ਨਾ ਹੁਣ ਭਾਈ ਵੱਜਦੇ।
ਭੰਨਵੀਂ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਨਾ ਰੱਜਦੇ।
ਚਾੜ੍ਹਕ ਦਾ ਜੱਟ ਧਨੀ ਰਹਿਆ ਨਾ 'ਨਾਕਾਮ'
ਜੱਟ-ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਏ ਬੱਸ ਲੈਣ ਨੂੰ ਹੀ ਨਾਮ।
-ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ'
ਫੋਨ: +1 864-318-5500

ਕੁੱਝ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ
ਕੁੱਝ ਅੱਗਾਂ ਨੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀਆਂ
ਬਚੀਆਂ ਖੁਚੀਆਂ ਪੱਲੇ ਆਈਆਂ।
ਵਿਹਲਤ ਆ ਗਏ ਜੀਪਾਂ ਲੈ ਕੇ
ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੇ ਭੋਸ ਬਣਾ ਕੇ
ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਰਨ ਕਮਾਈਆਂ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ

ਨੀਲੇ ਬਸਤਰ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼
ਪੀਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪਟਕੇ
ਕਣਕਾਂ ਆਈਆਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਜੱਟ ਦੇ
ਇਹ ਵੀ ਆਗੇ ਕਾਫਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ
ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਲੈ ਮੁੰਡੇ ਖੁੰਡੇ
ਘਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਾਲਣ
ਪਦੇ ਮਾਈ ਬੱਠਲ ਭਰ ਕੇ
ਭੋਰਾ ਵੀ ਨਾ ਸੰਗੇ।
-ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਕਲਾਹੜ

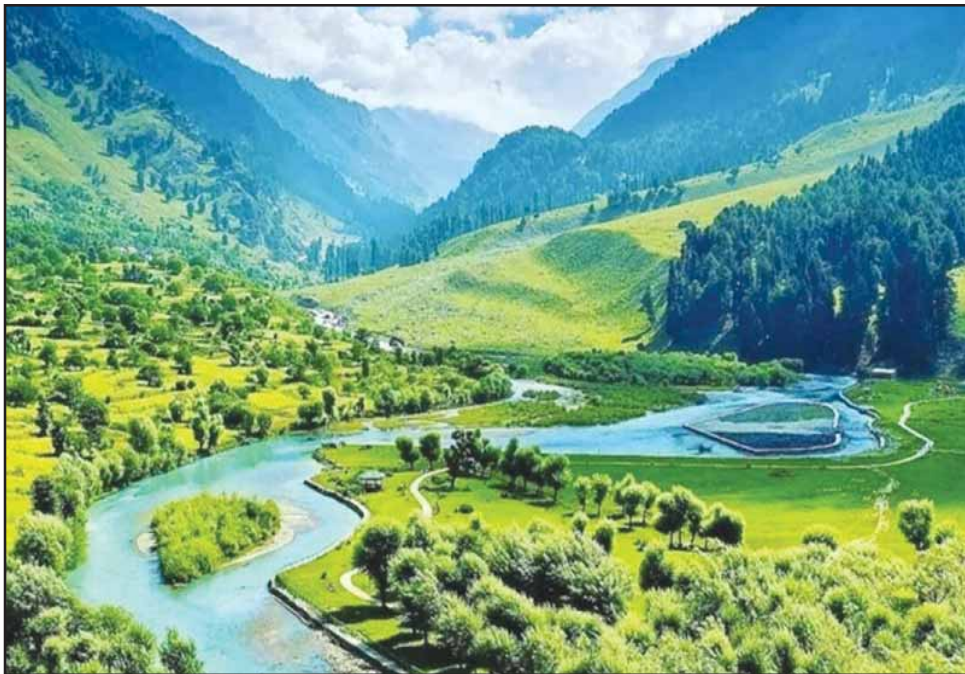
ਮਾਂ ਲਈ ਕਿਹਦੇ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਹੈ।
ਕੇਅਰ ਹੋਮ ਸੱਚ ਦੱਸ ਦੇਣਗੇ,
ਮਾਂ ਜੋ ਰਹਿੰਦੀ ਨਾਲ ਗਮਾਂ ਹੈ।
ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਾ ਕੱਢੋ,
ਡਿਜੀਟਲ ਜੋ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਵਾਂ ਹੈ।
ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਸਕੇ ਨਿਆਣੇ,
ਸਾਂਝਾ ਰੱਬ ਜੋ ਮਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ।
ਆਓ ਬਿਗਾਨੇਪਨ ਨੂੰ ਛੱਡੀਏ,
ਮਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀ ਦਿਲੀ ਖਿਮਾਂ ਹੈ।
ਢੇਸੀ ਲਈ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਸੱਚੀ,
ਹਰ ਇਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ।
-ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ, ਯੂ ਕੇ

1970 ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਮੇਰੇ ਮਰਹੂਮ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸੁਨੀਲਗਰ ਦੇ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਾ ਲੱਗੇ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹੁਣ ਸਵਰਗ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਧਾ ਗਲਵਕਤੀ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਭਾਜੀ ਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਉਪਰੋ-ਥਲੀ ਇਸ ਟੁਕੜੀ ਜੱਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰੀ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰਤਾ ਨਾਲ ਤੱਕਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਸੁਨੀਲਗਰ ਦੀ ਡੱਲ ਲੋਕ, ਚਾਰ ਚਿਨਾਰ, ਸ਼ਿਕਾਰੇ, ਜਿਹਲਮ ਦਰਿਆ, ਵੈਰੀਨਾਗ, ਗੁਲਮਰਗ, ਯੂਸਮਰਗ, ਸੋਨਮਰਗ, ਕੁੱਕੜਨਾਗ, ਪਹਿਲਗਾਮ, ਚਿਨਾਰ ਤੇ ਚੀਲ ਦੇ ਦਰਖਤ-ਕਿਹਤੀ ਦੇਖਣਯੋਗ ਸ਼ੈਲੀ ਸੀ ਜੋ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰੀ। ਅਨੇਕਾਂ ਚਸ਼ਮੇ, ਨਦੀਆਂ, ਨਾਲੇ, ਝੀਲਾਂ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੁਸਨ, ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਛਾਣ। ਸੋਬ, ਆਲੂਬੁਖਾਰੇ, ਬਦਾਮ, ਅਖਰੋਟ ਜਿਹੇ ਫਲ ਤੇ ਮੇਵੇ ਖਾਣ ਲਈ ਤਰਸਦੇ ਰਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਏਥੇ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਖਾਧੇ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਆਹਲਾ ਕਿਸਮ ਦੇ। ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿੱਘੇ, ਅਪਣਤ ਭਰੇ ਤੇ ਖਲੂਸ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਕਸ਼ਮੀਰ ਆਪਣਾ ਹੀ ਲਗਦਾ।

ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਮਨ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਰੀ ਗਈ, ਉਹ ਹੈ ਲਿੰਦਰ ਘਾਟੀ, ਇਸ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਲਿੰਦਰ ਦਰਿਆ ਤੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਵਸਿਆ ਨਗੀਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਪਹਿਲਗਾਮ। ਭਾਜੀ ਸਾਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਥੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ। ਲਿੰਦਰ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਲੱਤਾਂ ਲਮਕਾ ਕੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਅਸੀਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਦੀ ਸੂਕਰ ਤੇ ਚੀਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਹਿਲਗਾਮ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਆਖਰੀ, ਦੋ ਹੀ ਸਤਰਾਂ ਯਾਦ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਹੈ, 'ਪਹਿਲਗਾਮ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਵਾਦੀ ਚੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਰੀ' ਤੇ ਆਖਰੀ ਹੈ, 'ਪਹਿਲਗਾਮ ਦੀਆਂ ਪਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਛੁਡਾਓ'। ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਮੇਰੇ ਭਾਜੀ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਆਖਰੀ ਸਤਰ ਹੀ ਗੁਣਗੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ। ਉਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਪੀਲੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਦੀਆਂ ਚਿੱਟੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਪਰੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਇਹ ਕਸ਼ਮੀਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਮਨ ਨੂੰ ਜੂਝ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਸੀ। ਏਥੋਂ ਹੀ ਫਿਰ ਖੱਚਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਕੋਹ ਦੂਰ ਚੰਦਨਵਾਤੀ ਦੀ ਚੰਦਨ ਵਾਂਗ ਚਮਕਦੀ ਬਰਫ਼ ਦੇਖਣ ਗਏ। ਖੱਚਰਾਂ ਨੇ ਉਥੋਂ-ਥਾਥੇ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਟਪਾ-ਟਪਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਟੁੱਟਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਲੱਕੜੀ ਦੀ ਹੱਟ 'ਤੇ ਮੌਜ-ਮੌਜ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਲਿੰਦਰ ਦਰਿਆ ਵੱਲ ਸੈਰ ਕਰਦਾ ਚਲੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੋਕ ਨਿਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਠਕ-ਬੈਠਕ ਨਾਲ ਤਾਲ ਨਾ ਮਿਲਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਮਲਕ ਦੇਣੀ ਟਿਭ ਆਇਆ। ਬੜੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਹੋਈ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਚਰਾਗਾਹ ਬਾਇਸਰਨ ਏਥੋਂ ਘੰਟੇ ਕੁ ਦੀ ਵਾਟ 'ਤੇ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਸੋਅ ਸੁਣ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤੱਕਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਲੱਤਾਂ ਤੁਤਾਈਆਂ। ਚਰਾਗਾਹ ਦੇ ਸੂਰੂ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਹੱਟੀ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਬਦਾਮਾਂ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਕਾਹਵੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਭਾਜੀ ਜੰਮੂ ਆ ਗਏ ਪਰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਇੱਕ ਟੂਰ ਵਿਚ ਫਿਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਬਣਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਸਵੇਰ ਹੀ ਚੰਦਨਵਾਤੀ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣ ਗਿਆ

ਸੁੰਨ ਹੋਇਆ ਪਹਿਲਗਾਮ

ਪਰ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਨਾਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਅਨੁਭਵ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਦੋ ਹੋਰ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਡਰਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਲਾ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਹਿਲਗਾਮ ਦੀ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਬਾਇਸਰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਤੱਕਦੇ ਰਹੇ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਚੰਦਨਵਾਤੀ ਗਏ ਸਾਥੀ ਤੋਬਾ-ਤੋਬਾ, ਹਾਏ-ਹਾਏ ਕਰਦੇ ਲੰਗਤਾ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕੋਸਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ। ਸਾਰੇ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਪਛਤਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਇੱਕ ਹੱਟ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਐਕਟਰ ਸ਼ਮੀ ਕਪੂਰ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਦੁੱਤਗੇ ਮਾਰਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਗਏ। ਸਭ ਨੇ ਘੁੱਟ-ਘੁੱਟ ਲਾਈ ਵੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸ਼ੌਰ ਮਚਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ, 'ਸ਼ਮੀ ਕਪੂਰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੋ'। ਪਰ ਉਹ ਬਾਹਰ ਨਾ ਆਏ। ਬੜੀ ਉਡੀਕ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ਮੀ ਦੀ ਭੈਣ ਰੀਮਾ ਕਪੂਰ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬੜੇ ਮੋਹ ਤੇ ਮਿੱਠੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬੋਲੀ, 'ਸ਼ਮੀ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਨ, ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਲੈਣਾ। ਠੀਕ ਹੈ ਬੱਚਿਓ।' ਅਸੀਂ ਝੋਂਪ ਗਏ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ, 'Ok tell, Shami that we do not like him' ਆਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਘੋਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ਼ਮੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਚ ਟੁੰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਖੈਰ ਅੱਜ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸੁੰਨੀ ਹੋ ਗਈ ਰਮਣੀਕ ਵਾਦੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਮਨ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੈ।

ਇਸ ਅਤਿ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪਹਿਲਗਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਜੋਂ ਅੱਜ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਗਾਮ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਪਹਿਲ' ਅਤੇ 'ਗਾਮ' ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੋਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਏਥੇ 'ਪਹਿਲ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੂਰੂ ਦਾ, ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਗਾਮ ਦਾ ਅਰਥ ਬਣਿਆ 'ਪਹਿਲਾ ਪਿੰਡ' ਯਾਨੀ ਦੱਖਣ ਜਾਂ ਪੱਛਮ ਤੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਦਾਖਿਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਟਿਕਾਣਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਬੈਲਗਾਓ (ਬੈਲ=ਬਲਦ) ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿੱਥ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਸ਼ਿਵ ਨੇ ਅਮਰਨਾਥ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਏਥੇ ਆਪਣਾ

ਬੈਲ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੀਨੋ-ਸੀਨੋ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਗਲਤ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਕਸਰ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਗਾਮ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਸ਼ਬਦ 'ਪਹਿਲ' ਦਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਚ ਅਰਥ ਚਰਵਾਹਾ, ਆਜ਼ੀ, ਪਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਸੋ ਕਸਬੇ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਬਣਿਆ ਚਰਵਾਹਿਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ। ਪਰ ਏਥੇ ਪਹਿਲ ਸ਼ਬਦ ਅੱਗੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਮਾਸ 'ਪਸੂਪਾਲ' ਤੋਂ ਘਸ-ਘਸ ਕੇ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪਸੂਪਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਹੋਇਆ ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ। 'ਪਸੂ' ਤੇ 'ਪਾਲਣ' ਸ਼ਬਦਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਸੂਪਾਲ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਿਗਾੜ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਖੇਵਾਰ: ਪਜ਼ਾਲ; ਸੀਨਾ: ਪਜ਼ਾਲ; ਪੱਛਮੀ ਪਹਾੜੀ: ਪੁਹਾਲ, ਫਵਾਲ; ਸਿੰਧੀ/ਕੱਛੀ: ਪੰਵਾਰ; ਡੋਗਰੀ: ਪੁਹਾਲ; ਹਿੰਦੀ: ਪੋਹਿਯਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ: ਪੋਹਾਲ, ਪਹੋਲ। ਪੋਹਾਲ (ਚਰਵਾਹੇ) ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਚਾਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਰਫਾਂ ਪੈਣ ਸਮੇਂ ਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚ ਉਤਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਏਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਲਿਲੀ ਟਰਨਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਗਾਮ ਪਾਲ+ਗਾਮ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਪਾਲ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਚਰਵਾਹਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਲੀ ਇਸੇ ਦਾ ਸਰੋਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ 'ਪਸੂਪਾ' ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਤਾਂ ਪਸ਼ੂ ਵਗੈਰਾ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ, 'ਪਸੂਪਾ ਲਈ ਛਤਤਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ' ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਅਰਥ ਵੀ ਪਸੂਪਾਲਕ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲਗਾਮ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦ 'ਗਾਮ' ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਭੇਦ ਹਨ ਗ੍ਰਾਮ, ਗਿਰਾਂ, ਗਰਾਂ, ਗਾਂਵ, ਗਾਉਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਪਿੰਡ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਨਗਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛੇਤਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਟਕਸਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਘੱਟ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਕੁਝ ਉਪਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪੁਆਧੀ, ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੋਠੋਹਾਰੀ ਵਿਚ ਗਰਾਂਦਾਰ, ਗਿਰਾਈ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ, 'ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਗਾਉ ਸਉ ਪਾਏ ਦੁਇ ਲਖ ਟਕਾ ਬਰਾਤ'। ਹੋਰ ਸੁਣੋ, 'ਆਪਣਾ ਗਰਾਂ ਹੋਵੇ, ਤੁਤਾਂ ਦੀ ਛਾਂ

ਸ਼ਬਦ

ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਹੋਵੇ, ਕਾਠ ਦੀ ਮੰਜੀ ਹੋਵੇ, ਸਿਰ ਥੱਲੇ ਬਾਂਹ ਹੋਵੇ'। 'ਕੁਛਤ ਕੁਤੀ ਗਰਾਂ ਹੋਕਾ ਅਖਾਣ' ਵੀ ਹੈ। ਜਗਤਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦਾ ਮਤਲਾ ਹੈ,

ਪਰਤ ਚਲ ਅਪਣੇ ਗਰਾਂ, ਬੇਰੰਗ ਬਸਤੀ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ।
ਬਾਰਸਾਂ ਦਾ ਲੁਤਫ਼ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਛਤਰੀ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ।
ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਹੈਂ ਤੂੰ ਆਈ ਮੇਰੇ ਗਰਾਂ।
ਹੋਰ ਗੂਹਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ,
ਮੇਰਿਆਂ ਬੋਹਤਾਂ ਦੀ ਛਾਂ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨੇਤਤਾ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਤਕਨੀਕੀ ਪਦ ਵਜੋਂ ਗ੍ਰਾਮ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 'ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ' ਵਿਚ, ਵਰਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਹੀ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛੇਤਰ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਕਈ ਸਥਾਨਨਾਮਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭੇਦ ਬਥੇਰੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਮਸਲਨ ਨਵਾਂਗ੍ਰਾਮ, ਗੁਤਗਾਵਾਂ, ਗੋਰੇਗਾਉਂ, ਮਾਲੇਗਾਉਂ, ਜਲਗਾਉਂ, ਬੈਲਗਾਉਂ ਆਦਿ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰਾਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਗਾਮ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਕੁਝ ਅਰਥ ਹਨ, ਪਿੰਡ, ਵਸੋਬਾ; ਪਿੰਡ ਆਦਿ ਦੇ ਵਾਸੀ; ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ, ਸਮੁਦਾਇ; ਇਕੱਠ, ਜਮਾਤ, ਦਲ ਆਦਿ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਲਤਾਈ, ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ 'ਸੰਗਰਾਮ' ਵਿਚ ਏਹੀ ਗ੍ਰਾਮ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਸੰ (ਸਮ ਦਾ ਸੁੰਗਤਿਆ ਰੂਪ) ਅਗੇਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਨਾਲ, ਸਾਥ, ਸਮੇਤ ਆਦਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਮ ਇੱਕ ਬੱਡਾ ਹੋਇਆ ਪਿੰਡ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਘੁੰਮਕਤ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਟੋਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਪਹਿਲੇ-ਪਹਿਲ ਸੰਗਰਾਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਮ ਕਹਾਉਂਦੇ ਕਈ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲਤਾਈ ਝਗੜਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਨਪਟਾਇਆ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਮਣੀ ਦਾ ਅਰਥ ਦਲ ਦਾ ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਦਲਪਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੰਵਾਰ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਰੂਪ ਤਾਂ ਗ੍ਰਾਮਦਾਰ ਹੈ, ਮਤਲਬ ਗਾਂਵ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਪੇਂਡੂ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਅਵਨਤੀ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਉਜੱਡ, ਅਸਭਿਆ, ਫੂਹਤ ਤੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਅਖਾਣ ਹੈ, 'ਸਿਰ ਵੱਡੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ, ਪੈਰ ਵੱਡੇ ਗੰਵਾਰਾਂ ਦੇ'। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਲਗਅਰ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਰਥ ਵੀ ਪੇਂਡੂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਪੇਂਡੂਆਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਅਸਭਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਮ ਸ਼ਬਦ ਭਾਰੋਪੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੂਲ *ਹਗਰੇਮ ਜਿਹਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹਿੰਦ-ਯੂਰਪੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਸਲਾਵਿਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਵਿਚ ਇਕੱਠ, ਅੰਬਾਰ, ਸਮੂਹ, ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਯੂਕਰੇਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹਰੇਮਅਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਇਰਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪਾਰਸੀਅਨ, ਸੋਗਡੀਅਨ, ਨੂਰਿਸਤਾਨੀ, ਪਰਾਸ਼ੂਨੀ, ਵੈਗਾਲੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਅਜਿਤ ਵਡਨੇਰਕਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਨਿਗਲਣ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ 'ਗ੍ਰਾਮ' ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ।

ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਇਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਿੱਠ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੀ

ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਦਰਮਿਆਨ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਛਿਤੀ ਜੰਗ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਫਸਰ ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ ਹਨ। ਜਲ ਸਰੋਤ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਔਖ ਦੀ ਘੜੀ 'ਚ ਆਪਣੀ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਡਟਿਆ ਰਿਹਾ। ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਦੀ ਬੋਰਡ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਕੁੱਲ ਨੌਂ ਮੈਂਬਰਾਂ

ਚਰਨਜੀਤ ਭੁੱਲਰ

'ਚੋਂ ਅੱਠ ਮੈਂਬਰ ਪੰਜਾਬ ਖਿਲਾਫ਼ ਡਟ ਗਏ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਮੈਦਾਨ ਨਾ ਛੱਡਿਆ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ 'ਚ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਖਿੱਚ ਕੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਜਪਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੋਟ ਪਾਈ ਤਾਂ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਉਤਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਨੋਜ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਮਿੰਟਸ ਭੇਜ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਈ-ਮੇਲ ਜ਼ਰੀਏ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਖੁਦ ਹੀ ਟਾਈਪ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਿਖੇ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਡੇਢ ਪੰਨਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਤਿੰਨ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਲੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਥਾਪਤਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨੰਗਲ ਫੇਰੀ ਨੇ ਵੀ ਜਲ ਸਰੋਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਟੋਲਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਪੁੱਜਦਾ ਕਰਨ 'ਚ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਜੰਗ 'ਚ ਦੂਜਾ ਨਾਇਕ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਇੰਜਨੀਅਰ ਚਰਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਵਾਟਰ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ

ਕੋਲ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਕੋਈ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਰਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੈਮ ਦੇ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ

ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਢੁੱਕਵੀਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤਹਿਤ ਜੁਆਇਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਰੌਅ ਮਗਰੋਂ ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਹੀ ਬਾਈਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਤੀਜਾ ਨਾਇਕ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਦਾ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਵਾਟਰ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਆਕਾਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਡੈਮ ਦੇ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਕਾਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਲਈ ਇਨਡੈਂਟ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਪਾਣੀ ਛੱਡੇਗਾ। ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਆਕਾਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੌਣੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਈ-ਮੇਲ ਕਰਕੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਆਕਾਸ਼ਦੀਪ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਰੋਸ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ 50 ਘੰਟਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਬੀਬੀਐੱਮਬੀ ਨੇ ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਐਕਸੀਅਨ ਅਮਿਤ ਸਰੋਤਾ ਨੂੰ ਦਬਕੇ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਅਮਿਤ ਸਰੋਤਾ ਅੱਜ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਅਤਿਆ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਡੈਮ ਦੇ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹਨ।

ਵਰਿਆਂ ਪਿਛੋਂ: ਅਨਾਤਮ ਤੇ ਆਤਮ ਦਾ ਸਫ਼ਰ

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਤੌਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ, ਜੀਵਨੀਕਾਰ, ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਲੇਖਕ ਤੇ ਬੁਲਾਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ ਵਰਿਆਂ ਪਿਛੋਂ (2025) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤੀਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਵਿਚ 1975 ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਛੱਬੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਸਿਰਲੇਖ 'ਅਨਾਤਮ ਤੇ ਆਤਮ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਵੈ ਨੂੰ ਜਾਣਨ-ਸਮਝਣ ਦੀ ਦੁਵੱਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਕਵੀ ਦੇ ਸਵੈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਸਵੈ-ਪਛਾਣ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਸੂਤਰ ਹਨ। ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਮੁਤਾਬਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਅੱਥਾਂ ਵਾਲੀ ਬਾਲਟੀ'

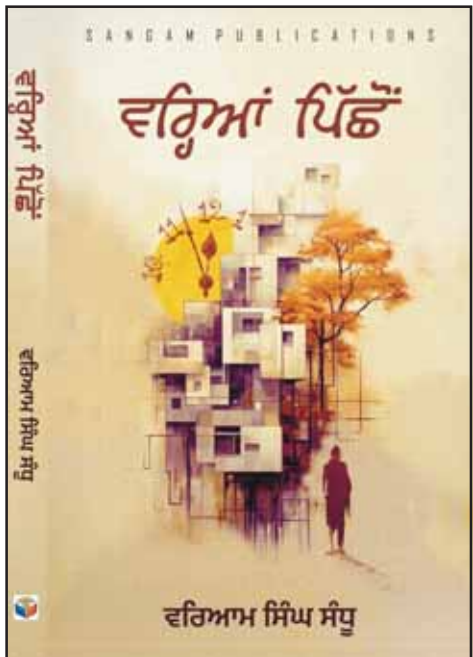
ਡਾ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ, (ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ)
ਖ਼ਾਲਸਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
ਫੋਨ: 98722-66667

ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਅੰਬ ਚੁਪਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਘਰ ਦੇ ਜੂਠੇ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀਂ ਕਾਰਜ ਹੇਠ ਦਮ ਤੋੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਡੁੱਲਣ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਖਾਰਾ ਪਾਣੀ ਵੱਗਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਥਰੂਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸਸਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਭਾਵਪੂਰਤ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਅਜੋਕਾ ਮਨੁੱਖ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਾਂਘਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆਂ ਵੀ ਤਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ' ਹਨ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਪੱਗਾਂ ਲਹਿ ਜਾਣ 'ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਲਿਸ਼ਕ ਪੈਣ ਦਾ ਧੁਤਕੂ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਉਲਝ ਸਕਦੇ ਹਨ। 'ਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਾਹਦਾ ਡਰ' ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁਣ ਤਿਤਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਥਾਂ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹਾਲਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸੰਗ-ਸਾਥ ਹੁਣ ਸਵਾਲੀਆ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਅਜੋਕੇ ਫ਼ਿਕਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਕੇਵਲ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ, ਗਰਜ਼ਾਂ ਤੇ ਔਲਾਦ ਦੇ ਕਰਜ਼ ਦਾ ਪਟਾਰਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਤਸਵੀਰ ਭਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜੇਹੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਨ-ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਕਸਕ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਮਾਨਵੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਚੀਜ਼ਾਂ-ਵਸਤਾਂ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹੀ ਅਸਲ

ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਕਲ-ਸਮਝ 'ਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ 'ਵੇਹਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ' ਹਨ। ਵਰਿਆਮ ਦਾ ਅਜੇਹਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਜੱਗ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਸੱਚ ਦਾ ਪਰਤੋਂ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਭੁਲਾਵਾ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਕਤੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਧੇ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜੀਣ-ਬੀਣ ਦੇ ਮੁਸ਼ਾਹਦੇ ਦੀ ਸਮਝ ਵੀ। ਕਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਘਰ ਦੇ ਇੱਕਲੇ ਤੇ ਬਿਗਾਨੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਝੋਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਵਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਲੁਕਵੀਂ ਤੇ ਤੋੜਲੀ ਪੀੜਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਪ੍ਰੇਤ ਉਮਰ ਵਿਚ ਨਾਹਰੇ, ਲਲਕਾਰੇ ਤੇ ਲਾਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿਗੂਣੇ ਜਾਂ ਲਘੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਹੰਗਾਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹਨ। ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਆਤਮ ਰਾਹੀਂ, ਅਨਾਤਮ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹਨ।

ਦੂਸਰੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ 1975 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਵੱਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਵੱਡੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਤੇ ਵੱਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਭਾਵ 1971 ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਦਾ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਲੋਹੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵੀ ਛੁੱਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਰਿਆਮ ਦੀ ਬਤੌਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਪਛਾਣ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਗੇ ਵੱਡੀ ਸਥਾਪਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 'ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧੇ ਆਕਾਸ਼' ਦਾ ਮਾਲਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਜੇਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੁੱਝ ਅਵੇਸਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਬਾਅਦ ਬਿਨਾਂ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਦੇ ਮੂਲ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਪਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਈ ਸੂਤਰਾਂ ਦੇ ਉਘੜਵੇਂ ਰੰਗ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਦੀ ਧੌਂਸ ਹੈ। ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਹੈ। ਫੁੱਲਾਂ ਜਿਹੇ ਕੋਮਲਭਾਵੀ ਇਨਸਾਨਾਂ ਲਈ ਡਾਗਾਂ ਹਨ। ਕਵੀ ਵੱਲੋਂ ਬੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਬੁੱਤ ਬਣ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦਾ ਉਲਝਾ ਹੈ। 'ਮੇਰੇ ਬੁੱਤ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ, ਜੋ ਬੁੱਤ ਬਣ ਕੇ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਭੰਨ ਦੇਵੋ, ਤੋੜ ਦੇਵੋ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦੇਵੋ' ਕਵੀ ਵੱਲੋਂ 'ਸ਼ਹੀਦ' ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਣ ਦਾ ਨਹੋਰਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਰਦਸ਼ ਮੂਹਰੇ ਲੈਨਿਨ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਣੀ ਉਗਲ ਬਸ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਬੱਕ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਾਇਕ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਗਏ, ਉਹ ਸੋਚਾਂ ਵਜੋਂ ਸਾਡੇ ਸੰਗ-ਸਾਥ ਹੀ ਹਨ। ਕਵੀ ਕਿਸੇ ਰਹਿਬਰ ਨੂੰ ਉਡੀਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਉਸ ਰਹਿਬਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਖੁਣ ਲੈਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ 'ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣਾ ਕਾਜ ਸੰਵਾਰਨ' ਲਈ ਠਿੱਲ ਪੈਣ ਦੀ ਜੁੱਬਸ਼ ਵੀ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਦੀ 'ਕਤਲ' ਕਵਿਤਾ ਮੁਤਾਬਕ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸੋਚਾਂ ਮੁੱਕਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਾਂ ਜਾਗਦੀ ਅੱਖ ਦੇ ਸੂਰਜ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। 'ਉਡੀਕ' ਤੇ 'ਇਕਰਾਰ' ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਤੇ ਗੁਰੂ

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੌਸ਼ਨ ਰਾਹ ਨੂੰ ਸਿੱਜਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਅਜੇਹੇ ਰਾਹ ਤੁਰਨ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਵੀ। ਕਵੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸੱਚ ਦੇ ਰਾਹ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਹਨ। ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਾਦਿਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ 'ਕਲਾ ਕਲਾ ਲਈ' ਵਾਲੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਵੀਆਂ ਨਾਲ ਆਵਾ ਵੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। 'ਲਾਲ ਝੰਡੇ' ਨੂੰ 'ਲਾਲ ਟਾਕੀ' ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 'ਨਪੁੰਸਕ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ

ਕਵਿਤਾ 'ਨਪੁੰਸਕ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਨਾਂ' ਵਿਚ ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਕਵੀ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਮਿਹਨੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੰਗਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਵੀ ਮੁਤਾਬਕ 'ਉਂਗ ਰਿਹਾ ਚਾਨਣ' ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਿੰਘਾਸਣ ਪਲਟਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਜੇਹਾ ਰਾਹ 'ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ' 'ਚ ਆਲ੍ਹਣਾ' ਪਾਉਣ ਸਾਮਾਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦ ਸੰਬੰਧੀ ਜੋਸ਼-ਜਜ਼ਬਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ। ਸੋਣ ਤੋਂ ਜਾਗਣ ਵੱਲ ਪਾਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਮੁਖੀ ਚੇਤਨਾ ਹੈ। 'ਲਾਲੇਆਂ ਦਾ ਯਾਰ' ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਤੇ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਿਖੇੜਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਖੁਦ ਵੀ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਨਾਲ ਖਲੋਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜੇਹੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ ਸੰਬੰਧੀ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ 'ਜਿਉਂਦੇ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ' ਵਿਚ ਕਵੀ ਦੀ ਸੋਚ ਜਿਉਂਦੀ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰ-ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਤੇ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅੱਗੇ ਜਿਉਂਦੀ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਡਾ ਸਭ ਦਾ ਅਸਲ ਜਿਉਣਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ

ਕਈ ਸੂਤਰ ਹਨ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਇਥੇ 'ਦੇਗ 'ਚੋਂ ਦਾਣਾ' ਪਰਖਣ ਦੀ ਸੀਮਾ ਹੈ।

ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ, ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨਕਾਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੁਫ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਥਾਣੇ-ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਰ ਉੱਠਾ ਕੇ ਭੁਗਤਿਆ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਕਿਸੇ ਦੀ 'ਟੈਂ' ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀ ਖੁਦਦਾਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਦੇ ਕਲਮੀ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਸਟੇਜੀ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਪਾਇਦਾਰ ਬਿਬੇਕ-ਬੁੱਧ ਤੇ ਜੁੱਚਾਅਤ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦੁਰਲੱਭ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਆਪਣੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਉਲਟਾ-ਪੁਲਟਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਦੀ ਇੱਕੋ-ਜਹੀ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਮਝ ਤੇ ਸੰਵਾਦ ਵਾਲਾ ਮਾਨਵੀ ਤੌਤ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੁਪਨੇ ਵਰਿਆਮ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਰਦਾ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਹੋਣੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਵਰਿਆਮ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨਾਮ ਤਾਂ ਕਹਾਣੀ-ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਨਾਲ ਵਰਿਆਮ ਦਾ ਕਵੀ ਮਨ ਵੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਰਣ-ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਵਰਿਆਮ ਨੇ ਬੋੜ੍ਹੇ, ਚੁਣਵੇਂ ਤੇ ਸੰਕੋਚਵੇਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵੱਡੇ ਖਿਆਲ ਪਰੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਖਿਆਲ, ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਜੀਣ-ਬੀਣ ਦੇ ਮਸਲੇ ਵੀ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਖਲਾਰ (ਵਿਸਥਾਰ) ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਬੁਲਾਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ 'ਵਰਿਆਂ ਪਿਛੋਂ' ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਵ ਨੂੰ ਕਾਵਿਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗਿਣੇ-ਚੁਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦਾ ਬਾਖੂਬੀ ਹੁਨਰ ਝਲਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਸਮੇਂ ਦੇ ਚਲਦੇ ਵਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੀ ਕਾਵਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ, ਸਮਕਾਲ ਅਤੇ ਭੱਵਿਖ ਇਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸਦਾ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵੀ ਹਨ, ਨਾਲ ਉਮਰ ਨਾਲ ਨਿੱਖਰਦੀ ਸੋਝੀ ਵੀ।

ਸਾਡੇ ਕਹਾਣੀ ਵੱਲੋਂ ਨਾਵਲ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਵੀ ਲੇਖਕ ਹਨ। ਪਰ ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਸਾਡਾ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਦਾ 'ਦੇ ਪੈਰ ਘਟ ਤੁਰਨਾ, ਪਰ ਤੁਰਨਾ ਮਟਕ ਦੇ ਨਾਲ' ਵਰਗੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਵਾਰ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਸੁੱਝਣੇ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਵਰਿਆਮ ਨਾਲ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਸੱਚ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਦਾ ਕਵੀਪੁਣਾ ਕਈ ਹੋਰਨਾਂ ਲਈ ਮੱਥੇ ਦੀ ਤਿਉੜੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਡਰ-ਭੈਅ ਦੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜਲੌਅ ਨਾਲ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜੇਹੀ ਆਮਦ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਜਗਤ ਲਈ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

‘ਵਿਸਮਾਦੁ’ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅਧਿਆਤਮ, ਕਾਵਿ ਤੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ: ਇਕ ਅਧਿਐਨ

ਪਰਮਜੀਤ ਸੋਹਲ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਵਿਸਮਾਦੁ' ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਚਾਰ ਲੰਬੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ: ਪ੍ਰਿਯਤਮਾ, ਰਜ਼ਾ, ਵਿਸਮਾਦੁ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਨਾਮ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ 248 ਪੰਨਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸੁੰਦਰ ਕਿਤਾਬ 'ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ' ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀ ਗਈ ਹੈ।

'ਵਿਸਮਾਦੁ' ਅਧਿਆਤਮ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਉਹ ਡੂੰਘੀ ਯਾਤਰਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਦੈਵੀ ਅਨੁਭਵ ਬਗੈਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਅਤੇ ਭਾਵਾਂ ਦੀ

ਮਦਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਗਹਿਰਾਈ ਅਨੋਖਾ ਸੰਗੀਤ ਰਚਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਕਾਵਿ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਨੁਭੂਤੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

'ਵਿਸਮਾਦੁ' ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਕ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਤੱਤ ਇੱਕ ਸੁਮੇਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਪਾਠ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਗਹਿਰੀ ਅਨੁਭੂਤੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਸਨਾਤਨੀ ਪਰੰਪਰਾ, ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰੂਹਾਨੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਰਮ ਜਾਂ ਪਰੰਪਰਾ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦੀ ਹੈ। 'ਵਿਸਮਾਦੁ' ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ 'ਪ੍ਰਿਯਤਮਾ' ਵਿਚ

ਇਕ ਦੀ ਅਨੁਭੂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਵੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਮਝ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ-ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਰਚਨਾਵਲੀ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਤੱਤ, ਸਿੱਖ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪਰੰਪਰਾ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਕ ਰੂਹਾਨੀ ਤੱਤ ਇੱਕ ਸੁਮੇਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਬੁੱਧੀਮਤਾ, ਗਿਆਨ, ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਨੁਭੂਤੀ ਰਾਹੀਂ ਪਰਮ-ਚੇਤਨਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਕਾਵਿ-ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਵਿਅਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਨਿਆਰੇ ਰੂਹਾਨੀ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਬਲਕਿ ਵਿਸ਼ਵਕ ਰੂਹਾਨੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੁੱਧ ਧਰਮ, ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ, ਸੂਫ਼ੀਵਾਦ, ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਦੇ ਤੱਤ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਉਭਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਤ ਮਨੁੱਖੀ ਅਸਤਿਤਵ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਸਮੂਹਕ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ, ਵਿਗਿਆਨ, ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਇੱਕੋ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਨਿਆਰਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ, ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਦੀ ਵਿਅਖਿਆਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਯੋਗ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

'ਵਿਸਮਾਦੁ' ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਅਧਿਆਤਮਕ ਯਾਤਰਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਕਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪਾਠਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਅਧਿਐਨ ਕਰਤਾ, ਤੱਤ-ਖੋਜੀ, ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਯਾਤਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੋਚ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਕ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਦੀ ਗੱਲ

ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਕਾਵਿ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਗੈਰ ਅਨੁਭੂਤੀ ਦੇ ਲਿਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮ ਵਿਚ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪੱਖ ਪ੍ਰਥਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਵਿ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਪਰਮਜੀਤ ਸੋਹਲ ਦੇ ਓਸ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ 'ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ' ਤੋਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਰਮਜੀਤ ਸੋਹਲ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਕਾਵਿ ਰਚੀ ਗਈ ਹੈ, ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਬੋਧਿਕਤਾ ਜਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਥ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਅਨੁਭੂਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੋ ਆਤਮਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਸਫ਼ਰ ਗਾਹਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਆਤਮਿਕ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਖੂਬੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਵਰਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਸੇ ਭਾਵ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਹਿਜ਼ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਜੀਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕਾਵਿ ਵੰਨਗੀਆਂ:-
ਵਸਾਲ ਏ ਇਸ਼ਕ 'ਤੇ ਵੀ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਇਹ ਕਾਇਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਬਣਿਆ ਮੇਰੇ ਹਜ਼ੂਰ ਤੋਂ ਹੈ
ਤੂੰ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

ਕਵਿਤਾ ਨੱਚਣ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਵਾਰਤਕ ਚੱਲਣ ਵਾਂਗ: ਪਾਤਰ

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਲਈ
“ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣਾ ਇੱਕ ਕਵੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ”-ਪਾਤਰ,
‘ਕਵਿਤਾ ਨੱਚਣ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਵਾਰਤਕ ਚੱਲਣ ਵਾਂਗ’
11 ਮਈ ਨੂੰ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸਾਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ-ਮਨਾਂ ਦਾ ਸਾਇਰ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ, ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ
ਫੋਨ: 98766-55055

ਅਤੇ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਵੀ ਪਾਸ ਅਤੇ

ਬੁਣਤਰ ਬੁਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
ਪੱਤਰਕਾਰ/ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ 12 ਦਸੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ‘ਪੱਤਰਕਾਰੀ’ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ‘ਜ਼ਮੀਰ’ (ਰੂਹ) ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣਾ ਕਵੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸਾ ਟਰੱਸਟ ਫਗਵਾੜਾ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਸਤਨਾਮ ਮਾਣਕ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਪਾਦਕ ਅਜੀਤ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਸਟਾਫ ਰਿਪੋਰਟਰ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਨੂੰ ‘ਮਾਣ ਮੱਤਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ’ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ।
ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ ਅਤੇ

ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਮੁੱਦਾ-ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ।
ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ‘ਪਰਵਾਸ’ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਔਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਾਤਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਦੇ ਸ਼ੋਅਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ - “ਜੇ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਰੁਲਦੇ ਨੇ ਰੋਜ਼ੀ ਲਈ, ਜਦ ਪਰਤਣਗੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਕਦੀ./ ਕੁਛ ਤਾਂ ਸੋਚਣਗੇ ਮਾਂ ਦੇ ਸਿਵੇ ਦੀ ਅਗਨ, ਕੁਛ ਰੁਖਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਜਾ ਬਹਿਣਗੇ”।
ਅਤੇ
-” ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਪਰਦੇਸ ਹੈ, ਇਕ ਥਾਂ ਹੋਏ ਪਰਲੋਕ ਤੋਂ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ/ਬਚਣ ਦੇ ਲਈ ਹੈ ਸਿਆਰੇ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ/...ਜੇ ਬੋਲ ਸੁਹਣੇ ਬੀਜੀਏ/ਜੇ ਕਰਮ ਸੁਹਣੇ ਬੀਜੀਏ/ਤਾਂ ਧਰਤੀਆਂ ਬੇਗਾਨੀਆਂ ਵੀ/ਆਪਣੀਆਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ”।

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਸਮਰਾਟ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਫਿਲਾਸਫਰ ਕਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਸਰਲਤਾ ਤੇ ਸਾਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਡੂੰਘਾਈ ਸੀ/ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਹਿਤਲ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਆਤਮਾ ਸੀ। ਭਾਵਾਤਮਕਤਾ ਤੇ ਬੌਧਿਕਤਾ ਦਾ ਸੁਮੇਲ।
ਸਹਿਜ, ਸੁਚੱਜ, ਸਿਸਟਮਾਚਾਰ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਮਿਆਰੀ ਗੁਣ ਸਨ। ਧੀਮੀ-ਸੁਰ ‘ਚ ਤੇ ਸਹਿਜ-ਭਾਅ ਗਲ ਕਹਿਣਾ ਉਸ ਦਾ ‘ਟਰੇਡ-ਮਾਰਕ’ ਅਤੇ ‘ਸਿਗਨੇਚਰ ਸਟੇਮੈਂਟ’

1) ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੋਟੋ ਅਸੀਂ ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਸ.ਸ. ਮੀਸ਼ਾ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਾਦਰ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ, ਬਖਸ਼ਿਦਰ, ਲੇਖਕ (ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ) ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। 2) ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਤਨਾਮ ਮਾਣਕ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ‘ਮਾਣ ਮੱਤਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੁਰਸਕਾਰ’ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਡਾ.ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਪਤਵੰਤੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ। ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਐਵਾਰਡ ਜਸਬੀਰ ਚਾਨਾ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ‘ਲੈਜੇਡਰੀ’ ਕਵੀ ਹਨ।
ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਦਾ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜਦ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ‘ਡਾਕਟਰ’ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ’ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਜੇ ਪੂਰਾ ‘ਪਾਤਰ’ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ‘ਪੱਤਤ’ ਸੀ।
ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨਾਲ ਵਾਕਿਫੀ ਤਾਂ ‘ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹਰਫ’ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਅਸੀਂ ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਅਤੇ ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਦੇ ਅਰੰਭ ‘ਚ ਮਿਲੇ। ਬੇਸ਼ਕ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਾਲਜ, ਫਗਵਾੜਾ) ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸਾਂ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਬੜਾ ਦੀਵਾਨਾ ਸਾਂ। ਸੋ, ਅਸੀਂ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ 5 ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਡਾ.ਜਗਤਾਰ, ਸ.ਸ.ਮੀਸ਼ਾ, ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ, ਬਖਸ਼ਿਦਰ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਾਦਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਤਰਸ ਸਮੇਤ ਕਈ ਕਵੀ ਭਾਗ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।
ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਅਮਰਜੀਤ ਫਿਲੌਰ ਨਾਲ ਪਾਤਰ ਦੀ ਭਾਣੀ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਵਧ ਗਿਆ। ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵੀ ਇੱਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਆਏ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਪਲੇਟੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਕੁਛ ਤੇਰੀਆਂ ਕੁਛ ਮੇਰੀਆਂ’ ਦੇ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ।
ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸ਼ਾਇਰ ਵਜੋਂ ਸਾਡੇ ਫੋਕਲੋਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾ-ਕਮਾਲ ਵਾਰਤਕ ਵੀ ਲਿਖੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਬਲੋ ਨਰੂਦਾ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤੇ।
ਉਹ ਜਿਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਤਾ ਭਰਪੂਰ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰਦੇ। ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਸਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਕਾਵਿਕ ਲਹਿਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਵੀ ਬੋਲੀ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਾਧਿਅਮ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇ।
ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਫਰਕ ਦਸਿਆ। ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਕਵਿਤਾ ਨੱਚਣ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਵਾਰਤਕ ਚੱਲਣ ਵਾਂਗ। ਕਵਿਤਾ ਕਵੀ ਨੂੰ ‘ਘੋਰਦੀ’ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ‘ਆਮਦ’ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਵਾਰਤਕ ਦੀ

ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਮੀਤ ਪਲਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਇਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਾਲ, ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ, ਯਾਦਗਾਰੀ ਚਿੱਠੀ ਅਤੇ 11,000 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਐਵਾਰਡ ਜਸਬੀਰ ਚਾਨਾ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ)
ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਾਤਰ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਿੱਧਾ, ਤੱਥ-ਅਧਾਰਤ ਅਤੇ ਨਿਡਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਕਵੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੋਰੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬਿਆਨਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਜਾਂ ਅਲੰਕਾਰਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਚਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਨਤਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਾਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਣਸੁਖਾਵਾਂ/ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ‘ਬੇਬੋਫ’ ਅਤੇ ‘ਬੇਬਾਕ’ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।”, ਉਸਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ। “ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ‘ਵਰਵਰਾ ਰਾਏ ਅਜੇ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੈ’, ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।
ਪਾਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਚਾਰ ਥੰਮ੍ਹ ਹਨ- ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ, ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ। ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ (ਨਿ-ਬੁਲਿਟ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਤਾਕਤ ਸਿਰਫ਼ ਇਸਦੇ ਸ਼ਬਦ, ਤਰਕ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਢਾਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੋਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ।”
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਪੱਤਰਕਾਰੀ’ ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ‘ਸ਼ਾਇਰੀ’ (ਕਵਿਤਾ) ਸਾਡੀ ਆਤਮਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ‘ਪੀੜ’ (ਦਰਦ) ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਪਾਤਰ ਨੇ ‘ਖੋਟੀ ਸਿਆਸਤ’ ਅਤੇ ‘ਖਰੀ ਸਿਆਸਤ’ ਵਿੱਚ ਵੀ ਫ਼ਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵੋਟ-ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜਦੋਂ

ਅਤੇ
“ਜੇ ਹਾਕਮ ਹੁੰਦੇ ਚੱਜ ਦੇ/ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਪਰਦੇਸੀ ਨਾ ਹੁੰਦੇ”।
ਪਾਤਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੋਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ/ਗਜ਼ਲਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਕੀਤਾ।
ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਤਨਾਮ ਮਾਣਕ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚਰ ਗਲਤੀ ਦਸਿਆ।
ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਘਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਮੰਗਦਿਆਂ ਮਾਣਕ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਫੌਜ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। “ਇੱਕ ਨੇ ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਨੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵਪਾਰਕ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਦਸਿਆ।
ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਾਇਰ ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤੀ ਦੀ ਸਥਾਈ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੱਸਿਆ।
ਡਾ. ਸਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਸਰਾਪ ਦੱਸਿਆ।
ਡਾ. ਐਸ.ਐਸ. ਫ਼ੀਨਾ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।
ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗੰਡਮ ਅਤੇ ਸੁਖਜੀਤ ਸਟਾਰਚ ਐਂਡ ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਐਮਡੀ (ਹੁਣ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ) ਅਤੇ ਐਨ.ਜੀ.ਓ. ਦਿੱਗਜ ਕੇ.ਕੇ. ਸਰਦਾਨਾ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸਭ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਅਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।
ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਕਹਾਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਸਮਕਾਲੀ ਤੇ ਸਰਬਕਾਲੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਲਗਦੇ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਵੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ‘ਗਜ਼ਲ ਮੇਂ ਜਾਤ ਭੀ ਹੈ, ਕਾਇਨਾਤ ਭੀ/ਤੁਮਹਾਰੀ ਬਾਤ ਭੀ ਹੈ, ਹਮਾਰੀ ਬਾਤ ਭੀ’। ਪਾਤਰ ਸਮੂਹਕ ਪੰਜਾਬੀ ਚੇਤਨਾ ਤੇ ਹਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ/ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ‘ਸਾਈਕੀ’ ‘ਚ ਰਚ ਮਿਚ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ੋਅਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਕੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਸੁਲਤਾਨ ਅਤੇ ਸੁਰ ਸੰਗੀਤ ਦਾ

ਸਨ।
ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਾਇਰ ਮਰ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ! ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ
“ਜਦੋਂ ਤਕ ਲਫਜ਼ ਜੀਉਂਦੇ ਨੇ, ਸੁਖਨਵਰ ਜਿਓਣ ਮਰਕੇ ਵੀ
ਉਹ ਕੇਵਲ ਜਿਸਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜੋ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਆਹ ਹੁੰਦੇ”।
ਅਤੇ
“ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਾਗਾ ਮੇਰੇ ਗੀਤ ਰਹਿਣਗੇ ਪਾਣੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਗੀਤ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਤੇ ਲੀਕ ਹਾਂ”।
ਜਦ 10 ਮਈ ਦੀ ਰਾਤ ਸੌਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹ 11 ਮਈ ਦੀ ਸਵੇਰੇ ਅਨੰਤਕਾਲੀ ਨੀਂਦਰ ‘ਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਕੱਚ-ਘਰਤ ਕਵੀ ਨੇ ਵੀ ‘ਪਾਤਰਨਾਮਾ’ ਲਿਖ ਕੇ ਉਸ ਰਾਗਲੇ ਸੱਜਣ ਤੇ ਨਾਇਕ-ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ-
“ਉਹ ਠੁਮਕ ਠੁਮਕ ਤੁਰਦਾ ਸੀ, ਬੋਚ ਬੋਚ ਪੱਥਰਦਾ ਸੀ। ਸਹਿਜ ਜਿਹੇ ਸਭ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਸੁਰ ਸਾਜਾਂ ਸੰਗ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਐਵਰੈਸਟ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ ਪਾਤਰ, ਮੋਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸੁੱਚਾ ਪਾਤਰ। ਉਸ ਦੇ ਖਿਆਲ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਡੂੰਘੇ, ਧਰਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਜੇਹਾ ਮੰਗੇ। ਕਵਿਤਾ ਉਸ ਦੀ ਕਾਇਨਾਤੀ, ਰਿਖੀਆਂ ਵਰਗੀ ਰੁਖਸਤੀ। ਪਰ ਪਾਤਰ ਸੁਰਜੀਤ ਵੀ ਹੈ, ਅਮਰ, ਸਦੀਵੀ ਗੀਤ ਵੀ ਹੈ। ‘ਬਲਦਾ ਬਿਰਖ’, ਜਗਦੀ ਮੋਮਬੱਤੀ, ਬੁਝਾ ਸਕੂ ਨਾ ਹਵਾ ਕੁਪੱਤੀ। ‘ਹਵਾ’ ‘ਚ ਲਿਖੇ ਹਰਫ ਰਹਿਣਗੇ, ਪਾਤਰ, ਸ਼ਿਵ ਹਰ ਤਰਫ ਰਹਿਣਗੇ। ਸੁਰ, ਸ਼ਬਦ ਕਦੇ ਮਰਦੇ ਨਾਹੀਂ, ਗੀਤ ਗਾਂਦੇ ਬਿਰਖ ਰਹਿਣਗੇ”।

ਹਾਸ ਵਿਅੰਗ: ‘ਬੋਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ’

ਬੰਤੂ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ‘ਬੋਲੇ’ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹੈ ਈ ਬੋਲੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਬੰਤੂ ਬੋਲਾ ਹਲ ਵਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਰਹੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਉਹ ਹਾਲੀਆ ਫਲਾਣੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਰਾਹ ਇਹੋ ਜਾਂਦੇ? ਬੰਤੂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ ਕਹਿੰਦਾ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਲਿਉ ਚੋਰੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਇਹ ਢੰਗੇ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਹਨ, ਇਹ ਲਾਖਾ ਸਾਡਾ ਘਰ ਦਾ ਪਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਹ ਸਾਵਾ ਮੇਰੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਬੋਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਥਾਣੇਦਾਰੀ ਜਾਗੀ ਤੇ ਦੇ ਬੈਂਤ ਉਹਦੇ ਲੱਕ ‘ਤੇ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤੇ। ਪੁਲਿਸ ਗਈ ਤੇ ਬੰਤੂ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਵੇਲਾ ਲੈ ਆ ਗਈ। ਸੜੇ ਬੋਲੇ ਬੰਤੂ ਨੇ ਦੋ ਪ੍ਰੈਣੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀਂ ਇਹ ਚੋਰੀ ਦਾ ਬਲਦ ਮੈਨੂੰ ਈ ਦੇਣਾ ਸੀ ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਮੰਗਿਆ ਸੀ...ਸੜੀ-ਬਲੀ ਬੰਤੂ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਦਾ ਰੋਟੀਆਂ ਵਾਲਾ ਚੰਗੇਰ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਹਿੰਦੀ ਰੋਟੀ ਟਾਈਮ ਨਾਲ ਪਕਾ ਦਿੰਦੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲਿੱਤਰ ਨਾ ਪੈਂਦੇ। ਸੱਸ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਛੱਜ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰਵਾਲੇ ਦੇ ਮੌਰਾਂ ‘ਤੇ ਜਾ ਮਾਰਿਆ ਚੋਰਿਆ ਜੇ ਚੱਜ ਨਾਲ ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ ਪੀਹਣ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਆਪੇ ਚੰਗੀ ਪੱਕਦੀ। ਭਲੇ ਨੂੰ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਬੋਲਾ ਜੋ ਕਿ ਮੰਜੀ ਬੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਨੇ ਦਾਤਰੀ ਫੜੀ ਤੇ ਸਾਰਾ ਵਾਣ ਵੱਢ ਸੁੱਟਿਆ ਕਹਿੰਦਾ ਜੇ ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਬੁਣਦਾ ਤੇ ਜਾ ਜਿਹੜਾ ਚੰਗੀ ਬੁਣਦਾ ਹੈ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬੁਣਵਾ ਲੈ। ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਸਾਡੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਲੀਡਰ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦੇਂਦੇ ਸਨ, ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਬੋਲਿਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ।

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ
ਫੋਨ: 480-794-0325

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)
ਆਦਿ ਬਿੰਦੂ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ
ਤਤ-ਸਾਰਤਾ ਪਹੁੰਚ,
ਅਗੰਮਤਾ, ਨਿਰਾਕਾਰਤਾ

ਦੋਹਾਂ ਸਿਰਿਆਂ ਤੀਕ
ਤੇਰਾ ਪਾਸਾਰ
ਆਰ, ਪਾਰ ਤੇ ਵਿਚਕਾਰ।

*
ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ
ਹਵਾ ‘ਚ ਮਿਲਾ ਦੇ
ਅੱਗ ‘ਚ ਜਲਾ ਦੇ
ਪਾਣੀ ‘ਚ ਘੋਲਦੇ

ਮਿੱਟੀ ‘ਚ ਰੋਲਦੇ।

*
ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸਫ਼ੇ ‘ਤੇ
ਲਿਖਦੇ ਕੁਝ ਅਨੰਤ ਜਿਹਾ
ਤੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਮੇਟ ਦੇ

*
ਸਤਿ ਨਿਸਾਣੁ
ਬੂਲਦਾ ਸਰਵਕਾਲੀ
ਪਰਚਲਿਤ ਰੀਤਾਂ ਰਸਮਾਂ ਖਿਲਾਫ਼
ਮਨੁੱਖੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਅਮਰ ਬੋਲ
ਅੰਧਕਾਰ ਮੇਟ ਉਦੈ ਹੁੰਦਾ
ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬਦਲਦਾ
ਤੱਤਸਾਰ ਦੀ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ਦਾ।

ਜਦ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਅੱਖ ਰੜਕੇ...

ਜਦ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਅੱਖ ਰੜਕਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਲਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਨ ਦੀ ਦਸਤਕ ਬਣ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਰਾਤ ਜਾਗਦੀ ਤਾਂ ਹਨੇਰਾ ਆਪਣਾ ਕਰੂਰ ਰੂਪ ਦਿਖਾਵੇ
ਤਾਂ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਘੀ ਗਰਭ ਧਾਰਦੀ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਲੋਅ ਲਾਵੇ।
ਜਦ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਬਰੇਤਿਆਂ ਦਾ ਵੇਗ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਿਯੋਗ ਮਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਬਹਿ ਕੇ ਵੈਣ ਪਾਵੇ।
ਜਦ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕਬਰਾਂ ਬੀਜਣ ਦੀ ਰੁੱਤ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਭਰੇ ਭੜੋਲਿਆਂ ਦਾ ਰੁਦਨ ਵੱਟ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਸੁਣਾਵੇ।
ਜਦ ਬਸਤਿਆਂ ਵਿਚਲਾ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਦੈਂਤ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਡਰਾਵੇ
ਤਾਂ ਭੁੱਖ ਤੇ ਕੰਗਾਲੀ ਦਾ ਕਹਿਰ ਘਰ ਦੀ ਸਰਦਲ ਟੱਪ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਆਵੇ।
ਜਦ ਅੰਬਰ ਵਿਚ ਜਾਗਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਚੁੰਨੀ 'ਚ ਸਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਚਾਨਣ ਦਾ ਪੀਹੜਾ ਰੂਹ-ਰਹਿਤਲ ਦਾ ਧੰਨਭਾਗ ਬਣ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਹਿੱਕ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਕਸ਼ ਖੁਣ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਚੰਨ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਭਾਵ-ਭਿੰਨ ਮੋਹ ਰਾਤ ਦਾ ਨਗਮਾ ਬਣ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਕੋਈ ਬਿਰਖ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਪਰਿੰਦਾ ਗਈ ਰਾਤੇ ਬਿਰਹੇ ਦਾ ਗੀਤ ਗਾਵੇ
ਤਾਂ ਚਮਨ ਦਾ ਪੱਤਾ ਪੱਤਾ ਉਸ ਦੇ ਗਮ ਵਿਚ ਪੀਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਸਾਂਝਾਂ ਵਿਚ ਸੰਕੀਰਨਤਾ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹਿਚਕੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਮਰਸੀਆ ਅਲਾਵੇ।
ਜਦ ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚੋਂ ਮਰਨ-ਰੁੱਤ ਦੀ ਕੰਨਸੋਅ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਪਿਆਰ 'ਚ ਪਾਗਲ ਹੋਈ ਰੂਹ ਸਿਵਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰੀ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਸੇਕ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਘਲਾਵੇ
ਤਾਂ ਤਰਲਤਾ ਵਿਚਲੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਅਭੇਦਤਾ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਵੇ।
ਜਦ ਨਿੱਘੀ ਗਲਵੱਕਤੀ ਯਖ਼ ਸੀਤ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਸਰਦ ਮੌਸਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਸੀਨਿਆਂ ਵਿਚਲਾ ਸਾਹ ਵੀ ਜੰਮ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਜ਼ਫ਼ੀ ਵਿਚਲਾ ਸੇਕ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮਾਵੇ
ਤਾਂ ਸੁਗੰਧਿਤ ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਕੋਸਾਪਣ ਫਿਜ਼ਾ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਵੇ।
ਜਦ ਸੇਜ ਦੀ ਉਡੀਕ ਹੀ ਬੇਅਸ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਲਵਟਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਹਰਫ਼ ਉਲਥਾਵੇ?
ਜਦ ਕਮਰੇ ਦੀ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਵਿਚ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਪਲ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਕਮਰੇ ਵਿਚਲੀ ਚੁੱਪ ਵੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਵੱਸਦਾ ਰਸਦਾ ਘਰ ਮਕਾਨ ਬਣ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਇਕੱਲ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਚਿਪਕ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਸਮੁੰਦਰ ਪਿੰਡ ਹੀ ਖੰਡਰਾਤਾ ਦੀ ਬਸਤੀ ਬਣ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚਲੀ ਹੂਕ ਦੇ ਦੁਖੜੇ ਦੀ ਕੌਣ ਬਾਤ ਪਾਵੇ?
ਜਦ ਫਿਰਨੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਨਾਗਵਲ ਦਾ ਪੇਚਾ ਪਾਵੇ
ਤਾਂ ਦੋਸੇ ਫੈਲਣ ਲਈ ਲੱਚਦਾ ਪਿੰਡ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਜਾਵੇ?
ਜਦ ਜਦ ਕਲਮ ਦੀ ਨੋਕ ਹੀ ਭੁਰ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਭਲਾ ਸ਼ਬਦ-ਸਫ਼ਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਰਥੀ ਬਣਾਵੇ?
ਜਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚਲੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਚਿਰਾਗ਼ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸੱਚ ਆਪਣੀ ਮੌਤੋਂ ਆਪ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਦਵਾਤ 'ਚੋਂ ਸਿਆਹੀ ਹੀ ਸੁੱਕ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਕੋਰੇ ਵਰਕੇ ਦਾ ਦਰਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਨ ਦੀ ਜੂਨੇ ਪਾਵੇ।
ਜਦ ਪੂਰਨਿਆਂ ਦਾ ਪੰਧ ਸੂਤਿਆਂ ਸਾਹ ਬਣ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਪਹਾੜਿਆਂ ਵੇਲੇ ਦੇ ਵਕਤ ਨੂੰ ਦੰਦਲ ਪੈ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਕੋਰਾਪਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸਮਾਵੇ
ਤਾਂ ਬਿਨ-ਸ਼ਬਦੇ ਸਫ਼ੇ ਦੀਆਂ ਘਰਾਲਾਂ ਦਾ ਖਾਰਾਪਣ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਨੂੰ ਜਰਜਰਾ ਕਰ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਸ਼ਬਦ ਕਾਰੀ ਹਰਫ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣੀ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਕਲਾ ਦੀ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲਤਾ ਆਪਣੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਕੀਰਨੇ ਪਾਵੇ।
ਜਦ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਲੱਗ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਬਰਕਦੇ ਹੋਠਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਜੰਗਲੇ ਜੰਦਰੇ ਦੀ ਚਾਬੀ ਵੀ ਗੁੰਮ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਹੋਠਾਂ 'ਤੇ ਹਾਵਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਕਰੀ ਉਗ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਦਰਦ-ਗਾਥਾ ਆਪਣੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਜ਼ੀਰ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਪਏ ਰੱਟਨਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਸਿੱਮਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦੀ ਘਟਦੀ ਆਉਧ ਵਕਤ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚਲੇ ਕੁੱਕਰੇ ਬਣ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫੱਟੀਆਂ ਬਿਆਈਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਚੀਸ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਸਫ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਖੜਾ ਰਾਹ ਹੀ ਖਾ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਮੱਥੇ ਤੇ ਤਿਉੜੀਆਂ ਦਾ ਜੰਗਲ ਉਗ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਘੁੱਟਣ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਕਬਰ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਚਾਂਦੀ ਰੰਗੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦੀ ਬੁਣਤੀ ਆਪਣਾ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾਵੇ
ਤਾਂ ਉਮਰ ਦਾ ਖੁੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਪੜਾਅ ਸ਼ਿੰਦਤ ਨਾਲ ਯਾਦ ਆਵੇ।
ਜਦ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਸਕੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਵੇ
ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਉਮਰ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਕਦਮ ਟਿਕਾਵੇ।
ਜਦ ਰਾਤ ਦੀ ਸੁੰਨ ਨੂੰ ਹਿਜ਼ਰ-ਭੰਨੇ ਦੀ ਹੂੰਗਰ ਗਰਭਾਵੇ
ਤਾਂ ਵੇਦਨਾ ਹਵਾ ਦੇ ਗੱਲ ਲੱਗ ਕੇ ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਸੁਣਾਵੇ॥
ਜਦ ਝੀਲ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਤੈਰਦਾ ਚੰਨ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਨਿੱਘੀ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਦਾ ਮਾਤਮ ਚੋਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਫੈਲ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਜੰਗਲ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਣ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਰੋਦੀ ਕਾਇਨਾਤ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਕੋਈ ਬਾਹ ਨਾ ਪਾਵੇ।
ਜਦ ਪੀੜਾਂ ਨੂੰ ਢੋਈ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੱਥ ਨਾ ਵਧਾਵੇ
ਤਾਂ ਪੀੜਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਵਾ 'ਕੱਲਾ ਰਹਿ ਕੇ ਆਖ਼ਰ ਨੂੰ ਮੁੱਕ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਸੰਦਲੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਨੈਅ ਮਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੋਗ ਬਣ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਯਖ਼ ਮੌਸਮ ਮਨ-ਬਰੂਹਾਂ ਦੀ ਦਸਤਕ ਬਣ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਹੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਨੱਢ ਚਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਫ਼ 'ਚ ਲਾਵੇ।
ਜਦ ਘਰ ਦੇ ਬਨੇਰੇ ਤੋਂ ਦੀਵਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹਨੇਰਾ ਪੌੜੀਆਂ ਥਾਂ ਉਤਰਦਾ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਉਤਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਘੀ ਪੀਲੀ ਭੂਕ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਤਰੇਲ ਤੁਪਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਤਰੰਗੀ ਸਤਮਾਹੀ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਦੁਪਹਿਰ ਢਲਦੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਦਾ ਰਾਗ ਸੁਣਾਵੇ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਤਾਂ ਤਿੱਖੜ-ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਦਾ ਸੇਕ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮਾਵੇ।
ਜਦ ਢਲਦੀਆਂ ਸ਼ਾਮਾਂ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦਾ ਰੁਦਨ 'ਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੁਆਵੇ
ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਇਨਾਤ ਦਾ ਚਿੱਤ ਮਸੋਸਿਆ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਤਿੱਤਰ-ਖੰਭੀਆਂ ਦੀ ਜੂਨ ਹੰਢਾਵੇ
ਤਾਂ ਸਾਵਣ ਭਾਦਰੋਂ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਦਾ ਹਉਕਾ ਧਰਤ ਨੂੰ ਰੱਕੜ ਬਣਾਵੇ।
ਜਦ ਪੁਰੇ ਦੀ ਪੌਣ ਵਿਚ ਵਿਯੋਗਣ ਦੀ ਹੂਕ ਘੁਲ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਬਦਨ ਤੇ ਕਣੀਆਂ ਦੀ ਕਿਣਮਿਣ ਵਰੁਦੇ ਅੰਗਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਵਟਾਵੇ।
ਜਦ ਪੱਛੋਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਤਪਦੀ ਹਿੱਕ ਦੇ ਸੇਕ 'ਚ ਵਾਸ਼ਪ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਉਹ ਪੱਛੋਂ ਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਭੂਰ ਬਣ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਸੂਰੀ ਰੁੱਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਮਰ ਮਿਟ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਪਲੱਤਣਾਂ ਦੇ ਹਿਰਖ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਤੇ ਲਟਕਾਵੇ।
ਜਦ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਬੇਦਖ਼ਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਫੜਾਇਆ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਪੈੜ, ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਸੂਲਾਂ ਤੇ ਸਾਹਾਂ 'ਚ ਸੂਲੀਆਂ ਉਗਾਵੇ।
ਜਦ ਦਰਾਂ ਤੇ ਲੱਗੇ ਜੰਦਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਖਾ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਮਕਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਰਲਾਂ ਤੇ ਵਿੱਥਾਂ ਵਿਚ ਉਗੇ ਬੋਹੜ ਅਤੇ ਪਿੱਪਲ ਘਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਲਬ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾਈ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚ ਵਹਿੰਦੀਆਂ ਤਮੇਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਰਵਾਂ ਦਿਲ 'ਚ ਸਮਾ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਮਿੱਤਰ-ਮੋਢੇ ਦਾ ਧਰਵਾਸ ਹੀ ਬੇਅਸ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਰੂਹ ਹਤਾਸ਼ ਅਤੇ ਮਨ ਬੇਹੱਦ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਜਿਉਂਦੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਰੋਬੋਟ ਦੀ ਜੂਨ ਹੰਢਾਵੇ
ਤਾਂ ਤਪਦੀਆਂ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਦਾ ਸੇਕ ਅਤੇ ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਤਨਹਾਈ ਉਸ ਨੂੰ ਜਰਾ ਵੀ ਨਾ ਤੜਫਾਵੇ।
ਜਦ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਵੈ-ਪਛਾਣ ਹੁੰਧਲਕੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਗਵਾਚਣ ਦਾ ਹਿਰਖ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਵੇ।
ਜਦ ਬੰਦਾ ਖੁਦ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਖੁਦ ਬੰਦਾ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੀ ਗਵਾਵੇ।
ਜਦ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਤੁੱਰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਬਰ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੀਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦਾ ਉਗਣਾ ਤਹਿ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਬਹਾਰ ਦੀ ਪੋਲੀ ਜਹੀ ਦਸਤਕ ਉੱਜੜੇ ਚਮਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਦੀ ਗੁਦਗੁਦੀ ਕਰੁੰਬਲਾਂ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ।
ਜਦ ਟਾਹਣੀ ਤੇ ਖਿੜੇ ਫੁੱਲ ਦੀ ਮਹਿਕ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਵੇ
ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਸੱਜਣ ਦੀ ਆਮਦ ਕਾਰਨ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਮਚਲਦਾ ਉਬਾਲ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਫੁੱਲੋਂ ਹੌਲਾ ਕਰ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਕਮਰਾ ਵੀ ਗੁਣ-ਗੁਣਾਵੇ।
ਜਦ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਵੇਦਨਾ ਨਾਲ ਮਨ ਸੁਖਨ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਭਟਕਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਰਾਹਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਬਣ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਹਰਫ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਗੇ ਅਰਬਾਂ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਰੂਹ ਚਾਨਣ-ਰੱਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਦਾ ਅੰਦਰ ਸੁੱਚਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਤਮੀ ਬਣਾਵੇ।
ਜਦ ਬੀਤੇ ਹੋਏ ਰਾਗਲੇ ਵਕਤ ਦਾ ਚੇਤੇ ਮਨ ਦੀ ਬਰੂਹਾਂ ਟੱਪ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਮਨ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੰਗੀਨ ਕਰ ਜਾਵੇ
ਜਦ ਪੁਰਾਣੇ ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਚੇਤੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਪੈਚਰ ਹੋਏ ਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਰੇਤੂਨ ਦੀ ਬਕਾਵਟ ਕਰਮ-ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਿਸ਼ਕਾਵੇ।
ਜਦ ਇਕ ਹੀ ਪੈਂਟ-ਕਮੀਜ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਕਲਾਸ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਯਾਦ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਹੁਣ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦਾ ਢੇਰ ਉਸ ਇਕਹਿਰੇ ਜੋੜੇ ਸਾਹਵੇਂ ਫਿੱਕਾ ਪੈ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅਚਾਰ ਨਾਲ ਖਾਧੇ ਪਰੋਨਿਆਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਸਵਾਦ ਸਵਾਦ ਕਰ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਅਜੋਕੇ ਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਬਰ ਕਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਮੇਚ ਆਵੇ।
ਜਦ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਮਾਂ ਦਾ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਚੋਏ ਤੇਲ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਦਿਲੀ ਨਤਮਸਤਕਾ ਮਾਂ ਦੇ ਲਏ ਹੋਏ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਸਦਕੇ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਤਿੱਖੜ ਦੁਪਹਿਰ ਵਿਚ ਬਾਪ ਦੇ ਪਰਨੇ ਦੀ ਛਾਂ ਨੰਢਕ ਪਹੁੰਚਾਵੇ
ਤਾਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਚੱਲਦਾ ਏਸੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਛਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਮੂੰਹ ਛੁਪਾਵੇ।
ਜਦ ਫ਼ੋਲੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਬਾਪ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵਿਛ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਹ ਲੈਣ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਪ ਦਾ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਦਾ ਅਲੌਕਿਕ ਨਜ਼ਾਰਾ ਮੈਨੂੰ ਨਮ ਕਰ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਆਉਧ ਅਜੇਹੇ ਧੰਨਭਾਗ ਦੇ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਔਲਾਦ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਹਾਣੀ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਬੁਢਾਪਾ ਵੀ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੇ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਵੇ।
ਜਦ ਆਪਣੀ ਨਸਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਬੰਦਾ ਮਰ ਕੇ ਵੀ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਜਾਗ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਲਾ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ ਬੇਰੁਖੀ ਵਕਤ ਦਾ ਸੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਦੀਦਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ
ਤਾਂ ਜਾਣ ਲਾ "ਕਿ ਇਹ ਸਮਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਗ ਕਦਮ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਸਿਖਾਵੇ।
ਜਦ ਕਲਮ ਦੀ ਨੋਕ ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਜਮਘਟਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਪਨਪਦਾ ਆਵੇਗਾ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਹਰ ਪਾਠਕ ਦੀ ਰੂਹ ਤੀਕ ਲੈ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਵਿ-ਕਾਰੀ ਵਿਚਲਾ ਸੂਖਮ ਸੱਚ ਵਕਤਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਵੇ
ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਹਰ ਬੰਦ, ਤਹਿਰੀਕ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਦੀਵੀ ਨਾਮ ਉਕਰ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਰੂਹ ਵਰਗੇ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਤੁਹਾਡਾ ਹਾਸਲ ਬਣ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਅਜੇਹੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਦੇ ਸਾਥ ਵਿਚ ਰੂਹ ਵਿਚ ਰੂਹ ਸਮਾਵੇ।
ਜਦ ਤਿਲੁਕਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਿਣਕੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਉਗਣ ਵਾਲਾ ਸਫ਼ਰ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਤੀਕ ਲੈ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਅੱਖਰ ਕਾਰੀ ਦਾ ਨਕਸ਼ ਉਕਰ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਉਚੇਰੀਆਂ ਉਚਾਣਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਥੀ ਬਣਾਵੇ।
ਜਦ ਕੋਈ ਵਿਯੋਗੀ ਉਮਰਾਂ ਵਰਗੇ ਵਿਛੋੜੇ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਘਰ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਖੜਕਾਵੇ
ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਆਉਧ ਲੰਮੇਰੀ ਕਰ ਜਾਵੇ।
ਜਦ ਘਰ 'ਤੇ ਦੂਰ ਗਏ ਘਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੈਰ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਮਕਾਨ ਬਣਿਆ ਘਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਘਰ ਬਣ ਕੇ ਨੱਚੇ ਤੇ ਗਾਵੇ।
ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅੰਬਰ ਅਤੇ ਧਰਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਸਲਤਾ ਤਵਾਰੀਖ਼ ਵਿਚ ਉਚਮ ਪਦਵੀ ਪਾਵੇ।
ਜਦ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਬੋਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਉਲਥਾਵੇ
ਤਾਂ ਜਾਣੋ ਕਿ ਉਹ ਆਪੇ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋਇਆ ਆਪਣੀ ਤਰਜੀਹਾਂ ਅਤੇ ਤਦਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਵੇ।
ਜਦ ਬਾਹਰੀ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਅੱਕਿਆ ਬੰਦਾ ਅੰਦਰ ਦਾ ਮਾਰਗ ਅਪਣਾਵੇ
ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਬੰਦਾ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰੁੱਸਨਾਵੇ।

ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਜੰਗ

ਦਲਜੀਤ ਦੋਸਾਂਝ ਮੈਟ ਗਾਲਾ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਪਹਿਰਾਵੇ ਦੇ ਪਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਹੈ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉੱਥੇ ਜੋ ਪਹਿਰਾਵਾ ਉਹ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਪੌਸ਼ਾਕ ਹੈ ਤੇ ਪੱਗ ਤੇ ਲੱਗੀ ਕਲਗੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨੱਕਸ਼ਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮਾਇਨੇ ਹਨ, ਲਾੜੇ ਤੇ ਰਾਜੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ

ਪਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਭਰਾਅ

ਪੌਸ਼ਾਕ ਵਿਚ ਨਕਸ਼ਾ ਤੇ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਦਲਜੀਤ ਦਾ ਇੰਜ ਕਰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਪੰਜਾਬੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਅਲੰਕਾਰੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਵੇਖੀਏ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਹਰਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਖਬਾਰ ਨਿਊਯਾਕਰ ਟਾਈਮਸ ਲਿਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਲਜੀਤ ਨੇ ਮੈਟਗਾਲਾ ਦੇ ਲਾਲ ਕਾਰਪੇਟ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲੈ ਆਂਦਾ ਤੇ ਅਰਨਵ ਗੋਸਵਾਮੀ ਦਾ ਰਿਪਬਲਿਕ ਲਿਖਦਾ ਕਿ ਮੈਟਗਾਲਾ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਬਾਰਾਤ ਭਾਂਵੇ ਇਹ ਸਭ ਦਲਜੀਤ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ

ਜੁੱਤਿਆਂ ਮਸਲਾ ਹੈ ਪਰ ਅਕਸਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੰਚਾਂ ਤੇ ਦਲਜੀਤ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇੱਕ ਸੋਫਟ ਪਾਵਰ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਦਾ

ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੂਸੇਵਾਲਾ ਦਾ ਇੱਕ ਗੀਤ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਟੇਟ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲੋਬਲ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹਕੂਮਤੀ

ਬਿਰਤਾਂਤ ਭੰਨਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਨਚਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ, ਕੰਵਰ

ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਗੋਦੀਮੀਡੀਆ ਨੇ ਟਰੋਲ ਕੀਤਾ, ਸਰਕਾਰ ਅਕਸਰ ਗੀਤ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬੈਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਭੰਨਣ ਦੇ ਟੂਲ ਹਨ, ਤਾਂ ਹੀ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰੰਗ ਦੇਣ ਲਈ ਘਟੀਆ ਬਿਰਤਾਂਤ ਘੜਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਇੱਕ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਬੋਲੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਗੰਧਲਾ ਕਰਕੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਥਿਆਰ ਹੈ “ਬਿਰਤਾਂਤ” ਸੋ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਨਿਊਯਾਕਰ ਟਾਈਮਸ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣੀ ਬਹੁਤ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ, ਪੂਰ ਅੰਦਰੋਂ ਖੁਸ਼ ਇਸ ਲਈ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜੇ ਤਾਂ ਨਚਾਰ ਤੇ ਅਧੂਰੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਚ ਤੇ ਮੇਲੇ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਨੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਨਿਵਾਜੇ ਪੂਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾਈ ਜਲਵੇ ਬਿਖੇਰੇ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਤੇ ਤਲੀਆਂ ਟਿਕਾਵੇਗਾ ਤੇ ਸਿੱਲੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਕੰਧ ਤੇ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦਲਜੀਤ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਥ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਮੋੜ ਦੇਣੇ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਟੇਟ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵੇਗੀ ਜਾਂ ਸਾਡਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਫ਼ੈਡਰਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਸੰਘੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ/ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਘੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ/ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ 2021 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਫ਼ੈਡਰਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 45 ਭਾਰਤੀ/ਪੰਜਾਬੀ/ਸਿੱਖ ਚੋਣ ਲੜੇ ਸਨ 18 ਪੰਜਾਬੀਆਂ/ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ 66 ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਰਮਵਾਰ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 17, ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ 28, ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ 10, ਗਰੀਨ ਪਾਰਟੀ 8 ਅਤੇ ਦੋ ਆਜ਼ਾਦ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 16 ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 16

ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 94178-13072

ਦਸਤਾਰਧਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 10 ਉਮੀਦਵਾਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜੇ ਹਨ। 10 ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ 28 ਪੰਜਾਬੀਆਂ/ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 22 ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਗਏ ਹਨ, ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ/ਸਿੱਖ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਿਬਰਲ 12 ਅਤੇ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 10 ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 6 ਇਸਤਰੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿੱਲ ਗੋਤ ਦੇ 6 ਸੰਸਦ ਬਣੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਨ। ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਨੀਤਾ ਆਨੰਦ, ਰੂਬੀ ਸਹੋਤਾ, ਬਰਦਿਸ ਚੱਗਰ, ਅੰਜੂ ਵਿਲੋਂ, ਸੁਖ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਇਕਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੀਰ, ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਰਾਏ, ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਪਰਮ ਬੈਂਸ, ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਟਿੱਮ ਉਪਲ, ਜਸਰਾਜ ਸਿੰਘ ਹੱਲਣ, ਜਗਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ, ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਮਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜੈਸੀ ਸਹੋਤਾ, ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਰਪਨ ਖੰਨਾ, ਪਰਮ ਗਿੱਲ, ਹਰਬ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਦੀਪ ਕੰਗ ਅਤੇ ਰੂਬੀ ਸਹੋਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 2019 'ਚ 47 ਭਾਰਤੀ/ਪੰਜਾਬੀ/ਸਿੱਖ ਚੋਣ ਲੜੇ ਅਤੇ 22 ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭੂਮਿਕਾ 'ਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਓਟਾਵਾ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ, ਅਲਬਰਟਾ ਤੇ ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦੇ ਚੋਣ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸੰਘੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਿਬਰਲ, ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ, ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਤੇ ਗਰੀਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਜ਼ਾਦ ਵੀ ਚੋਣ ਲੜੇ ਹਨ। 16 ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ

ਵਿਰੁੱਧ ਚੋਣ ਲੜੇ ਹਨ। ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 169, ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 144, ਬਲਾਕ ਕਿਊਬਕ ਨੂੰ 22, ਐਨ ਡੀ ਪੀ ਨੂੰ 7 ਸੀਟਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੀਟ 'ਤੇ ਗਰੀਨ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ 43, ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ 41, ਬਲਾਕ ਕਿਊਬਕ 26 ਅਤੇ ਐਨ ਡੀ ਪੀ 7 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਅਤੇ ਹਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਅੰਤਰ 100 ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਗਿਣਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ 343 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਹੋਈ ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 172 ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੁੜ ਐਨ ਡੀ ਪੀ ਜਾਂ ਬਲਾਕ ਕਿਊਬਕ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਪੀਆਰ ਪੋਲੀਵਰ ਅੱਠਵੀਂ ਵਾਰ ਕਾਰਟਨ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 90 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੀਆਰ ਪੋਲੀਵਰ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਸਪਨਾ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ

45ਵੀਆਂ ਫ਼ੈਡਰਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 16 ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ/ਸਿੱਖ ਸੰਘੀ ਚੋਣ ਲੜੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਟਿੱਮ ਉਪਲ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਐਡਮਿੰਟਨ ਗੇਟਵੇਅ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੇ ਹਨ। ਉਹ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਲੀਡਰ ਹਨ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬੱਸੀਆਂ ਕਸਬੇ ਦੇ ਜੰਮ ਪਲ ਹਨ। ਟਿੱਮ ਉਪਲ ਨੇ ਆਈ ਵੀ ਸਕੂਲ ਆਫ ਬਿਜਨਸ ਤੋਂ ਐਮ ਬੀ ਏ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਚੈਂਜੀਡੈਂਸੀਅਲ ਮੋਰਟਗੇਜ਼ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਸਰਾਜ ਸਿੰਘ ਹੱਲਣ ਕੈਲਗਰੀ ਈਸਟ, ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਕੈਲਗਰੀ-ਸਕਾਈਵਿਊ, ਜਗਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ ਐਡਮਿੰਟਨ-ਸਾਊਥ ਈਸਟ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਨਿਊ ਵੈਸਟ ਮਨਿਸਟਰ-ਬਰਨਬੀ ਮੇਲਰਡਵਿਲੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜੇ ਹਨ। ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਰਾਏ ਖਾਸ ਦੇ ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਰਾਏ ਸਰੀ ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੇ ਹਨ।

ਇਸਤਰੀਆਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ

ਅਨੀਤਾ ਆਨੰਦ ਜੋ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਅਤੇ ਮਾਰਕ ਕਾਰਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਓਕਵਿਲੇ ਰਾਈਡਿੰਗ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੇ ਹਨ। ਉਸਦਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨਾ ਲਗਪਗ ਤਹਿ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਬਰਦਿਸ ਚੱਗਰ ਵਾਟਰਲੂ ਰਾਈਵਿੰਗ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ 2015 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ।

ਸੁਖਦੀਪ ਕੌਰ ਕੰਗ, ਰੂਬੀ ਸਹੋਤਾ ਅਤੇ ਅੰਜੂ ਵਿਲੋਂ।

ਗਿੱਲ ਗੋਤ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ

ਦਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਹਰਬ ਗਿੱਲ, ਪਰਮ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਸੁਖਮਨ ਗਿੱਲ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਪਿਛਲੇ 9 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਘੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। 2021 ਵਿਚ ਨਿਊ

ਨੇ 23 ਮਾਰਚ 2025 ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਸਦ ਦੀ ਮਿਆਦ 20 ਅਕਤੂਬਰ 2025 ਤੱਕ ਸੀ। ਉਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਕ 28 ਅਪ੍ਰੈਲ 2025 ਨਿਸ਼ਚਤ ਹੋਈ। ਮਾਰਕ ਕਾਰਨੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਓਟਾਵਾ ਦੇ ਨਿਪੀਅਨ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੰਘੀ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ 2021 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 343 ਸੀਟਾਂ ਦੀਆਂ 2021 ਵਿਚ

ਬਣਾਉਣ ਲਈ 172 ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 69 ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਚੋਣ ਹਾਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਚਾਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਐਨ ਡੀ ਪੀ ਮੁਖੀ ਬਰਨਬੀ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਲੀ ਮਾਰੀਆ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਮਹਿਜ 8000 ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਾਹਰੋਂ ਸਪੋਰਟ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਸੀ। ਸਤੰਬਰ 2024 ਵਿਚ ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਪੋਰਟ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। 16 ਸਤੰਬਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਕਟ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਟਰੂਡੋ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਕ੍ਰਿਸਟੀਨਾ ਫ਼ਰੀਲੈਂਡ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 21 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਹੁਦਾ ਤਿਆਗਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। 6 ਜਨਵਰੀ 2025 ਨੂੰ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰ ਬੈਂਕ ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ 60 ਸਾਲਾ ਮਾਰਕ ਕਾਰਨੀ ਨੂੰ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਟਰੂਡੋ ਦੀ ਥਾਂ ਨੇਤਾ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਮਾਰਕ ਕਾਰਨੀ ਨੇ 14 ਮਾਰਚ 2025 ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕ ਕਾਰਨੀ

ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 63.3 ਫ਼ੀ ਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਪੋਲ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 2019 ਵਿਚ 157, 2021 ਵਿਚ 160 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਕੇ 32.6 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਪੂਰਨ ਬਹੁਮਤ ਤੋਂ 10 ਸੀਟਾਂ ਘੱਟ ਸਨ। ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 2019 ਵਿਚ 121, 2021 ਵਿਚ 119 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਬਲਾਕ ਕਿਊਬਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 2019 ਤੇ 2021 ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਵਾਰ 32-32 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 2019 ਵਿਚ 24, 2021 ਵਿਚ 25 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਕੇ 17.82 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਗਰੀਨ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 2 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣਾ ਖਾਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਲਗਪਗ 1959 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ। 18 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ 21 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ ਚਾਰ ਦਿਨ ਐਡਵਾਂਸ ਪੋਲਿੰਗ ਵਿਚ 73 ਵੋਟਾਂ ਨੇ ਵੋਟ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ 2021 ਵਿਚ 58 ਲੱਖ ਵੋਟਾਂ ਨੇ ਐਡਵਾਂਸ ਪੋਲਿੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ

ਨੇ ਹਾਰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਐਡਮਿੰਟਨ ਦੇ ਮੇਅਰ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਗਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ ਤੋਂ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ। ਤੀਜੇ ਕਮਲ ਖਹਿਰਾ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਵਾਰ ਬਰੈਂਪਟਨ ਵੈਸਟ ਤੋਂ ਕੰਜ਼ਵੇਟਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਚੌਥੇ ਬੋਬ ਦੋਸਾਂਝ ਨੂੰ ਲਿਬਰਲ ਦੇ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਬਰੈਂਪਟਨ ਪੂਰਬੀ ਤੋਂ ਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਸੰਘੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹੋਟ ਟਰਿਕ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਉਹ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਰਕ ਕਾਰਨੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦੂਜਾ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ॥

You are cordially invited to the

ANNUAL SIKH DAY PARADE

MAY 17 2025

**LANSING
HAZOORI
RAGI JATHA**

**9:00am - 11:00 am
11:00am- 1:00pm
1:00pm - 3:00pm
3:00pm - 5:00pm**

**DHADHI BHAI
SUKHWINDER
SINGH ANMOL**

**Kirtan Hazoori Ragi
Dhadhi Jatha
Nagar Kirtan
Sabhyacharak Programme**

**Adado Riverfront Park, Grand Ave,
Downtown Lansing**

Guru ka Langar Atoot Vartega

**Balbir Singh
517-402-1811**

**Bakshish Singh
517-819-5865**